

MONINAISUUDESSAAN PIRSTALEINEN

Taluskriisin kehystäminen Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdissä.

Turun yliopisto
Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Taloussosiologian pro gradu -tutkielma

Laatija
Heini Hyrkkö

Ohjaajat
VTT Pekka Räsänen
KTM Outi Sarpila

29.5.2013

Turku TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos / yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

HYRKKÖ, HEINI: Moninaisuudessaan pirstaleinen. Talouskriisin kehystäminen Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdissä.

Pro gradu -tutkielma, 89 s., 3 liites.

Taloussosiologia

Toukokuu 2013

Tutkielmassa tarkastellaan Euroopan talouskriisin tapahtumien ja päätösten korostumista ja rajautumista Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehtien kehyksissä. Tutkielman tarkoituksena on vertailla sanomalehtien välisiä eroja talouskriisin i) poliittisessa, taloudellisessa ja kulttuuris-moraalisessa kehyksissä ja ii) kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksissä. Tutkielmassa kehyksellä viitataan sanomalehtien tapaan korostaa ja rajata talouskriisin tapahtumia tietyistä näkökulmista. Tulosten vertailun perusteella arvioidaan, havaitaanko talouskriisin kontekstissa sanomalehtien kehysten yhtenäistymistä. Lisäksi pohditaan, voidaanko tulosten valossa vetää johtopäätöksiä kansallisten julkisuuskäytäntöjen eurooppalaistumisesta.

Talouskriisissä on kysymys pankki- ja valtioiden velkakriisin ohella myös euroalueen rakenteellisista ongelmista. Euroopan unionin rakenteita ja päätöksiä kritisoidaan usein demokraattisen legitimitetin puutteesta. Ratkaisuksi on esitetty yhtenäisen eurooppalaisen julkisuuden kehittymistä. Käytännössä kuitenkin jäsenvaltiot muodostavat kulttuureiltaan kirjavan yhteisön, jota halkovat erilaiset kansalliset ja alueelliset jakolinjat ja EU-politiikan intressit.

Tutkimuksen lähtökohtana on Jürgen Habermasin julkisuusteoria sekä Daniel C. Hallinin ja Paolo Mancinin mediakulttuurien luokittelu kansallisesti jäsenyten poliittis-taloudellisten järjestelmien ja kulttuuristen ominaispiirteiden näkökulmasta. Aineiston analyysi perustuu Erving Goffmanin ja Robert M. Entmanin kehysanalyysin menetelmään. Tutkimusaineisto kerätään yhdestä kunkin maan laatusanomalehdestä, jonka oletetaan edustavan keskeisintä kansallista EU-julkisuuden kanavaa. Viitekehyksessä kiinnitetään huomiota myös media-alan murrokseen, joka nykyisin yhä voimakkaammin muovaa sisältöjä ja luo monipuolisempia ja avoimempia julkisuuskanavia.

Tulokset osoittavat, että talouskriisiä kehystetään suhteessa tarkastelun kohteena olevien maiden mediakulttuureihin ja harjoitettuun EU-politiikkaan. Talouskriisi herättää laajemmin keskustelua EU:n rakenteista ja integraation tulevaisuudesta, mutta kriisin seurausten vaikutukset piirtyvät laveasti ilman konkreettista sisältöä. Tulokset osoittavat sanomalehtien talouskriisin kehystämisen politisoituneen luonteen. Vastaavasti kehyksistä välittyvä talouspoliittinen näkökulma jää pintapuoliseksi. Talouskriisin kulttuuris-moraalinen näkökulma on sanomalehtien kehyksissä rajoittunut ja suppea. Kansallisten erojen painottuminen sanomalehtien kehyksissä osoittaa, että laadullinen näkökulma EU-politiikan sisällöstä käytävään keskusteluun ja jäsenvaltioiden välillä vallitsevista eroista soveltuu jatkossakin keskeiseksi EU-julkisuuden tutkimuksen painopisteeksi.

Asiasanat:

Euroopan talouskriisi, eurokriisi, eurooppalainen julkisuus, demokratiavaje, mediakulttuurit, median murros, kehysanalyysi

Sisällys

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	4
1 JOHDANTO	5
2 TOTTA JA TARUA – EUROOPAN TALOUSKRIISI JA EUROOPPALAINEN JULKISUUS	8
2.1 Globaalien finanssimarkkinoiden turbulenssista Euroopan talouden kriisiin	8
2.1.1 Euroopan kolme kriisiä	9
2.1.2 Häilyvät rakenteet ja mureneva yhteisöllisyys	11
2.1.3 Kriisistä ulospääsyn dilemma – kuinka tästä eteenpäin?	14
2.2 Yhtenäisempi julkisuus – uskottavampi politiikka?	15
2.2.1 Kriisi demokratian kehossa – Euroopan unionin legitimitetti koetuksella	16
2.2.2 Habermasilaisen julkisuusihanteen haasteet eurooppalaisen julkisuuden käsitteellistämässä	18
2.2.3 Eurooppalainen julkisuus tieteellisen tutkimuksen valossa	20
3 MEDIA MUUTTUVASSA YHTEISKUNNASSA	22
3.1 Media murroksessa	22
3.1.1 Median markkinoituminen ja uuden median esiinmarssi	24
3.2 Mediakulttuurit yhteiskunnan heijastumana	25
3.2.1 Kolme maata – kolme mallia	27
3.2.2 Euroopan unioni kansallisten mediakulttuurien ristipaineessa	31
4 TUTKIMUSONGELMA JA -KYSYMYKSET	33
5 TUTKIMUSASETELMA	35
5.1 Aineiston esittely	35
5.2 Kehysanalyysi	39
5.2.1 Kehysanalyysi mediajulkisuuden ja talouskriisin merkityssisältöjen jäsentämisen välineenä	41
5.3 Tutkimuksen analyysirunko ja aineiston operationalisointi	42
5.3.1 Väite aineiston analyysiyksikkönä	43
5.3.2 Tutkimuksen pääkehukset	44
5.4 Analyysin eteneminen	45
5.5 Analyysin luotettavuus ja aineiston rajoitteet	51

6	TULOKSET.....	53
6.1	Politisoitunut talouskriisi	53
6.1.1	Talouskriisi esitetään poliittisella näyttämöllä	54
6.1.2	Tyhjää täynnä – kriisin taloudelliset kehykset.....	62
6.1.3	Solidaarisuusvaje vai moraalin rappio – talouskriisin kulttuuris- moraaliset kehykset.....	69
6.2	Talouskriisi kansallisen ja eurooppalaisen kehyksen valossa	72
7	JOHTOPÄÄTÖKSET: PIRSTALOITUNUT JA POLITISOITUNUT TALOUSKRIISI.....	81
8	YHTEENVETO.....	88
9	LIITTEET	91
	Liite 1: Sanomalehtien pääkirjoitukset	91
	LÄHTEET	95

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

- Kuvio 1 Mediakulttuurien ominaispiirteet: vertailumaina Suomi, Ranska ja Iso-Britannia (Hallin – Mancini 2004, 66–75). s. 27
- Kuvio 2 Tutkimuksen analyysirunko s. 43
- Kuvio 3 Poliittisen pääkehysten temaattiset alakehykset s. 55
- Kuvio 4 Taloudellisen pääkehysten temaattiset alakehykset s. 62
- Kuvio 5 Kulttuuris-moraalisen pääkehysten temaattiset alakehykset s. 70
- Kuvio 6 Kansallisen ja eurooppalaisen konfliktikehysten temaattiset alakehykset s. 73
- Taulukko 1 Poliittisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*. s. 47
- Taulukko 2 Taloudellisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*. s. 48
- Taulukko 3 Kulttuuris-moraalisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa* s. 49
- Taulukko 4 Kansallisen ja eurooppalaisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa* s. 50
- Taulukko 5 Poliittisen, taloudellisen ja kulttuuris-moraalisen pääkehysten väitteiden määrällinen ja suhteellinen jakautuminen *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa* s. 53
- Taulukko 6 Kansallisen ja eurooppalaisen konfliktikehysten sekä markkinakehysten väitteiden määrällinen ja suhteellinen jakautuminen *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa* s. 72

1 JOHDANTO

Euroopan taluskriisi on aikakauteemme piirtyvä ilmiö, joka määrittää Euroopan integraatiota ja yhtenäisyyttä oletettavasti vielä vuosikymmeniä eteenpäin. Taluskriisi on herättänyt niin tutkijat, poliitikot, median kuin kansan syvät rivit pohtimaan eurooppalaisen integraatioprojektin syvintä olemusta (Trenz – Statham 2012). Taluskriisin kontekstissa yksi tunnetuista nykyisen politiikan arvostelijoista, taloustieteilijä Paul De Grauwe kritisoi voimakkaasti ”euroeliitin taloustotuuksia talouskasvua kuristavaksi talouspolitiikaksi” (Helsingin Sanomat 2013). Euroopan komissio ja keskuspankki ovat sen sijaan vakuuttaneet kriisin eri vaiheissa taluskriisin pahimman olevan jo takana-päin (mm. Bild 2012; Helsingin Sanomat 2012) – kriisi jatkuu kuitenkin edelleen viidettä vuotta peräkkäin. Ruohonjuuritasolta kantautuvat tuntemukset viestittävät myös tyyliä kieltä: kansalaisten luottamus Euroopan unioniin suurimmissa jäsenvaltioissa on romah-tanut historiallisen alhaiseksi (Torreblanca – Leonard 2013).

Finanssimaailmasta vuonna 2007 sysäyksen saanut globaali finanssikriisi käynnisti tapahtumavyöryn, joka levitti kriisin Eurooppaan sen kaikissa eri muodoissa: taluskriisi on samalla sekä julkisen talouden velkakriisi, pankkisektorin maksuvalmiuskriisi että makrotalouden kilpailukyvyn ja talouskasvun kriisi (Shambaugh 2012). Moniulotteiset ongelmien vaikutukset ovat voimakkuudeltaan vahvasti pirstoutuneet Euroopan sisällä. Tämän seurauksesta myös poliittiset äänenpainot vaihtelevat Euroopan eri laidoilla. Taluskriisi on vahvistanut jakolinjoja usealla tasolla: valtioiden sisällä, maiden ja maablokkien välillä (pohjoinen–etelä), demokratian eri tasolla (eliitti–kansalaiset) sekä kriisin sosiaalisissa vaikutuksissa (säästöpolitiikan voittajat–häviäjät). (Statham 2012 – Trenz.)

Kysymys eurooppalaisuudesta ja yhtenäisyydestä hahmottuvat kriisissä uudessa va- lossa. Sisämarkkina-asiakirjasta vuonna 1985 käynnistynyt ja talous- ja rahaliitosta tiiv- vistynyt Euroopan integraation kupla on puhjennut taluskriisin osoittaessa konkreetti- sesti EU:n rakoilevan yhtenäisyyden ja euro-alueen rakenteelliset heikkoudet. Eliittive- toisena hankkeena pidetty Euroopan integraatioprojekti on perinteisesti vahvistunut ja syventynyt kriiseistä. Perustussopimusten kansanäänestyksistä käynnistynyt keskustelu EU:n demokraattisesta legitimitetistä on noussut jälleen pintaan taluskriisin syventy- essä (mm Kuusela – Bruun 2009a). Monet tutkijat ja poliitikot uskovat, että Euroopan- laajuinen demokratia on mahdollinen vasta siinä vaiheessa, kun EU rakentuu yhtenäisel- le eurooppalaiselle julkisuudella ja poliittiselle kulttuurille, joihin demokratian prosessit voivat nojautua (Calhoun 2001; Eriksen 2005; Habermas 2001). Maiden kulttuurinen diversifikaatio perustuu kuitenkin pitkälti kansallisesti yhtenäisen kielen, identiteetin, kulttuurin ja mediajulkisuuden ympärille – tämän valossa yhtenäistä julkisuusihannetta voidaan pitää vähintäänkin haastavana, jos ei jopa mahdottomana (Eriksen 2007, 29; Fossum – Schlesinger 2007, 9–10; Karppinen 2009).

Globaalissa yhteiskunnassa mediasta on kehittynyt yksi keskeinen toimija, todellisuuden kuvastaja ja tulkitseja (Karppinen 2009; Mörä 2008). Perinteinen kansallisvaltion merkitys ei ole osoittanut rapistumisen merkkejä yhdentyneessä Euroopan unionissa. Media on mitä merkittävässä määrin poliittinen instituutio, mutta samalla myös kulttuurinsa tuote, jota ohjaavat osaltaan liiketoiminnalliset kannustimet ja taloudelliset tekijät. EU:ssa media on edelleen vahvasti kiinnittynyt kansallisvaltioihin kansakunnan yhteisen hyvän palvelijana. (Hallin – Mancini 2004.) Viime vuosikymmenten aikana media ei ole kuitenkaan välttynyt murrokselta. Teknologian kehitys, talouden ja kulttuurin globalisaatio sekä EU:n sisämarkkinat ja vapaa liikkuvuus hälventävät oletettavasti jatkossakin valtioiden välisiä raja-aitoja. Median omistus kansainvälistyy, ja alaa määrittää yhä vahvemmin kaupalliset tavoitteet, jonka vaikutukset ennakoidaan johtavan jonkinasteiseen mediasisältöjen yhtenäistymiseen. (Herkman 2011; McQuail 2010.) Media merkitsi yhtä kuin sanomalehdet vielä vuosikymmen sitten, mutta uusien viestintäteknologioiden kehitys on monipuolistanut mediakanavia hämärtäen samalla paikallisia, alueellisia ja kansallisia rajoja niin kansallisvaltion sisällä kuin Euroopan maiden välillä (McQuail 2010).

Euroopan talouskriisi on osoittanut tarvetta laaja-alaiselle kansalliselle ja eurooppalaiselle keskustelulle Euroopan unionin integraation suunnasta ja jäsenvaltioiden asemasta tulevaisuuden Euroopassa. Globaalisti laajentuvaan kilpailuun vastatakseen Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden on saatava taloutensa kuntoon ja poliittiset järjestelmät toimivaksi niin päätösten toimivuuden, läpinäkyvyyden kuin kansalaisilta saadun oikeutuksen valossa. Jäsenvaltioiden on ensin kuitenkin määriteltävä askelmerkit kriisistä ulospääsemiseksi: Askeltaanko jatkossakin yhdessä vai erikseen?

Tutkielman tarkoituksena on tarkastella talouskriisin tapahtumien ja päätösten korostumista ja rajautumista kansallisen mediajulkisuuden i) poliittisessa, taloudellisessa ja kulttuuris-moraalisessa pääkehyksissä sekä ii) vastakkainasettelun keinoin kansallisessa ja eurooppalaisessa pääkehyksissä. Kuinka talouskriisin poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen kehystäminen eroaa Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdissä? Kuinka maiden sanomalehdet kehystävät talouskriisiä kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksessä? Entä antavatko tulokset mahdollisuuden pohtia, onko talouskriisi lopulta lähentänyt sanomalehtien kehyyksiä? Voidaanko tulosten valossa osoittaa merkkejä kansallisten julkisuuksien eurooppalaistumisesta?

Tutkielman aineisto kerättiin kunkin jäsenvaltion kansallisesti vaikutusvaltaisesta sanomalehdestä: *Helsingin Sanomat* (Suomi), *Le Monde* (Ranska) ja *The Times* (Iso-Britannia). Sanomalehdistä kerättiin otosajankohtana 22.7.–21.8.2011 sanomalehtien talouskriisiä käsittelevät pääkirjoitukset sekä omien toimittajien kommentaariartikkelit. Tutkielma on kvalitatiivinen ja analyysimenetelmänä käytetään kehysanalyysia. Aineiston analyysiyksikkönä ovat artikkeleista poimitut väitteet.

Tutkielma jakautuu kahdeksaan lukuun. Ensimmäinen luku toimii tiiviinä johdatuksena tutkielman keskeisiin lähtökohtiin. Toinen ja kolmas luku muodostavat tutkielman viitekehysten. Toinen luku avaa taluskriisin syitä ja seurauksia, joiden jälkeen luvussa pureudutaan Euroopan unionin koettuun demokratiavajeeseen sekä eurooppalaiseen julkisuuskäsitteeseen Jürgen Habermasin julkisuusteorian pohjalta. Kolmannessa luvussa tarkastellaan aluksi median asemaa nyky-yhteiskunnassa. Luku jatkuu median murroksen keskeisten piirteiden esittelyllä, ja päättyy lopulta perinteisempään käsitykseen mediasta kansallisen kulttuurin ilmentäjänä. Kansallisia mediakulttuureita tarkastellaan luvussa Daniel C. Hallinin ja Paolo Mancinin mallinnuksen valossa. Tutkielman empiirisen osion alkajaisiksi luvuissa neljä ja viisi esitetään tutkimusongelma ja -kysymykset sekä käydään läpi tutkimusasetelma laadullisen tutkimuksen edellyttämällä tarkkuudella. Kuudennessa osiossa esitetään tulokset kahden tutkimuskysymyksen valossa. Johtopäätöksissä vedetään yhteen vertailun tulokset ja tarkastellaan johtopäätöksiä vielä laajemmassa kontekstissa. Lopuksi tutkielman keskeinen sisältö vedetään yhteen luvussa kahdeksan.

2 TOTTA JA TARUA – EUROOPAN TALOUSKRIISI JA EUROOPPALAINEN JULKISUUS

Viimeisten vuosien aikana talouspoliittiset käsitteet finanssi-, velka- ja reaalityalouden kriisistä ovat vahvasti ankkuroituneet julkisen keskustelun agendalle. Globaali finanssi- eli rahoitusmarkkinoiden kriisi sai alkunsa vuonna 2007 Yhdysvalloista, kun pankkien leväperäisestä luotonannosta patoutunut asuntokuplan puhkeaminen pakotti yhdysvaltalaispankit kirjaamaan taseisiinsa merkittävät luottotappiot. Kriisi kärjistyi lopullisesti syksyllä 2008 yhdysvaltalaisen investointipankin Lehman Brothersin ajaututtua konkurssiin, josta aiheutunut luottolama käynnisti etenkin länsimaissa laajamittainen pankkien pelastusoperaation ja velkarahalla rahoitetut valtioiden taloutta elvyttävät finanssi-poliittiset toimenpiteet. (mm. Krugman 2009; Korkman 2012; Vihriälä 2012.)

Globaalin finanssikriisin puhjettua valtioiden pankkisektorille suunnatut elvytystoimet johtivat jo valmiiksi velkaantuneiden valtioiden julkisen talouden velkasuhteen kohoamisen kestävämmälle tasolle. Euroalueen pahimmin velkaantuneet jäsenvaltiot menettivät markkinoiden luottamuksen ja joutuivat turvautumaan muiden euromaiden ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) rahoitukseen ja lainatakauksiin, joiden saannin lainottajat ehdollistivat sitoumukseen julkisen talouden säästökuurista ja rakenteellisten uudistusten läpiviemisestä. (Shambaugh 2012; Vihriälä 2012, 3.)

Kansalaiset mieltävät Euroopan unionin usein etäiseksi ja eliittivetoiseksi projektiksi, joka kehittyi pitkään hiljaisesti hyväksyttynä kansallisten päätöksentekoprosessien taustalla. EU saattaa herättää vahvojakin tunteita puolesta tai vastaan, mutta EU-politiikan sisällöllinen keskustelu jää usein rajoittuneeksi ja sisällöltään suppeaksi (Kuusela – Bruun 2009a, 5–6). Talouskriisi on viimeistään osoittanut, että EU:n sisäisen kehityskeskustelun aika ja paikka on välittömästi tässä hetkessä. Jäsenvaltioilta edellytetään talouspoliittista vastuuta ja uudistumista, mutta niin myös Euroopan unionilta ja euroalueelta – tosin yhteisymmärrys tarvitaan ensin siitä, mistä talouskriisissä on kysymys.

2.1 Globaalien finanssimarkkinoiden turbulenssista Euroopan talouden kriisiin

Talouden elvytysyrityksistä huolimatta Eurooppa ajautui vuoden 2009 aikana muun maailman tavoin taantumaan, jonka seurauksena EU-alueen kokonaistuotanto supistui yli 4 prosenttia. Reaalityaloudessa kulutuskysyntä kääntyi jyrkkään laskuun, yritysten tuotantomäärät supistuivat ja työttömyysluvut kohosivat nopeasti. (Vihriälä 2012, 3.) Kysymys ei ollut tällä kertaa vain perinteisistä talouden sykleistä; kriisi on asettanut vaakalaudalle koko yhteisvaluutan ja integraation tulevaisuuden suuntaviivat. Euromaan

mahdollisuus irtaantua yhteisvaluutasta ei sekään ole enää pysynyt tabuna. Teoreettisen eron mahdollisuuden ovat julkisuudessa myöntäneet vedonlyöntitoimistojen lisäksi myös poliittiset päättäjät. (Shambaugh 2012, 1.)

Kriisin käsittelyn johdonmukaisuuden vakuutena tutkimuksessa käytetään kriisiä kuvaavana kattokäsitteenä talouskriisiä (mm. Savela 2013, 19), joka kattaa kriisin kolme ulottuvuutta: i) velka-, ii) pankki- ja iii) reaalityalouden kriisin (Shambaugh 2012, 15). Talouskriisi viittaa ensinnäkin valtioiden julkisen talouden ylivelkaantumiseen ja vuotuisiin budjettialijäämiin. Toiseksi eurooppalaisen pankkiriisin aikana pankit ovat kirjanneet taseissaan tappiot huonoista johdannaisista ja kriisivaltioiden velkakirjoista, mikä on vähentänyt tuntuvasti niin pankkien hankkimaa kuin lainoina tarjoamaa rahoitusta – raha ei niin sanotusti kierrä markkinoilla taloutta tervehdyttävällä tavalla. Kilpailukyvyyn rapistuessa ja talouskasvun edellytysten tyrehtyessä kriisi on lopulta levinnyt reaalityalouteen. Shambaugh (2012, 2–4) määrittelee kriisin kolme ulottuvuutta yhteen kietoutuneeksi oravanpyöräksi, josta ulospääsy edellyttäisi kauaskantoisia ja perusteellisia ratkaisuja yksittäisten kriisioireiden ratkomisen sijaan.

Talouden kriisi-indikaattorien ohella on perusteltua puhua myös euroalueen rakenteellisesta kriisistä. Taloutensa hyvin eri tavalla hoitaneet euromaat ovat ajautuneet kriisissä yhteisen ongelman eteen: yhteisiä sopimuksia ei ole alun perin noudatettu eikä sääntöjen rikkomisesta kurittavaa mekanismia ole kehitetty. Tulevaisuuden kysymys EU:n ja euromaiden keskuudessa tulee olemaan: missä suhteessa haasteisiin haetaan ratkaisua integraatiota tiivistämällä tai vaihtoehtoisesti kansallisvaltioiden omin voimin löyhällä eurooppalaisella yhteistyöllä?

2.1.1 Euroopan kolme kriisiä

Eurooppalainen pankkisektori on samanaikaisesti laaja ja luonteeltaan globaali: pankkien varat suhteutettuna talouden kokonaistuotantoon arvioidaan noin kolmenkertaisiksi Yhdysvaltojen vastaavaan verrattuna (Shambaugh 2012, 4). Pankkien keskinäisriippuvuutta on kriisin aikana käytetty myös valtioiden maksamien pankkitukien perusteena. Hallitsevaksi argumentiksi on muodostunut käsitys siitä, että yhden jäsenvaltion pankkisektorin maksukyvyttömyys vie koko EU-alueen ahdinkoon Lehman Brothersin kaatumisesta seuranneen ketjureaktion tavoin. (Korkman 2012.) Pankkikriisi ongelmat tiivistyvät pankkien pääoman puutteisiin ja tästä seuranneisiin maksuvalmiusongelmiin, mihin myös Euroopan keskuspankki on pyrkinyt vastaamaan keskitetyillä rahoitusinterventioillaan. EKP:lla on lopulta rajallinen keinovalikoima käytettävissään; Yhdysvaltojen keskuspankkiin FED:iin verrattuna EKP ei ole oikeutettu turvaamaan viimekädessä pankkien maksuvalmiutta keskuspankkien perinteisellä *lender of last resort* - valtuutuksen perustella. (Shambaugh 2012, 5–6.) Pankkisektorin ja valtioiden kriisiai-

kaista suhdetta kuvataan kohtalonyhteydeksi: pankit ovat haalineet kriisin aikana valtioidensa huonoarvoisia velkakirjoja, minkä lisäksi etenkin saksalaiset ja ranskalaiset pankit oletetaan pitävän halussaan merkittävän määrän kriisivaltioiden velkakirjoja. Valtionvelkojen alas kirjaus merkitsee pankeille tappiota, jotka heikoimmassa tilanteessa johtavat pankkien pääomitustarpeisiin. (emt. 2012, 24–25.)

Finanssisektorin ongelmien lisäksi Euroopan talouden kriisitila on seurausta pitkään jatkuneesta valtioiden julkisen talouden budjettien rakenteellisesta kestävyysvajeesta sekä julkisen ja yksityisen sektorien velkaantumisesta luotonotolla, jolla yksityistä kulutusta ja hyvinvointipalveluita rahoitettiin 2000-luvun aikana. Talous- ja rahaliitossa Euroopan keskuspankin matalan korkopolitiikan ansiosta euromaille on ollut tarjolla yhdenmukaista ja halpaa lainarahaa yksittäisen valtion talous- ja budjettipolitiikasta tai valtionvelan määrästä riippumatta. Tarjolla ollut houkutteleva lainaraha kannusti niin rahoitusjärjestelmää kuin valtioita liialliseen riskinottoon heikkenevän kilpailukyvyyn kustannuksella. (Korkman 2012, 86–88, 192–194; Shambaugh 2012.)

Finanssikriisi puhkaisi lopulta velkarahalla kasvatetun kuplan ja keinotekoisesti ylläpidetyn talouskasvun. Pankkien pelastaminen aiheutti valtioiden budjettiin finanssipoliittisen elvytyspiikin, josta selviytymiseen sijoittajat eivät enää kriittisesti velkaantuneiden valtioiden osalta uskoneet, vaan alkoivat sitä vastoin kiinnittää tarkemmin huomiota yksittäisten euromaiden luottokelpoisuuteen (Vihriälä 2012, 3). Kriisi kärjistyi ensimmäiseksi Kreikassa, jossa paljastui laajamittainen tilastojen vääristäminen ja julkisen talouden huomattavasti oletettua heikompi tila. Kreikan jälkeen markkinoiden luottamuksen menettäneet Irlanti ja Portugali ovat joutuneet hyväksymään kansainvälisistä lainottajista koostuvan troikan eli Euroopan komission, Euroopan keskuspankin ja IMF:n ehdot talouskurista ja menoleikkauksista ehtona räätälöityjen lainapakettien saamiseksi. (Vihriälä 2012, 3–4.)

Pankkien maksuvaikeudet ja velkaantuneiden maiden talouden tasapainotustalkoot heijastuvat vääjäämättä reaalitalouteen ja talouskasvunkasvun edellytyksiin. Luottamus talouteen EU- ja euroalueella laski ensi alkuun vuonna 2009 jyrkästi, ja on sittemmin lyhyen nousukauden jälkeen laskenut jälleen tasaisesti¹ (European Commission 2013). Heikkoa luottamusta selittävät euroalueen korkea työttömyys ja talouskasvun heikot edellytykset; Pohjois-Euroopan maissa talouskasvu on hidasta samalla kun Etelä-Euroopassa tuotanto on supistunut kriisin aikana tasaisesti. Ennen kaikkea kriisimaiden on todettu tarvitsevan talouskasvua velkojen ja työttömyyden vähentämiseksi, mutta taustalla ongelmana piilee myös euroaikana rapistunut maiden vientimarkkinoiden kil-

---

¹ Euroopan komission kuukausittainen luottamusindeksi mittaa talouteen kohdistunutta luottamusta EU- ja euroalueella yhdistetyn kuluttaja- ja elinkeinoelämän luottamusindikaattorin valossa (engl. *economic sentiment indicator*) (Euroopan komissio 2013; Shambaugh 2012, 7–8).

pailukyky, jonka parantamiseen tähtäävien rakenteellisten uudistusten tulokset vaikuttavat vasta pitkän aikavälin kuluessa. (Shambaugh 2012, 9–11, 23–24.)

2.1.2 Häilyvät rakenteet ja mureneva yhteisöllisyys

Pankkisektorin ja velkaantuneiden maiden ongelmien rinnalla talouskriisi on nostanut valokeilaan euroalueen rakenteellisia heikkouksia ja unionin lopulta hauraaksi osoittautuvan yhtenäisyyden tosipaikan edessä. Talous- ja rahaliiton perustamisvaiheessa sivutetut yhteisvaluutan rakenteelliset, euroalueen valuvioiksi kutsutut ongelmat ovat Korkmanin (2012, 187) mukaan konkretisoituneet kriisin aikana ennakkovaroitusten mukaisesti: yhteistä rahapolitiikkaa on harjoitettu ilman vahvan valtion poliittisen keinovalikoiman tukea. Talous- ja rahaliitto muodostettiin alun alkaen yhteisen valuutan ja yhteisestä rahapolitiikasta vastaavan keskuspankin ympärille, mutta kolikon käänttöpuolelle jäi 17 eurovaltion omaehtoinen budjetti-, vero-, rahoitusmarkkina- ja työmarkkinapolitiikka. Erilaisista taloudellisista lähtökohdista ponnistavien maiden valuutat integroitiin talousteorioiden vastaisesti yhtenäisen rahapoliittisen järjestelmän alaisuuteen, jossa keskuspankin valvonta- ja ohjauskeinot jäivät puutteellisiksi. (Korkman 2012, 188–190; Shambaugh 2012, 3.)

Rahaliiton perustaksi solmittu vakaus- ja kasvusopimus muotoiltiin Ranskan toiveesta löyhäksi, kun rahapolitiikkaa keskeisesti ohjaavat alijäämä-, velkasuhde-, korko- ja inflaatiotavoitteet² kirjattiin ylös ilman sitovia rangaistuksia. Samalla Saksa sai tahtonsa läpi keskuspankkinsa Bundesbankin mallin mukaisesta itsenäisestä ja hintavakauden ylläpitoon sitoutuneesta Euroopan keskuspankista. (Korkman 2012, 190–192, 196–197; Vihriälä 2012, 4.) Pakottavien rangaistuskeinojen puuttuminen johti lähes kaikissa euromaissa, Saksa ja Ranska mukaan lukien, yhteisesti sovittujen sääntöjen ylenkatsomiseen ja suoranaiseen rikkomiseen kriisiä edeltävänä aikana. Asetelma korosti alusta alkaen Saksan ja Ranskan vahvaa poliittista vaikutusvaltaa. Kaksi suurinta eurovaltiota halusivat pitää ohjat käsissään asemoituen kuitenkin jo lähtökohtaisesti eri linjoille rahaliiton institutionaalisesta rakenteesta. (Korkman 2012, 188–190.)

Talouskriisin aikana tehdyt päätökset ovat koettelevat myös unionin perussopimusten pykälien kestävyyttä. Perussopimuksen artikla 125, niin sanottu *no bail-out clause*, kieltää unionia ja sen jäsenvaltioita ottamasta vastuulleen toisen jäsenvaltion velkoja, sa-

---

² Euroopan talous- ja rahaliiton vakaus ja kasvusopimukseen kirjatut tavoitteet: inflaatio on pysyttävä 1,5 % ja pitkänaikavälin korkotaso 2 % marginaalissa suhteessa kolmen parhaimman maan keskiarvoon, vuotuinen budjettialijäämä on oltava alle 3 % sekä julkisen talouden velkasuhde ei saa ylittää 60 % bruttokansantuotteesta (Moreau Defarges 2005, 150–151).

malla kun artikla 123 kieltää Euroopan keskuspankkia rahoittamasta suoraan jäsenvaltioita (EUVL 2010, C 83/99). Euroopan keskuspankki on tulkinnut kriisin aikana sopimuksia häilyvästi, minkä seurauksena Euroopan keskuspankki on oikeuttanut itsensä vaikeuksissa olevien valtioiden velkapapereita jälkimarkkinaostoihin. (Vihriälä 2012, 5.)

Sopimusten lisäksi eurooppalaista hallintoa ja integraatiota ympäröivät valtasuhteitaan monimutkaiset institutionaaliset rakenteet ja päätöksentekojärjestelmät (Raunio – Saari 2006, 25–27). Itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä EU:ta on vaikea sovittaa yhteen jo olemassa olevien järjestelmien muotteihin. Schlesingerin (2007, 66–68) ”käsitteelliseksi poikkeamaksi” määrittelemä unioni pelkistyy yhtäältä globaalia suppeammaksi toimintaympäristöksi – toisaalta ylikansallisenä toimijana EU-politiikka henkilöineen jää kansallisesti tarkasteltuna lähes yhtä etäiseksi. EU rinnastetaan helposti Yhdysvaltojen liittovaltiomalliin. Tietyistä kansallista päätöksentekoa heikentävistä piirteistä huolimatta liittovaltiorinnastusta voidaan mm. Korkmanin (2012) ja Vihriälän (2012) näkemyksen mukaan pitää liian yksinkertaistettuna.

Monisäkeiseksi parsitun unionin sisällä päätöksenteon hetkellä haastetta moninkertaistaa 27 jäsenvaltion kansalliset käytänteet. Kysymykset integraatiosta ja unionin kontekstissa harjoitetusta politiikasta ovat muovautuneet pitkällä aikavälillä jäsenvaltioiden omaleimaisen historian tapahtumien valossa. Kansallinen poliittinen, taloudellinen ja oikeudellinen agenda kehystävät edelleen vahvasti kansallista EU-politiikkaa samalla kun jäsenvaltiot mieltävät EU-politiikan perinteisen kansallisen intressipolitiikan jatkumoksi. (Moreau Defarges 2005, 85.) Tutkimuskielellä politiikan eurooppalaistumisella viitataan EU:n yhä vahvempaan asemaan kansallisen politiikanteon määrittäjänä. Käytännössä voidaan kuitenkin edelleen osoittaa unionin vaikutuksen ulottuvan pikemminkin politiikan sisältökysymyksiin kuin jäsenvaltioiden institutionalisoituneiden poliittisten järjestelmien muovaamiseen. (Raunio – Saari 2006, 14–16.)

Ranska lukeutuu Euroopan talousyhteisön perustajavaltioihin, ja on keskeisellä tavalla vaikuttanut Saksan kanssa yhteisrintamassa integraatioprojektin etenemiseen, laajentumiseen ja syventymiseen. Suurena jäsenvaltiona EU merkitsee Ranskalle valtaa, jota maan ei muutoin olisi mahdollista saavuttaa itsenäisesti; taloudellisen yhteistyön lisäksi Ranska on perinteisesti ajanut unionin poliittista ulottuvuutta niin EU:n sisällä kuin myös unionin ulkosuhteissa. Ranska kannattaa lähtökohtaisesti EU:n kehittämistä kohti liittovaltiomaisia rakenteita, vaikka vastustaa liian tiukkoja taloudellisia ehdollisuuksia, kuten vakaus- ja kasvusopimukseen kirjattuja ehtoja talouden indikaattoreista. Vahva Eurooppa ei toisaalta ole itseisarvo, mikäli tämä merkitsee alistumista Saksan kuriin; Ranskalle itsenäisyys ja kansallinen autonomia merkitsevät yhtäläillä, mutta vahva Eurooppa näyttäytyy Ranskalle pikemminkin välineenä edistää tärkeiksi mieltämiään tavoitteita niin Euroopan kuin globaalissa mittakaavassa. (Moreau Defarges 2005, 86–88, 107.)

Kriisiaikana euromaiden solidaarisuutta korostavassa Ranskassa perinteisesti vallitseva talouspoliittinen paradigma ajaa talous- ja rahapoliittisten päätösten alistamista tiukkojen sääntöjen sijaan vahvemmin tilannekohtaisen poliittisen arvioinnin alaiseksi. (Korkman 2012, 190–191). Talouskriisipäätöksissä Ranska on vaatinut mm. automaattisten sanktioiden vähentämistä julkisen talouden kurinalaisuutta lisäävässä lainsäädännössä. Komissio ja pienemmät jäsenvaltiot ovat kritisoineet Ranskaa yhdessä Saksan kanssa unionin virallisen päätöksenvalmistelujärjestelmän eli komission sivuuttamista maiden päämiesten kahdenkeskisillä neuvotteluilla ja julkilausumilla. (Vihriälä 2012, 6.)

Euroopan integraation aikana Iso-Britannia on jättäytynyt suosiolla sivuun Saksan ja Ranskan yhteistyöstä, johon maa suhtautuu pikemminkin skeptisesti. Euroopan manteleen sijaan Iso-Britannia on perinteisesti pitänyt tärkeänä vaalia läheisiä suhteitaan Yhdysvaltoihin. Euroopassa maa korostaa vapaiden sisämarkkinoiden hyötyjä ja vastustaa etenkin Brysselistä saneltua liiallista sääntelyä. Iso-Britannia tunnetaan myös unionin häirikön ja vastarannan kiiskin maineesta: maa on neuvotellut itselleen alennuksen unionin jäsenmaksuun ja käyttänyt toisinaan maalle tärkeiden neuvotteluiden yhteydessä veto-oikeuden tai kansanäänestyksen uhkakorttia. (Moreau Defarges 2005, 90–91.)

Iso-Britannia on pysynyt johdonmukaisesti EU:n ylikansallisten rakenteiden ulkopuolella; maa ei kuulu euroalueeseen eikä Schengen-sopimukseen (Pfetsch 2008, 471). EU-politiikassaan Iso-Britannia näyttää kansallisesti yhtenäisenä ja vastustaa vallansiirtoa EU:lle kansallisen suvereniteetin nimissä. EU merkitsee pragmaattiselle Isolle-Britannialle lopulta realismia – tosin paremmin toimivassa muodossa. (Moreau Defarges 2005, 91, 106.) Pääministeri David Cameronin puhe (The Telegraph 2013) EU:n tulevaisuudesta on tulkittu niin häirikön riehunnaksi kuin pragmaattiseksi kehitysehdotusten alustukseksi. Yhtä kaikki puhe osoittaa Ison-Britannian EU-linjausten pysyvyyttä myös talouskriisin aikana: valtaa on palautettava EU:lta takaisin kansallisiin parlamentteihin samalla kun unionin yhdistäviä sisämarkkinoita on kehitettävä ja avattava taloudellista hyötyä tuottavalla tavalla.

EU-jäsenyydestä lähtien Suomessa on perinteisesti vallinnut laaja poliittisen eliitin konsensus EU-politiikan tavoitteista, mikä on ohjannut Suomen myönteistä suhtautumista integraatiopolitiikkaan ja unionin ylikansallisen päätöksenteon kehittämiseen. EU-politiikkaa on Suomessa perinteisesti harjoitettu yhden äänen taktiikalla (*speaking with one voice*), jonka mukaisesti kotimaassa sitoudutaan yhtenäisen kansallisen linjan ajamiseen Brysselissä. Unionitason päätöksenteossa Suomi on pyrkinyt pienten jäsenvaltioiden aseman turvaamiseksi edistämään hallituksenvälisiä enemmistöpäätöksiä sekä EU-instituutioiden, komission ja parlamentin, asemaa. (Raunio – Saari 2006, 30–32.) Talouskriisin aikana Suomi korostaa Saksan rinnalla julkisen talouden tasapainoa, budjettikuria ja sitovien pelisääntöjen noudattamista sanktioiden uhalla. Suomi on vaatinut vakaus- ja kasvusopimuksen hengessä sääntöjen tiukentamista sekä rangaistusten

tehokasta langettamista sääntöjä rikkoville maille. Moraalikadon pelossa Suomessa on esitetty kriittisiä näkemyksiä velkaantuneiden maiden lainanottamisesta ja pankkisektorin tukemisesta. (Korkman 2012, 196–197; Vihriälä 2012, 4–5.)

2.1.3 Kriisistä ulospääsyn dilemma – kuinka tästä eteenpäin?

Vaatimukset säästökuurista ja rakenteellisista uudistuksista hallitsevat retoriikkaa kriisivaltioiden ympärillä. Ekonomistit ja kansainväliset lainottajat ovat yhtä mieltä siitä, että kriisimaiden velkasuhde on nykyisellään kestävämmällä tasolla. Voimistunut kritiikki kohdistuu kuitenkin troikan liian tiukoiksi ja äkkinäisiksi arvioituihin säästövaatimuksiin, joiden negatiivisten kerrannaisvaikutusten pelätään lyhyellä aikavälillä heikentävän taloudellista toimeliaisuutta, yksityistä kysyntää ja investointeja, jotka toteutuessaan pitkittäisivät talouden taantumaa. (mm. Korkman 2012; De Grauwe – Je 2013; Vihriälä 2012.) Kriisin aikana euron vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjä ja samalla koko EU:n talouspolitiikan koordinaatiota on terävöitetty jäsenvaltioiden välisesti solmitulla talouskuriosopimuksella sekä komission koordinaatiota ja valvontaa lisäävillä toimenpiteillä (Euroopan komissio 2012; Eurooppa-neuvosto 2012; Vihriälä 2012, 4–5).

Kriisin aikana perustettujen rahoitusvakausvälineiden välttämättömyyttä on perusteltu kriisin ketjureaktiuhalla: Yhteisvaluutta-alueella yhden valtion maksukyvyttömyys oletetaan horjuttavan koko euroalueen vakautta. Lainansaannin automatiikka on kuitenkin herättänyt epäilyksiä moraalikadon uhasta – pelkoon siitä, että tuen ehdottomuuden ja markkinakurin puute löyhentäisivät tukea tarvitsevien maiden intoa huolehtia itse taloudenpidosta ja tarvittavien uudistusten läpiviemisestä. Rahoitustukeen liittyy olennaisesti myös velkasaneerauksen mahdollisuus, joka pysyi vielä kriisin alkuvaiheissa vaiettuna keinona. Yksityisten sijoittajien täydellinen suoja on kriisin edessä poliitikoille moraalisesti yhä kestävämpi vaihtoehto. Toisaalta liian suureksi ennakoitujen velkojen anteeksiannon kustannukset epäillänsä aiheuttavan markkinoilla turhaa levottomuutta. (Vihriälä 2012, 5–6.)

Talous yskii kaikkialla Euroopassa, mutta heikko taloudellinen aktiviteetti yhdistettynä valtion säästölinjaukset erityisesti sosiaali- ja terveyssektorin menoista on kärjistänyt tilanteen Etelä-Euroopan kriisivaltioissa, joissa miljoonat ihmiset kärsivät pitkään jatkuneesta työttömyydestä ja elinolojen laskusta (mm. Savela 2013, 18; Walby 2010, 26). Samalla EU:n ja poliittisten päättäjien vastustus ennustetaan kohoavan entisestään luottamuksen ollessa koetuksella niin kriisimaissa kuin lainarahoitusta takaavissa Pohjois-Euroopan euromaissa. Laajojen mielenilmausten lisääntyminen sekä EU-kriittisten puolueiden tai tietyissä maissa ääriliikkeiden kannatuksen suosion kasvu osoittavat kansalaisten tyytymättömyyttä nykyiseen tilanteeseen. (De Grauwe – Je 2013; Krugman 2012, 202–203.)

Heikosti säänneltyjä globaaleja rahoitusmarkkinoita vaaditaan kriisin ensisijaisen syyllisen roolissa tiukemman sääntelyn ja ylikansallisen valvonnan alaisuuteen (Walby 2010, 21). Eurooppalainen pankkisektori ehdotetaan yhden, ylikansallisen pankkiauktoriteetin valvonnan ja sääntelyn alaiseksi tulevien riskien realisoitumisen välttämiseksi (Shambaugh 2012, 39). Lopulta kysymys Euroopan keskuspankin roolista kriisin ratkaisussa ja tulevaisuudessa on kaksijakoinen: millä volyyymilla ja millaisilla perussopimuksen tulkinnoilla keskuspankillla on mahdollisuus ostaa kriisivaltioiden velkakirjoja markkinoilta ja turvata kriisimaiden rahoituksen saannin. Perusteluissa EKP:n toimivalan kasvattamisen myönteisistä vaikutuksista tilanteen vakauttamiseksi rinnastetaan vastaaviin kokemuksiin Iso-Britanniasta ja Yhdysvalloista, joissa yhtäläillä velkaantuneiden maiden keskuspankkien toimet ovat varmistaneet maiden lainansaannin jatkuvuuden myös korkean velkasuhteen aikana. (De Grauwe 2012; Lane 2012, 60–61.) Shambaughin (2012, 37) arvion mukaan kysymys on määrän lisäksi lopulta viestintäpoliittinen perustussopimuksen valtuuksien kannalta arkaluontoisessa tilanteessa.

Huoli budjettien kestävyysvajeesta ja rakenteellisista uudistuksista ovat olleet pinnalla jo ennen akuutin kriisin puhkeamista. Euroopassa on pitkään tiedostettu väestön enustetun ikääntymisen synnyttämä ikäjakauman vinouma suhteessa työikäiseen väestöön. Selvitykset osoittavat, kuinka jäsenvaltiot eivät nykyisillä rahoitusmenoilla selviydy tulevaisuudessa keskeisten velvollisuuksiensa, kuten eläkkeiden ja hyvinvointipalveluiden, turvaamisesta. (mm. Cecchetti – Mohanty – Zampolli 2010; Gokhale 2010; Velculescu 2010.) Ongelmiin on talouskriisin aikana entistä vaikeampi reagoida kriisin keskittäessä huomion helposti vain lyhyen aikavälin akuuttien ongelmien ratkaisuun.

2.2 Yhtenäisempi julkisuus – uskottavampi politiikka?

Toisen maailmansodan jälkeen käynnistynyt eurooppalainen yhteistyö sai alkujaan oikeutuksensa rauhan ja länsimaisen demokratiakäsityksen edistämisestä ja maiden yhtenäisestä halusta torjua sotavuosien uhkia. Yhteistyö käynnistyi myös hyvin käytännöllisinä hankkeina, joissa painottuivat taloudellisen yhteistyön hyödyt. Rauhan vakiintuessa ja maiden vaurastuessa ja unionin vähitellen laajentuessa kysymys Euroopan unionin instituutioiden ja päätösten demokraattisuudesta ja oikeutuksesta näyttäytyvät uudessa valossa. (Fossum – Schlesinger 2007, 1–2; Kuusela – Bruun 2009b, 15.)

Keskustelu koetusta EU:n demokratiavajeesta ja päätöksenteon legitimitietin puutteista saivat vauhtia 2000-luvun puolivälissä EU:n perustuslaillisen kriisin herättämistä reaktioista (Bruun – Kuusela 2009b; Fossum – Schlesinger 2007). Samalla unionin demokratian tilasta ja integraation tulevaisuudesta juontunut niin akateeminen kuin EU-tahojen keskustelu suuntautui kysymykseen eurooppalaisesta julkisuudesta demokraattisesti toimivan unionin edellytyksenä (Eriksen 2007; European Commission 2006; Fos-

sum – Schlesinger 2007; Habermas 2002). Uudelle vuosikymmenelle jatkunut talouden alamäki on edelleen syventänyt kriittisiä äänenpainoja. Nykyisin sodan raakuudet ilmevät lähinnä historian kirjojen luvuissa, ja nykyisin vaikutusvaltaisemman unionin legitimizeetti on rakennettava uusien diskurssien varaan (Korkman 2012, 185–186). ”Menneisyys ei nimittäin takaa loistavaa tulevaisuutta”, kuten Kuusela ja Bruun (2009a, 9) osuvasti tilannetta kuvaavat. Historian paremmin selittäminen ei enää riitä, ja unionin oikeutukseen on haettava ratkaisua demokratiavajeen ratkaisemisesta (emt. 2009b, 24–26).

2.2.1 Kriisi demokratian kehossa – Euroopan unionin legitimizeetti koetuksella

EU:n perustuslaillisen sopimuksen hylkääminen vuonna 2005 Ranskassa ja Hollannissa järjestetyissä kansanäänestyksissä siirsi integraatiokeskustelua uusille urille: unionin suoraviivaisena jatkumona pidetty laajentumisen ja syventymisen legitimizeetti nousivat osaksi unionin integraatiokeskustelua (Fossum – Schlesinger 2007; Eriksen 2007). Legitimizeettikysymys palautuu ensisijaisesti pohdintaan siitä, kenelle valta kuuluu ja milloisten prosessien välityksellä saavutettu valta on yhtä kuin legitiimi valta (Bruun – Kuusela 2009b, 15–17). Talouskriisin aikana kysymykset ovat jälleen pinnalla entistä voimakkaampina.

Legitimizeetikritiikki kohdistuu perinteisesti unionin monimutkaisiksi ja byrokraattisiksi miellettyihin institutionaalisiin rakenteisiin. Kansalaiset kokevat EU:n etäisenä ja eliittivetoisena hankkeena, jonka päätöksentekoa ohjaa kasvoton teknokraattikoneisto demokratian suoran vaikutusvallan ulottumattomissa. Brysselissä virkamieskomiteat valmistelevat päätökset suljettujen ovien takana, joissa käytyjen neuvotteluiden kompromissiratkaisut sitovat kansallisten hallitusten käsiä. (Fossum – Schlesinger 2007, 9–10; Korkman 2012, 183–184; Statham – Grey 2005, 61–63.) Kansallisten parlamenttien päätöksentekokompetensseista osa on siirretty sopimus sopimukselta unionitason määränemistöpäätöksenteon piiriin. Vallansiirron legitimizeetti ja kansalaisten kokemat vaikuttamismahdollisuudet eivät ole kuitenkaan kehittyneet institutionaalisten muutosten rinnalla. EU:n heikko side kansalaisiin on synnyttänyt tilanteen, jossa EU:n oikeutusta puuttua jäsenvaltioiden asioihin syyllistetään herkästi vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. (Kandyla – de Vreese 2011, 53; Moravcsik 2002, 604.)

Päätöksentekojärjestelmän monimutkaisuuden ohella valtaoikeuksiltaan vielä heikko ja alhaisesta äänestysaktiivisuudesta kärsivä Euroopan parlamentti, vaaleissa kansallisesti järjestäytyneet puolueet ja yhtenäisen julkisuuden puute nostetaan uskottavuusongelmien taustalla piileviksi tekijöiksi. (Eriksen 2007, 28–29.) Kansalaisten vähäinen kiinnostus ja paikoin tiedon puute EU-asioista sekä alusta alkaen alhainen europarlamenttivaalien äänestysaktiivisuus havainnollistavat unionia kohtaan tunnettua välinpi-

tämättömyyttä ja kiinnostuksen puutetta (Kandyla – de Vreese 2011, 53–54). Poliittisten päättäjien ”kansa äänesti väärin” -vihjailut ovat omiaan vahvistamaan poliittisen järjestelmän ja kansalaisten välillä vallitsevaa kuilua (Kuusela – Bruun 2009a, 5–6).

Reaktion perustussopimuksen kansanäänestysten kielteisiin tuloksiin Euroopan komissio julkaisi oman raporttinsa, jossa kansalaisten epäluottamuslausetta selitetään viestinnän puutteilla. Johtopäätöksen perusteella komissio määrittää unionin uskottavuusongelmien syyksi poliittisen järjestelmän ja tavallisten kansalaisten välillä vallitsevan viestinnän kuilun (engl. *communication gap*). Ratkaisuksi komissio esittää viestinnän tehostamista ja näkyvämpää mediajulkisuutta, jossa media itsessään on komission näkemyksen mukaan avainroolissa. Raportti huomio myös internetin kasvavan aseman ja erilaisten digitaalisten julkaisukanavien rajattomat mahdollisuudet ylikansallisen vuoropuhelun edistäjänä. (COM 2006, 4–5, 8–9.)

Raporttia on seurannut useita komission rahoittamia tutkimushankkeita eurooppalaisesta julkisuuden ja EU:n näkyvyyden kehittämisestä. Tutkimusprojektit herättävät luonnollisesti kysymyksiä selvitysten ja hankkeiden lopullisista tarkoituseristä. Hankkeiden osalta paljon riippuu siitä, tavoitellaanko tehokkaampaa viestinnällistä julkisuutta käytännössä integraatioprojektin pönkittämiseksi ja nykyjärjestelmien oikeuttamiseksi, vai olisiko tutkimustiedon avulla mahdollista kehittää vaihtoehtoisia ja toimivia demokraattisia vaikutuskanavia, jotka tarjoavat aidon väylän yhtenäisemmälle ja osallistavammalle EU-politiikanteolle? EU-asioiden merkittävyys tai hyväksyttävyys ei lopulta lisääny viestintää ja julkisuutta tehostamalla, vaan ongelmat on perusteltua liittää yhtälailla päätöksentekoa jäykistävien ja verhoavien poliittisten järjestelmien heikkouksiksi. (Karppinen 2009, 202–204, 215–216.)

Demokratiavajeen pysyessä todellisena keskustelu ongelman ympärillä osuu osittain harhaan. Komission yksittäiset päätökset tuomitaan jäsenvaltioissa helposti epädemokraattisiksi, vaikka EU-toimielinten päätöksenteko perustuu jäsenvaltioiden hyväksymään EU:n perustuslakiin ja tähän perustuvaan osittaiseen vallansiirtoon maiden parlamenteilta unionitasolle. (Korkmanin 2012, 183–185.) Moravscikin (2002, 621–622) näkemyksen mukaan legitimizeettikeskustelussa EU:ta on arvioita suoran kansallisvaltiotunnustuksen sijaan monitahoisena yhteenliittymänä ja ylikansallisena yhteisönä, jonka kontekstissa kiiwas väittely demokratiavajeesta on ylimitoitettua. Kaiken kaikkiaan keskustelu demokratiavajeesta ja päätöksenteon loitontumisesta voidaan liittää osaksi kansallisvaltioiden asemaa uudelleen jäsentävää globalisaatiokehitystä. Kansallinen suvereniteetti pysyy oletettavasti jatkossakin päätöksenteon keskipisteessä, mutta alueelliset ja globaalit yhteenliittymät ja instituutiot määrittävät yhä vahvemmin kansainvälisten suhteiden verkostoa ja tämän puitteissa tapahtuvaa päätöksentekoa. Euroopan integraation voidaan samalla tavalla tulkita perinteisen kansallisvaltion roolia muovavaksi voimaksi. Murros on johtanut valta-asemien ja päätöksenteon areenoiden rajojen

uudelleen määrittelyyn EU:n sisällä, jossa kansallisen ja ylikansallisen raja pysyy kuitenkin edelleen häilyvänä. (Kunelius 2008, 372; Kuusela – Bruun 2009b, 21.)

2.2.2 *Habermasilaisen julkisuusihanteen haasteet eurooppalaisen julkisuuden käsitteellistämässä*

Julkisuusteoreettisen keskustelun viitekehyksenä käytetään usein tunnetun saksalaisfilosofi Jürgen Habermasin (1989; 2001) normatiivista julkisuuskäsitettä (engl. *public sphere*) (Karppinen 2009, 206). Julkisuudella Habermas (1989, 27–30) kuvastaa abstraktia kansalaiskeskustelun areenaa, jossa kansalaisten ja päättäjien vuorovaikutuksellinen suhde sekä aktiivinen osallistuminen mahdollistavat rationaalisen ja tasavertaisen lopullista päätöksentekoa pohjaavan keskustelun. Ideaalisesti toteutuvana habermasilainen julkisuus tarjoaa kansalaisille avoimen kanavan, jossa yhteiset ongelmat nostetaan esille, väitellään ja lopulta ratkaistaan rationaalisin perustein päätöksenteon perustaksi (Eriksen 2007, 23; Fossum – Schlesinger 2007, 4–5). Ihannetilanteessa vuorovaikutuksellinen kansalaisdemokratia toteutuu ja yhteiskunnan eliitin yhteiskunnallisille päätöksille on taattu laaja kansalaisten hyväksyntä – mikäli ihannetilanne vastaisi lopulta käytäntöä.

Habermas liitti julkisuuden alkujaan kansallisvaltion sisälle soveltuvaksi malliksi (Habermas 1989, 51–52). Jäsenyyksen soveltuvuutta nykyisyyteen kritisoidaan liian yksinkertaistavaksi. Julkisuus ei ole yksinään enää kansallisvaltion rajoista muodostunut kokonaisuus, vaan se jakautuu niin globaalisti kuin myös kansallisvaltion sisällä eriytyneiksi ja monisäkeisiksi alajulkisuuksiksi. (Eriksen 2007, 30–31.) Euroopan unioni ylikansallisena toimijana on yksi julkisuusteoriaa haastavista ulottuvuuksista. Fossum ja Schlesinger (2007, 3–4, 11–12) arvioivat Habermasin näkemyksen soveltuvan keskeisiltä osin julkisuustutkimuksen lähtökohdaksi, mutta haasteeksi osoittautuu unionin omintakeiseen muottiin soveltuvan julkisuuden hahmottaminen. Tutkijoiden mukaan kansallisvaltioon alun perin käytettyä mallia on sovellettava EU:hun eri tavalla ja eri odotuksien mallin yksinkertaisen kopioimisen sijaan.

Sittemmin Habermas on vastannut kritiikkiin (mm. Habermas 1992; 2001). Avoin julkisuus on Habermasin tulkinnan mukaan vaihtunut valtataistelun kentäksi, jossa median välittämät näkökulmat ja intressit kisaavat vaikutusvallasta ja viestinnän kontrollista (Habermas 1989; 20–21; 1992, 436–437). Eurooppalainen yhdentymisen ja samalla myös julkisuus edellyttävät Habermasin (2001, 74–76) näkemyksen mukaan kansalaisten kokemusta ja uskoa demokraattisesti toimiviin instituutioihin itsessään. Yhtenäisyyden tunne syntyy kansalaisten kokemuksesta osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin. EU:ssa tämä edellyttäisi Habermasin mukaan niin kutsuttua ”perustuslaillista patriotis-

mia”, jonka puitteissa lopulta EU:n perustuslaki turvaisi viime kädessä kansalaisten oikeuden toteutumisen ja luottamuksen vakiintumisen.

Akateemisessa kirjallisuudessa julkisuuden rakenteellista muutosta ja pirstaleisuutta tarkastellaan eriytyneiden julkisuussegmenttien valossa (Eriksen 2007, 32–37). Yhtenäisen julkisuuden sijaan pirstaleiset osajulkisuudet havainnollistavat Eriksenin näemyksen mukaan konkreettisemmin etenkin EU:n eri tasoille hajautunutta päätöksentekojärjestelmää. Eriksen (2007, 30–31) määrittää julkisuuden tiukasti määriteltyjen raamien sijasta vuorovaikutukselliseksi, kansalliseksi tai ylikansalliseksi verkostoiksi, jotka ovat jakautuneet jonkin asiakokonaisuuden tai politiikkalohkon ja näiden alojen asiantuntijoiden ympärille. Julkisuuden muodostavat verkostot edellyttävät Eriksenin mukaan tietynasteista kulttuurista yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta.

Eriksen (2007, 32) erittelee Euroopan julkisuudet kolmeen tasoon (myös Karppinen 2009, 211–212): i) yleisjulkisuudet (engl. *general publics*), ii) eriytyneet julkisuudet (*transnational publics*) ja iii) vahvat julkisuudet (*strong publics*). Ruohonjuuritason yleisjulkisuudet viittaavat arkielämän jokapäiväiseen kommunikaatioon ja mielipiteen muodostukseen. Ylikansallisten verkostojen ja asiakokonaisuuksien ympärille muodostuvat eriytyneet julkisuudet rakentuvat tunnusmaisesti joidenkin spesifioitujen teemojen ja intressien varaan. Institutionalisoituneet vahvat julkisuudet muodostuvat päätöksentekoelimien ympärille, joiden kontekstissa käyty keskustelu tähtää julkisuuksista suorimmin poliittiseen päätöksentekoon. (Eriksen 2007; Karppinen 2009.) Eriksenin (2007, 42) näemyksen mukaan useat julkisuudet pikemminkin vahvistavat kuin heikentävät demokratiaa – mitä monipuolisempaa ja -äänellistä julkisuutta sitä rikkaampaa keskustelua ja kritiikkiä. Demokraattisemman EU:n kannalta osajulkisuuksien – päätöksentekoelimet, yleinen mielipide ja eriytyneet julkisuudet – tulisi toimia kehittyneemmässä vuorovaikutuksessa keskenään (Karppinen 2009, 212).

Eriksenin julkisuussegmentit tarjoavat eurooppalaisen julkisuuden tutkimukselle välineen hahmottaa monitasoista kansallisvaltion ja unioni lävistävää julkisuutta. Demokratian legitimitteettikeskusteluun julkisuusteoriaat tarjoavat viitekeh्यsellisen raamin, jonka valossa hallinnon ja päätöksenteon prosesseja on mahdollista heijastaa julkisuuden kasvattaessa merkitystä informaation jakamisen ja vaihtoehtojen esittämisen väliinään (Eriksen 2007, 24–26). Abstraktiudesta ja tulkinnanvaraisuudestaan huolimatta – tai juuri siksi – julkisuuskäsitettä hyödynnetään yhteiskuntatieteissä politiikan ja sosiaali- ja taloustieteen tutkimuksissa kuvastamaan globalisaation vaikutuksia demokratian toimivuuden valossa (Heikkälä – Kunelius 2006, 64).

2.2.3 Eurooppalainen julkisuus tieteellisen tutkimuksen valossa

Tutkimuskirjo eurooppalaisen julkisuuden ympärillä on varsin laaja. Tutkimukset eurooppalaisesta julkisuudesta Euroopan unionin kontekstissa pelkistyvät usein kuitenkin EU-myönteisyyden ja -kielteisyyden luokitteluun tai EU-politiikkalohkojen esiintymisen tilastointiin. Tutkimuksia kritisoidaan etenkin niiden jäsentämästä yksinkertaistusta todellisuudesta, joka jättää helposti huomioimatta EU:lle ja sen politiikalle annettuja merkityksiä (mm. Entman 1993, 55; Fossum – Schlesinger 2007, 7–8). Puutteet voidaan liittää ylipäätään suppeaan EU-keskusteluun, joka tiivistyy helposti puolesta ja vastaan väittelyksi sisällöllisten seikkojen jäädessä toisarvoisiksi (Kuusela – Bruun 2009a, 5–6). Akateemisissa tutkimuksissa yhtenäisen eurooppalaisen julkisuuden empiirinen toteaminen on osoittautunut vähintäänkin haastavaksi, jos ei jopa mahdottomaksi, vaikka tiettyjen EU-politiikkalohkojen ympärillä havaitaan temaattista yhdentymistä. Eurooppalaisen julkisuuden osoittautuessa enemmän tai vähemmän normatiiviseksi ideaalimalliksi tutkimusten huomio kiinnittyy verkostomaisiin segmentoituneisiin julkisuuksiin (Eriksen 2007) sekä kansallisten julkisuuskäytänteiden eurooppalaistumiseen (Kandyla – de Vreese 2011; Meyer 2005).

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat että kansalliset julkisuudet lähentyvät niiden politiikkasektorien ympärillä, joissa päätösvaltaa on siirretty EU:lle (Koopmans – Erbe 2004; Trenz 2004). Yksimielisemmät politiikkatavoitteet ja juridisesti vaikuttavat päätökset näyttäisivät vaikuttavan temaattisesti yhtenäisemmän julkisuuden muodostumiseen (Kandyla – de Vreese 2011; Meyer 2005). Julkisuus lisääntyy syklisesti niin sanottujen avaintapahtumien ympärillä, joiksi voidaan laskea Eurooppa-neuvoston huippukokoukset, Euroopan parlamenttivaalit ja kansanäänestykset (Kandyla – de Vreese 2011, 55–56; Trenz 2004, 305). Julkisuustutkimukset lähestyvät eurooppalaisuutta ja EU-politiikan näkyvyyttä kansallisen ja eurooppalaisen kehyksen vastakkainasettelulla, joka karkeana jakona mahdollistaa näkökulmaerojen vertailun (Heikkilä – Kunelius 2006, 75; Trenz 2007, 90–92). Laadullista eurooppalaisen julkisuuden analyysia edustaa muiden muassa Statham ja Greyn (2005) vertailututkimus Iso-Britannian ja Ranskan sanomalehtien EU-politiikan kehyseroista. EU:n segmentoitunutta julkisuutta on perinteisesti tutkittu viestintävirtojen (engl. *communicational flows*) suuntausten luokittelulla (Brüggemann – Kleinen von Königsow; Koopmans – Erbe 2004).

Eurooppalaista julkisuustutkimusta kritisoidaan ennen kaikkea sen keinoitekoisuudesta ja tarkoituksenhakuisuudesta, joka saa liikaa vaikutteita komission näkemyksistä eurooppalaisen julkisuuden välttämättömyydestä (Baisnée'n 2007, 493.) Eriksenin (2007, 31–32) mukaan julkisuusrajoja ei pidä kriittikömmästä piirtää suoraan kansallisvaltioiden rajoja vastaavasti, vaikka myöntää toisaalta merkittävien ja yhteisten unionitason päätösten edellyttävän ihannelanteessa yhtenäistä poliittista keskustelua. Kuten jäsenvaltioiden välillä, myös kansallisvaltion sisällä erilaiset kulttuuriset ja paikalliset traditi-

ot määrittävät poliittista ja taloudellista yhteiskuntajärjestystä (Hallin – Mancini 2004). Keskustelu julkisuuden eurooppalaistumisesta jää hyvin usein teoreettiseksi tai spekulatiiviseksi empiirisen näytön puuttuessa. Eurooppalaisen julkisuusihanteen kritiikki on perusteltua jo käsitteen tulkinnallisuuden ja käsitteellistämisen vaikeuden perusteella. Julkisuus rakentuu edelleen pitkälti erilaisissa mediakulttuureissa, jossa kieli, poliittinen kulttuuri ja kohderyhmä määrittyvät kansallisesti (Eriksen 2007, 29; Fossum – Schlesinger 2007, 9–10). EU-instituutioiden vallan kasvu johtanee vääjäämättä jonkinlaiseen keskustelun ja teemojen eurooppalaistumiseen, mutta tämä tuskin koskaan täysin korvaa kansallisvaltion asemaa läheisimpänä julkisuuden ja kansalaiskeskustelun viitekehysenä.

3 MEDIA MUUTTUVASSA YHTEISKUNNASSA

Viime vuosikymmenten murrokset ovat vahvasti muokanneet ympäröivää yhteiskuntaamme. Talouden ja kulttuurien globalisaatio, kaupallistuminen, ylikansallisten yritysten valta, monisäikeinen kansainvälinen yhteistyö, teknologian vauhdikas kehitys, kansallisvaltion merkityksen vähentyminen ja monikulttuurisuuden kasvu muiden muassa kuvastavat länsimaisen yhteiskunnan murrosta. Euroopassa maiden välinen integraatio on sekä laajentunut että syventynyt 1990-luvun alun Maastrichtin sopimuksen solmimisesta, jolla luotiin perusta nykykuotoiselle Euroopan unionille. Muutokset heijastuvat väijäämättä myös ennen vahvasti kansallisvaltioon kiinnittyneeseen mediainstituutioon ja perinteisen printtimedian käytäntöihin. (Helle 2009, 91 – 92, Schlesinger 2007, 80.)

Internetin digitaaliset julkaisukanavat ovat kuluvalle vuosituhanella nousseet vauhdilla perinteisen median haastajaksi ensisijaisena uutislähteenä (mm. EB 2011/76). Media-käsitteen sisällöllinen merkitys juontuu alun pitäen latinan sanasta *medium*, jonka merkitys ”välissä oleva” tai ”välittävä” kuvaa median perinteistä tiedonvälityksellistä roolia. Mediakanavien monipuolistumisen ja digitaalisen mediaympäristön kasvaneen merkityksen valossa Herkman (2011 18–20) määrittää median merkityksen kattamaan laajasti kaikki viestintämuodot, joissa viestintä tapahtuu jonkin välittävän teknologian avulla.

McQuailin (2010, 13) mukaan media on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana läpikäynyt jatkuvaa murrosta ilman merkkejä hengähdystauosta. Printtimedian kultaajoista monipuolistuneiden mediakanavien väliset erot ovat nykyisin hämärtyneet samalla kun institutionaalinen ja itsestäänselvyys pidetty median kytkös kansallisvaltioon on heikentynyt. Kansallisvaltion rajojen hämärtyemisestä huolimatta Euroopan unionin julkisuus välittyy pitkälti vielä kansallisen median välityksellä (mm. Kandyla – de Vreese 2011; Karppinen 2009, 207).

3.1 Media murroksessa

Modernissa yhteiskunnassa median suhde valtaan muodostaa monimutkaisen palapelin, jossa se toimii niin neljännen valtiomahdin roolissa vallan vahtikoirana kuin itse keskeisenä vallankäyttäjänä osana yhteiskunnan valtajärjestelmää (mm. Herkman 2011, 145–146; Väliverronen – Kunelius 2009, 225–226). Yksinään passiivisen tiedonvälityksen sijaan median uskotaan rakentavan ja muovaavan ympäröivän yhteiskunnan todellisuutta (McQuail 1994, 1–2, 64–66). Herkman (2011, 145) liittää median toimintalogiikan

kehityksen Thomas Meyerin³ ajatukseen nykyisin vallitsevasta mediademokratiasta, joka korostaa politiikan medioitumiskehitystä. Näkemyksen valossa poliittisella näyttämöllä kaikki toiminta tähtää lopulta onnistuneen mediajulkisuuden rakentamiseen, joka ajan myötä rapauttaa perinteisen poliittisen järjestelmän ja sen ideologioiden perustan.

Ajatus median roolista uutisten kehystäjänä on saanut alkunsa huomiosta uutisissa toistuvista asioiden jäsenystavoista päivästä toiseen. Esimerkiksi Suomen EU-jäsenyyden alkuaikojen uutisoinnista on todettu median kehystäneen jäsenyydellä säännönmukaisesti ”Eurooppaan menemisenä”. Liittymistä puoltavat ja vastustavat osapuolet kehystettiin kahteen vastakkaiseen leiriin: eteenpäin katsovat EU-puoltajat ja paikallaan junaavat jäsenyyden vastustajat. (Kunelius 1998, 129.) Instituutiona media koostuu kuitenkin itsenäisistä ja monissa tapauksissa kaupallista voittoa tuottavista erilisistä yrityskokonaisuuksista, joiden sisällä toimii erilaisia toimitusorganisaatioita ja tuotannon eri työntekijöitä päätoimittajasta lähtien. Tästä huolimatta ja tämä tiedostaen teoriatasolla mediaa on lopulta helpompi ja mielekkäämpi käsitellä yksittäisenä toimijana. (Herkman 2011, 20–21.)

Median kehysvalintoja selittävät niin perinteinen byrokraattinen ja rutiininomainen uutistoimituksen työnkuva kuin kulttuuriset ja ideologiset taustavaikuttimet. Näkemystä median portinvartijan roolista ei näin ollen voida pitää ongelmattomana sen perustuessa käsitykseen jostakin annetusta ja tunnetusta todellisuudesta, ”oikeasta maailmasta”, josta media valikoi kriteeriensä mukaisesti julkisuuteen kelpaavat palaset. Media valitsee kiistatta uutisensa, mutta lopullinen tulkinta muokkautuu yhtäläillä vastaanottoprosesissa. (McQuail 1994, 213–215.) Hallin ja Mancini (2004, 8–9) huomauttavat, että mediainstituutioiden vaikutusvallan kasvusta huolimatta mediateoreetikoilla on myös helposti tapana ylikorostaa median itsenäisyyden vaikutusta.

Viime vuosina median portinvartijan rooli on käännetty pääläelleen: mediasta onkin tullut enemmän demokratian uhkakuva. Mm. Barnett (2002, 406–407) mieltää median merkityksen demokratialle lähinnä negatiivisena huonontuneen journalistisen laadun laskiessa kansalaisten luottamusta ja vaikuttamishalua. Kriitikki kohdistuu tosin vahvimmin liberaaleihin mediakulttuureihin (Hallin – Mancini 2004). McQuail (1994, 66) huomauttaa, että median valikointi tuo toisaalta selkeyttä kaaosmaiseen tietotulvaan, jota media tekee valinnoillaan ja tulkinnoillaan ymmärrettäväksi. Yhteiskunnan rakenteiden tarjoamista mahdollisuuksista riippuen media voi valjastaa asemansa haluamaansa kontrolliin ja yksioikoisuuteen, mutta yhtäläillä myös avoimuuteen ja erilaisiin näkemyksiin perustuvan keskusteluareenan luomiseen.

---

³ Meyer, Thomas (2002) *Media democracy: How the media colonize politics*. Polity Press, Cambridge.

Mediajulkisuudesta on muovautunut politiikan teon resurssi, josta niin politiikka kuin kansalaisaktivismi ovat riippuvaisia. Mediajulkisuus ei ole ainoa julkisuuden areena, mutta mitä etäisemmistä asioista on kysymys, sitä keskeisemmäksi nousee tiedonvälitys ja kontekstin hahmottaminen. Media muodostaa tästä syystä etenkin EU-politiikan osalta keskeisen osan sitä näkyvää julkisuutta, jossa eri näkemykset tulevat esille ja muokkautuvat. Muutokset heijastuvat myös julkisuuden tutkimukseen, jossa median rooli julkisuusareenana ja julkisuuden rakentajana on tärkeä huomioida. (Herkman 2011, 12–13, 18.)

3.1.1 Median markkinoituminen ja uuden median esiinmarssi

Teknologian kehitys ja uuden median nousu, kaupallistuminen ja kiristynyt kilpailu, mediafuusiot, sääntelyn purkautuminen sekä sisältöjen yhdenmukaistuminen ja viihteellistyminen kuvastavat mediakentän kehityssuuntaa. Murroksen vaikutukset huojuttavat ainakin osittain perinteistä käsitystä kansallisen mediainstituution kulttuuri-identiteettisestä asemasta kansakuntaa koossapitävänä voimana. Uusi viestintäteknologia ja globaalin markkinatalouden pelisäännöt eivät kuitenkaan katso kansallisvaltioiden rajoja, vaan liikkuvat jouhevasti perinteisesti valtioiden määrittämän oikeudellisen ja poliittisen sääntelyn ulottumattomissa. (Herkman 2011; McQuail 2010.)

Uusmedian käytön yleistymistä vauhdittavien viestintäteknologioiden kehitys ja uutisoinnin digitaaliaikakauteen siirtyminen järjestävät mediakenttää aivan uudella tavalla. Internetin ja online-median suosion kasvu haastaa perinteistä mediakulttuuria ja sen rakenteita, ja kehitykselle ei vielä ole näkynyt loppua. Perinteisen ja uuden median raja on lopulta häilyvä, ja suhdetta muovaavat viime kädessä tuotannon ja omistuksen tiiviimpi integroituminen. (McQuail 2010, 13–17.) Viimeistään 2000-luvulla internet on tosissaan haastanut perinteisten mediatalojen toiminnot, mikä on pakottanut mediayhtiöt pohtimaan printtimedian kilpailukykyä vastata verkkojulkisuuden haasteeseen. (Herkman 2011, 15; Väliaverronon 2009, 13–14, 21–22.) Eurobarometrin (EB 2011/76) tulokset osoittavat mediakanavien online-versioiden kasvattavan nykyisin jatkuvasti suosioita uutislähteenä EU-kansalaisten keskuudessa. Online-median suosio ensisijaisena uutiskanavana on EU-keskiarvoa korkeampi kaikissa kolmessa tämän tutkimuksen maissa⁴ – vastaavasti sanomalehdistä EU-tietonsa ilmoittaa saavansa 49 prosenttia vastaajista.

---

⁴ Median online-kanavat ensisijaisena uutislähteenä: EU27 64 %, Suomi 77 %, Iso-Britannia 74 % ja Ranska 71 % (EB 2011/76).

Heikko taloustilanne on ajanut monet mediatalot ahtaalle ja kasvattanut säästöpainetta (McQuail 2010, 17–18). Kiristyneen kilpailun ja markkinalogiikan hallitsemassa ilmapiirissä mediayhtiöiltä odotetaan perinteisen liiketoiminnan tavoin yhä tehokkaampaa voitontavoittelua. Valtiollinen sääntely vaihtuu hiljalleen markkinavetoisuuteen, joka edellyttää mediatuotannolta aikaisempaa kevyempää ja viihteellisempää uutismateriaalia. (Herkman 2011, 15; McQuail 2010, 14.) Bourdieun (2005, 42–44) kriittisen näkemyksen mukaan ajatus median lisääntyneestä vallasta ja itsenäisyydestä perustuu osittain harhakuvitelmaan; globaalissa kilpailutaloudessa mediaa ohjaa yhä vahvemmin juuri markkinalogiikan vaatimukset. Kiristynyt kilpailu kasvattaa huolta sanomalehtien tulevaisuudesta ja julkisuudessa käydylle keskustelulle taloudellisen ahdingon ajaessa itsenäistä kritiikkiä ylläpitävät mediat ahdinkoon (Väliverronen 2009, 13–15).

Median eri julkaisukanavien keskittyessä kasvavien mediatalojen alaisuuteen samalla kun teknologia mahdollistaa yhä nopeamman ja avoimemman tiedonsiirron pelkona on esitetty liian pitkälle viety mediakonvergenssi eli mediasisältöjen yhtenäistyminen. Muutoksen pelätään heikentävän ja yksipuolistavan mediasisältöjen laatua ja näkökulmaa (Herkman 2011, 149). Hallin ja Mancini (2004) ennustavat saman kehityksen näyttäytyvän myös laajemmassa mittakaavassa mediakulttuurien erojen hälvenemisenä, vaikka mediakulttuureista tuskin koskaan muotoutuu globaalisti yhtenäistä. Sen sijaan Pohjois- ja Etelä-Euroopan mediakulttuurit ovat imeneet vaikutteita liberaalille mallille tyypillisistä kaupallistumisen ja viihteellistymisen piirteistä. (emt. 12–13.) Kysymys on siis pikemminkin länsimaisen median samankaltaistumisesta tai amerikkalaistumisesta, joka on mahdollista samaistaa markkinaehtoisen trendin kasvuun media-alalla (McQuail 1994, 28–29).

Talouden globalisoitumisen haasteisiin vastatakseen Euroopan unioni on 1980-luvulta alkaen edistänyt unionin valtioiden yhteistä sisämarkkina-alueetta, jossa tavarat, palvelut, ihmiset ja pääoma liikkuvat vapaasti. Mediamarkkinoiden sääntelyn purkaminen on alusta alkaen lukeutunut osaksi visiota, mutta alan markkinoiden vapauttaminen on kohdannut vastustusta jäsenvaltioiden pitäessä edelleen vahvasti kiinni kansallisista rakenteistaan. Unionin ylikansallisilla instituutioilla ja sääntelyllä on tulevaisuudessakin tiettyjä vaikutuksia eurooppalaistumiseen ja mediakonvergenssiin, vaikka kansallinen media pysynee edelleen keskiössä. Viestintäteknologia ja uudet viestinnän muodot kehittyvät kuitenkin jatkuvasti, mikä vaikeuttaa osaltaan tulevan ennakoimista. (McQuail 2010, 15–16.)

3.2 Mediakulttuurit yhteiskunnan heijastumana

Modernin ajan joukkoviestintää, ja etenkin sitä edustavaa kansallista mediainstituutiota on perinteisesti pidetty kansallisen julkisuuden ja kansallisen yhtenäisyyden rakentumi-

sen kannalta merkittävänä. Media on samalla sekä historian tuote että heijastus: se on alkuperältään ja toimintaympäristöltään vahvasti kansallinen rakenne, joka vastaa kansallisiin poliittisiin ja sosiaalisiin odotuksiin ja paineisiin. (McQuail 1994, 121.) Massamedian kehitys toisen maailmansodan jälkeen kiihtyi ja muovasi länsieurooppalaista mediakenttää rakentuen yhteneväisten perusaatteiden kuten mediavapauden ja demokration ympärille. Kansallisvaltioiden välillä mediainstituutiot kehittyivät kuitenkin tästä huolimatta eri suuntiin, mihin myötävaikutti maita erottava poliittisen järjestelmän, kulttuurin ja talouden kehitys. Media valjastettiin kansallisvaltion aseman vankentamiseen kansallisen identiteetin ja kulttuurin vahvistamisen keinoin, jotka rakentuivat yhtenäisen kansallisen kielen varaan. (McQuail 2010, 14–15.)

Mediakulttuurien luokittelua käsittelevässä teoksessaan Hallin ja Mancini (2004) kuvaavat mediajärjestelmien vertailuun soveltuvaa kehikkoa, joka liittyy mediakulttuurin kehityksen poliittisen ja yhteiskunnallisen järjestelmän historialliseen kehityskaareen. Hallin ja Mancini kuvaavat luokittelua eksploraatiiviseksi: teoksessa ei ole tekijöiden mukaan tarkoitus osoittaa kausaalisuutta, vaan kehitetyt konseptit jäävät seuraavien mallia hyödyntävien tutkimusten tavoitteeksi. Luokittelun rajautuessa Euroopan ja Pohjois-Amerikan mediakenttään malli ei ole suoraan sovellettavissa muiden mantereiden maiden järjestelmiin. Rajausta perustellaan Euroopan ja Pohjois-Amerikan suhteellisen yhtenevällä talouden kehitystasolla sekä läheisellä poliittisella ja kulttuurisella historialla. (emt. 2004, 5–6.)

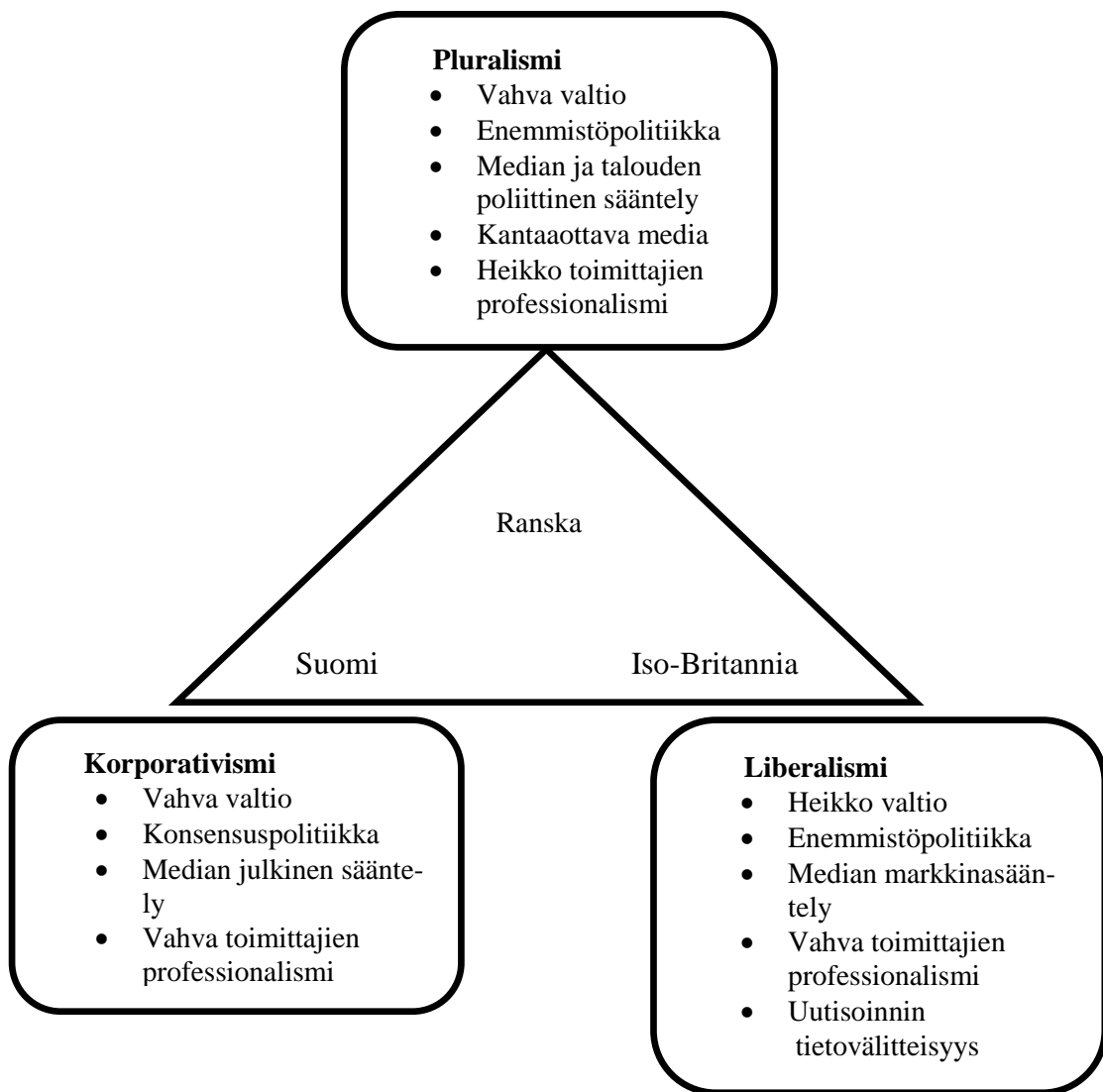
Hallin ja Mancini perustavat vertailun Siebertin, Petersonin ja Schramm`n (1956) alan pioneeriteokseen *Four Theories of the Press*, jossa teoksen tekijät pohtivat jo 1950-luvulla, mikä on muovannut median juuri sellaiseksi kuin se on. Teoksen innostamana Hallin ja Mancini tuovat mediakulttuurin luokittelulla näkyväksi erilaisia median toimintamalleja, jotka juontavat juurensa laajemmista yhteiskuntien taloudellisen, poliittisen ja sosio-kulttuurisen järjestelmän historiallisista ja rakenteellisista eroavaisuuksista. (emt. 2004, 7–10.) Kuvailevalla ja osin yleistävällä mallilla on myös Hallinin ja Mancinin (2004, 69–72) myöntämiä rajoitteita, joihin kiinnitetään tarkemmin huomiota maa-kohtaisessa tarkastelussa. Trenz (2004, 311–314) korostaa tutkimustuloksissaan yhtäläillä eurooppalaisen mediakentän kasvavaa hajautumista jo kansallisvaltioiden sisällä, mikä haastaa käsityksen kansallisesti yhtenäisestä mediakulttuurista.

Hallinin ja Mancinin tavoin McQuail (2010, 14) liittyy mediainstituutioiden muovautumisen maiden poliittis-institutionaaliseen kontekstiin, joiden yhteyttä McQuail kuvaa historian kuluessa kehittyneeksi vastavuoroiseksi vaikutussuhteeksi. McQuailin mukaan mediajulkisuutta on tulkittava edelleen kunkin maan historiallisessa kehityksessä siitä huolimatta, että globaali talous ja rajat ylittävä uusi teknologia rikkovat median perinteistä roolia ja toimintaympäristöä kansallisen kulttuurin ja historian ilmentäjänä ja kansallisvaltion tukijalkana. Ranskalaisanomalehti *Le Monden* pääkirjoituksia tutkinut Le (2010, 14–16) yhtyy näkemykseen sosio-poliittisen kontekstin merkityksestä, joka mää-

rittää olennaisesti sitä, millaiseksi median tuottama sisältö muodostuu missäkin ympäristössä.

3.2.1 Kolme maata – kolme mallia

Hallin ja Mancini tiivistävät media- ja yhteiskuntajärjestelmien keskeiset piirteet kolmen mallin ympärille: Välimeren maiden keskitetty pluralistinen malli, Pohjois-Euroopan korporatiivinen malli sekä Pohjois-Atlantin liberalistinen malli. Luokituksen perusteella tutkimuksen analyysiin valikoituvat Ranska, Suomi ja Iso-Britannia, jotka Hallin ja Mancini luokittelevat kutakin järjestelmää edustaviksi esimerkkimaiksi. (2004, 67–68.) Kuvio 1 tiivistää mediakulttuurien väliset suhteet ja vertailtavien maiden sijoittumisen suhteessa ideaalimalliin.

Kuvio 1. Mediakulttuurien ominaispiirteet: vertailumaina Suomi, Ranska ja Iso-Britannia (Hallin – Mancini 2004, 66–75).

Pluralistista mediakulttuurin tyyppimallia kuvastaa vahva valtio ja sen harjoittama tiukka talouden ohjaus ja median sääntely. Poliitikka perustuu enemmistöjärjestelmään, jossa puolueiden vahva asema ulottuu myös mediakentän jäsentymiseen. Toimittajien ammatillinen identiteetti on muita malleja heikompi. Media on perinteisesti kantaaottavampi, mutta toimittajien linjavedot seuraavat usein poliittisen kentän jakolinjoja. Sanomalehtien levikkimäärät ovat pysyneet mallin maissa kautta historian alhaisina. (Hallin – Mancini 2004, 66–68). Etelä-Euroopan maissa alhaiset levikkimäärät ovat johtaneet niiden eliittivetoisuuteen sanomalehtien houkutellessa lukijoikseen pääasiallisesti aktiivisia ja hyvin koulutettuja kaupunkilaisia. Alhaisesta tilauskannasta johtuen sanomalehtien kustannustoiminta ei ole perinteisesti ollut Etelä-Euroopassa kannattavaa liiketoimintaa. Media on tästä syystä vahvasti valtiontuista riippuvainen, joka on ollut omiaan vahvistamaan median poliittisia kytköksiä ja heikentämään toimittajien professionalismia. Median ja poliittisen järjestelmän historiallisesti vahvat institutionaaliset siteet ovat osaltaan vaikuttaneet kommentoivan journalismin kulttuurin kehittymiseen muita järjestelmiä voimakkaammin. (Hallin – Mancini 2004, 22, 29, 61.)

Ranska sijoittuu pluralistiseen malliin, vaikka vastaa tietyiltä piirteiltään esimerkiksi Espanjaa ja Italiaa vahvemmin korporatiivisen mallin maita (mm. Le 2010, Väliiveronnen – Kunelius 2009). Korporatiivisen mallin tavoin Ranskassa mediaa valvoo muita pluralistisen mallin maita vahvemmin ja itsenäisemmin legitiimi valvontaelin. Kaiken kaikkiaan Ranskassa talouden kehitys ja teollistuminen tapahtuivat muuta Etelä-Eurooppaa varhaisemmin. Demokratisoituminen, massamedian laajentuminen ja siitä vastaava sääntely ovat kehittyneet ajan myötä Ranskassa muita mallin maita vahvemmin. Ranska erottautuu näin ollen selvemmin oman mallin sisällä ja lähestyy järjestelmänsä ominaispiirteillä erityisesti korporatiivista mallia. Tästä huolimatta on tärkeä huomioida Ranskan tyyppilliset piirteet, joiden perusteella se edelleen eroaa selvästi muiden järjestelmien maista ja luokitellaan yhä edelleen pluralistisen mallin ominaispiirteitä edustavaksi valtioksi. (Hallin – Mancini 2004, 66–76, 99.)

Le (2010, 180) arvioi ranskalaisen median vastaavan pääsääntöisesti pluralistisen mallin ominaispiirteitä. Informaatiovälitteisyys ja tutkiva journalismi ovat korostumassa ranskalaisen median tyyllissä, vaikka maassa on edelleen mediainstituutioiden poliittisista juurista juontuva vahva kantaa ottava perinne. Väliiverosen ja Kuneliuksen (2009, 231–232) näkemyksen perusteella Ranskassa journalismi näyttäytyy varsinkin Suomeen verrattuna poliittisempänä muun muassa kasvaneen puoluepoliittisena uutisoinnin myötä. Ilmiö kuvastaa pluralistiselle mallille tyyppillistä median läheistä ja rinnasteista suhdetta politiikkaan tarjoten medialle vapaampaa liikkumatilaa julkisuudessa ”omalla” poliittisella kentällään. Suuntaus ei kuitenkaan näyttäydy Eurobarometrin (EB 2011/76) tulosten valossa medialle haitallisena, sillä ranskalaisista 51 prosenttia ilmoittaa luottavansa median EU-uutisointiin. Ranskan lehdistö suhtautuu lähtökohtaisesti EU:hun myönteisesti (mm. Trenz 2004), vaikka Baisnée (2005, 125) tulkitsee vastaavasti rans-

kalaisen lehdistön unioniin suhtautumisen pysyneen pääosin *Le Monde* lukuun ottamatta edelleen pidättyväisenä. Tutkimukset osoittavat ranskalaismedian painottavan EU-uutisoinnissa päätösten poliittista puolta taloudellisten sijaan (Trenz 2004). Ranskalaismedian on tutkimusten perusteella osoitettu kaiken kaikkiaan kansallistavan EU-politiikka toisia jäsenvaltioita vähemmän. Ranskalaisella EU-journalismilla on pitkät perinteet kirjeenvaihtajaverkoston institutionalisoidessa asemansa Brysselissä jo 1960-luvulta lähtien. (Baisnée 2005, 124–126.)

Suomelle ja Pohjois-Euroopalle tyypillisessä korporatiivisessa järjestelmässä tunnusomaisia piirteitä luonnehtivat yhteiskunnallisesti laaja konsensusperinne, hyvinvointivaltion malli ja vankka julkisten palveluiden eetos. Korporatiiviselle perinteelle on tunnusomaista yhteiskunnan etujärjestöjen ja muiden taloudellisten ja sosiaalisten ryhmitymien vaikuttaminen poliittiseen päätöksentekoon. Mediavapaus kehittyi yhteiskunnan demokratisoitumisen yhteydessä jo aikaisessa vaiheessa, ja media kehittyi sosiaaliseksi instituutioksi, josta valtio on tuki- ja säännöstely politiikallaan vastuussa. Korporatiivisen mallin valtioissa on tyypillisesti vallinnut sanomalehtiteollisuuden varhaisista vaiheista lähtien korkeat levikkimäärät. Lisäksi toimittajien ammatillinen identiteetti on perinteisesti ollut vahva. (Hallin – Mancini 2004, 66–68.) Korporatiivisen ja myös liberalistisen mallien sanomalehtien pluralistista mallia korkeampaa tilauskantaa selittävät niiden jo varhaiset tavoitteet houkutella poliittiseen aktiivisuuteen katsomatta laajoja kansanjoukkoja (emt. 2004, 22). Korporatiivisen mallin maissa median suorat ja rinnasteiset kytkökset politiikkaan ovat epätyypillisiä. Tästä huolimatta vahvan korporatiivisen perinteen ja edustuksellisen demokratian sekä eturyhmäjärjestöjen roolista johtuen sanomalehdet voidaan jaotella tietyn etupiirijattelun ja poliittisen linjauksen edustajiksi (emt. 2004, 27).

Väliverronen ja Kunelius arvioivat tutkimukseensa perustuen suomalaisen journalismin pysyttäneen myös 2000-luvulla etäällä politiikasta, vaikka analyttinen lähestymistapa ja kantaottavuus ovat lisääntyneet (Väliverronen – Kunelius 2009, 230–231, 234; myös Herman 2011, 10–11). Tästä huolimatta Väliverronen ja Kunelius luonnehtivat suomalaista mediajulkisuutta tekniseksi ja objektiivisuutta tavoittelevaksi, joka erottaa Suomen ranskalaisesta journalismista. Näkemystä tukevat Eurobarometrin (EB 2011/76) tulokset, joiden perusteella suomalaisten luottamus median objektiivisuuteen EU:ta käsittelevässä uutisoinnissa on EU-maista korkein (64 %). Suomalaista korporatiivisen mallin julkisuutta luonnehtii melko suuri mediakentällä vallitseva konsensusajattelu arvotavoitteista, ja mediajulkisuuden uutisointi käsittelee lähinnä tavoitteiden saavuttamisen keinoista kumpuavaa erimielisyyttä. Konsensushakuisuus erottaa Suomen liberalistisen mallin mediasta, joka tarkastelee tätä vastoin politiikkaa vahvemmin politikoinnin pelinä. Toisaalta liberaalille mallille ominaisempi kaupallistuminen ja alan kasvanut kilpailu näkyvät myös suomalaisessa mediakentässä, jossa journalismi yrittää tehdä pesäeroa suhteessa politiikkaan ja ilmaista itseään vapaammin, toisin

sanoin ilman ”politiikan ääntä”. Väliverronen ja Kunelius luonnehtivat trendin osoittavan suomalaisen korporatiivisen yhteistyön perinteen mukautuvan ainakin osittain liberalistisen mallin kilpailutalouden dynamiikkaan. (Väliverronen – Kunelius 2009, 232–233, 244–245.)

EU-politiikan tavoin suomalainen media kulkee tyypillisesti valtaviirran mukana hakien kansallista konsensusta "kansakunnan rakentamisen nimissä", mikä lopulta helposti yksinkertaistaa mediajulkisuutta. Etenkin suurissa kansallisissa kysymyksissä media valitsee puolensa, jossa pitäydytään – lähihistoriasta esimerkkinä mm. EU- ja rahaliitto eurojäsenyys, globalisaatiokeskustelu sekä Suomen Nato-jäsenyys. (Herkman 2011, 172.) Väliverronen ja Kunelius (2009, 237) tiivistävät suomalaisen journalismin päälinjan kuvaamalla tilannetta kansalaisille esitettynä näytelmänä, jossa seurataan ammattipolitiikkojen taitoa ohjata valtiolaivaa yhteisesti sovittua päämäärää kohti. Kysymys on siis pitkälti kansallisesta strategisesta yksimielisyydestä ja yhteistyöstä politiikan ja median välillä. Konsensusajattelu tulkitaan heijastavan korporatiivisesti järjestäytyntä, myönteiseen valtiokäsitykseen perustuvaa demokraattista perinnettä.

Korporatiivisen mallin tavoin liberalistisen mallin maissa mediavapaus kehittyi varhain. Sitä vastoin valtiolla on perinteisesti heikompi rooli niin talouden ohjauksessa kuin median sääntelyssä, mikä on johtanut kaupallisen median hallitsevaan asemaan järjestelmää edustavissa maissa. Poliittikka perustuu kaksipuoluejärjestelmän enemmistövoittoauteen, jossa myös politiikkojen ja toimittajien suhde on jännitteisempi. Poliittinen parallelismi on kuitenkin näissä maissa vähäistä. Levikkimäärät ovat perinteisesti korkeat, ja toimittajien ammatti-identiteetti on liberalistisessa mallissa vahva, vaikka toimittajien ammatillinen järjestäytyminen on korporatiivista mallia hajanaisempaa. Uutisoinnissa korostuu tyypillisesti juttujen informaatiovälitteisyys kantaa ottavan journalismin sijaan. Maiden sisällä mediakenttä on perinteisesti ollut monipuolinen. (Hallin – Mancini 2004, 66–75.) Liberalistista mallia pidetään usein erityisesti toimittajien professionalismin normia vastaavana viitemallina, johon muita mediajärjestelmiä verrataan. Normatiivinen käsitys perustuu oletukseen, joka liittyy objektiivisuuden ja poliittisen neutraalisuuden professionalismin synonyymeiksi. Mediainstituutio erotetaan liberalistisessa mallissa näin ollen vahvimmin poliittisesta järjestelmästä irralliseksi ja itsenäiseksi kokonaisuudeksi. Median on sopeuduttava samalla voimakkaammin kaupallisen kilpailun vaatimukseen valtion intervention jäädessä rajoitetuksi. (Hallin – Mancini 2004, 38, 44.)

Yhdysvaltoja pidetään liberalistisen mallin malliesimerkkinä, mutta myös Iso-Britannia edustaa vahvasti mallin järjestelmää, vaikka siinä on mukana myös korporatiivisen mallin elementtejä (mm. Hallin – Mancini 2004; Väliverronen – Kunelius 2009). Levikkimäärät ovat olleet liberalistisen mallin maissa perinteisesti korkeat, mutta nykyisin trendi on kääntynyt laskusuuntaan korporatiivisen mallin valtioihin verrattuna. Ison-Britannian media on teoreettiseen tyypittelyyn verrattuna kantaaottavampi ja

kommentoivampi ja lähestyy tällä piirteellä Ranskan edustamaa pluralistista mallia, vaikka poliittisten puolueiden sijaan markkinapaineet muodostavat edelleen brittimediaa vahvimmin ohjaavan voiman. (Hallin – Mancini 2004, 75.) Brittien epäluottamus median EU-uutisointia kohtaan on yllättävän korkea (79 %) (EB 2011/76). Liberalistisen mallin poliittinen järjestelmä perustuu enemmistövetoisuuteen, jonka oletetaan vaikuttavan toimittajien ammatillisuuden ja objektiivisuuden etikkaan. Journalismia pidetään tämän perusteella yksittäisten poliittisten tai sosiaalisten ryhmien puolestapuhujan sijaan koko kansakunnan neutraalina palvelijana. Järjestelmän ominaispiirteet yhdistetään vahvaan ulkoapäin näyttäytyvään kansalliseen yhtenäisyyteen. (Hallin – Mancini 2004, 51.) Liberalistinen malli korostaa merkittävältä osin median markkinaohjautuvuutta. Iso-Britannia eroaa tässä suhteessa ideaalista, koska maan medialla on vahva partisaanin luonne, jota sääntelee liberalistisen mallin oletusta vahvempi oikeudellinen auktoriteetti. (emt. 2004, 75.)

Ison-Britannian median EU-julkisuuden osalta tutkimukset ovat osoittaneen maan median yhtenäisyyttä sen omaksuessa EU-uutisoinnissaan vahvan kansallisen instituution roolin. Ison-Britannian media suosii tyypillisesti Brysselistä viestitetyn EU-politiikan kansallistamista, joka myötäilee kansalaisten laajamittaista euroskeptisismiä. (Baisnee 2005; Pfetsch; Trenz 2007, 94; Trenz 2004, 296.) Tietolähteiden saamiseksi brittimedia tukeutuu muita maita useammin kansalliseen hallitukseen (Trenz 2004, 301). Brittimediassa EU käsitetään uhaksi kansalliselle suvereniteetille ja jopa haittatekijäksi Ison-Britannian talouden kehittymiselle (Meyer 2005, 138).

Mallien pääpiirteiden yhteenvetona Hallin ja Mancini (2004, 76) yhdistävät liberalistisen mallin median markkinaohjautuvuuteen ja liike-elämän toimintanalleihin kauempana politiikan kentästä. Pluralistisen järjestelmän maat ovat sitä vastoin integroituneet vahvemmin poliittisen järjestelmän osaksi. Korporatiivisen mallin valtioiden mediainstituutiot ovat yhteydessä poliittiseen ja taloudelliseen kenttään, mutta suoranaiset poliittiset sidonnaisuudet ovat heikommat. Median kaupallistuminen ja itsenäistyminen politiikanteon ja intressiryhmien yläpuolelle ovat jatkossakin merkittäviä mediainstituutiota määrittäviä tekijöitä, jonka Hallin ja Mancini uskovat johtavan muiden mediajärjestelmien lähentymiseen kohti liberalistista mallia.

3.2.2 Euroopan unioni kansallisten mediakulttuurien ristipaineessa

Median ja kansallisvaltion rinnasteisuus ei ole enää itsestäänselvyys globalisoituvassa maailmassa ja EU-ajan Euroopassa. Uusmedian verkostomaisesta ja paikasta riippumattomasta luonteesta huolimatta sanomalehtimedia toimii EU:ssa pääasiassa kansallisesti muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Laatusanomalehdistöstä mm. *Financial Times*, *International Herald Tribune* sekä *Le Monde Diplomatique* ovat profiloituneet kansal-

lisvaltioista riippumattoman, kansainvälisen ja EU-uutisoinnin välittäjinä (Eriksenin 2007, 32–33). Mediavertailuissa juuri laatulehdistön on havaittu eurooppalaisen integraation puolestapuhujaksi (Trenz 2007, 90). Toisaalta kehitys on tulkittu vain yhden tyyppiseksi julkisuuden jakautumiseksi, jossa EU-asioista kiinnostuneelle eliitille ja poliittiselle johdolle suunnattu EU-politiikan uutisointi on vain vahvistunut (Schlesinger 2007, 81).

Jäsenvaltioiden kansallista mediajulkisuutta vertailevat tutkimukset tukevat osaltaan käsitystä siitä, kuinka Brysselissä tehtyjen päätösten julkisuutta vinouttaa vahva kansallinen painotus niin politiikkojen kuin mediankin puolelta (Diez-Medrano 2004; Pfetsch et al. 2008; Fossum – Trenz 2007; Heikkilä – Kunelius 2006). Bryselistä palaavat poliitikot korostavat kukin maassaan päätöksiä voitoksi kansallisen edun nimissä – mahdollisesti kielteiset päätökset langetetaan komission tai muiden jäsenvaltioiden syyksi. Trenz (2004, 296, 308) tulkitsee median uutisten kansallistamisen strategisena valintana tuoda EU-politiikan kansallisesti merkittäviä näkökulmia esille vastakkainasettelun keinoin. Kansallisesti EU-uutisointi pelkistyy helposti tyylillisen retoriikan kieleksi, jonka sisältö koostuu tyhjästä yleistyksistä tai vertailevista Eurooppaa koskevista lausunnoista. Tätä osoittavat viittaukset ongelman tai seurausta *yleisyyteen* tai laajasti *yhteisten toimienpiteiden* välttämättömyyteen. Kansallista talouden tilaa voidaan verrata suhteessa *eurooppalaiseen standardiin*, jonka sisältö itsessään kumisee tyhjyyttään. (Trenz 2004, 301, 310–311.) Cram (2001) kutsuu kuvatun tyyppistä retoriikkaa banaaliksi eurooppalaisuudeksi, joka tekee Euroopasta itsestäänselvyyden käsittelemällä kokonaisuutta kuitenkin pintaa syvemältä.

Mikäli EU-politiikka muovataan kansalliseen mediakenttään sopivaksi, yhtälailla kansainväliset muutokset muovaavat ja haastavat kansallisia mediainstituutioita. Euroopan talouskriisi lukeutuu laajuudeltaan siihen kategoriaan, jonka voidaan olettaa haastavan talouden ja poliittisten toimijoiden lisäksi myös mediatoimijoita tarkastelemaan nykyisiä rakenteita kansallisvaltiota laajemmalla perspektiivillä eurooppalaisessa kontekstissa. Kansainvälistyvien kriisien ohella internetin jakelukanavat haastavat perinteisen median rajoja; online-julkisuuden kanavat voivat jatkossa tarjota myös EU-politiikan julkisuudelle uusia mahdollisuuksia edistäen samalla yhä avoimempaa ja laajempaa julkisuuden areenaa (Schlesinger 2007, 80).

4 TUTKIMUSONGELMA JA -KYSYMYKSET

Tutkielman tarkoituksena on tutkia talouskriisin tapahtumien ja päätösten korostumista ja rajautumista kansallisen mediajulkisuuden i) poliittisessa, taloudellisessa ja kulttuuris-moraalisessa pääkehyksissä sekä ii) vastakkainasettelun keinoin kansallisessa ja eurooppalaisessa pääkehyksissä. Tutkielman vertailuasetelman keinoin maiden kansalliset erot on mahdollista tuoda olennaisilta osin näkyväksi. Talouskriisin seuraukset määrittävät ja jakavat Eurooppaa jatkossa uusin ja samalla kauaskantoisin seurauksin. Talouskriisi ei katso kansallisvaltioiden rajoja – sitä vastoin EU-julkisuus jäsentyy edelleen pitkälti jäsenvaltioiden kansallisen median puitteissa.

Tutkimuksen taustalla on pitkään jatkunut Euroopan unionin integraation eteneminen ja laajentuminen samalla kun talouskriisi on saanut kansalaiset kyseenalaistamaan yhä vahvemmin EU:n ja euroalueen rakenteiden ja päätösten demokraattista ja moraalista oikeutusta. Talouskriisi on tuonut olennaisella tavalla näkyväksi yhteisvaluutan rakenteellisia valuvikoja. Perusteellinen keskustelu EU-politiikan sisällöstä tulevaisuudessa on jäänyt kriisin akuuttien ratkaisujen varjoon. Tilanne on nostanut jäsenvaltioiden eteen haasteellisen dilemman: Jatketaanko tästä eteenpäin yhdessä vai erikseen? Näiden lähtökohtien valossa on mielenkiintoista tarkastella, kuinka talouskriisiä kehystetään eri maiden kansallisessa mediajulkisuudessa.

Maiden mediakulttuurit ovat kehittyneet historian käänneissä kansallisvaltion poliittisen järjestelmän rinnalla vaikuttaen samalla valtion talouspoliittisen paradigman ja kansallisen kulttuuri-identiteetin kehittymiseen (Hallin – Mancini 2004; McQuail 2010). Lähtökohtaisesti oletetaan talouskriisiuutisoinnin heijastavan jäsenvaltioiden kansallisen mediakulttuurin ja EU-politiikan ominaispiirteitä ja intressejä. Mediajulkisuuden kiinnostuminen kansallisesti keskeisiin kysymyksiin herättää kysymyksen siitä, kuinka sanomalehdet korostavat ja rajaavat vaikutuksiltaan merkittävän ja samalla herkkätilanteisen talouskriisin tapahtumia ja päätöksiä kansallisista lähtökohdista.

Tutkimuskysymys 1. Kuinka talouskriisin poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen kehystäminen eroaa Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdissä?

Tutkimuskysymyksen valossa selvitetään talouskriisijulkisuuden kansallisia eroja kolmessa pääkehyksessä: i) poliittinen, ii) taloudellinen ja iii) kulttuuris-moraalinen. Tutkimuksen viitekehys antaa aihetta jatkopohdinnalle mediakulttuurien ennustetusta yhtenäistymisestä kohti markkinavetoista liberalistista mallia (Hallin – Mancini 2004; McQuail 2010). Voidaanko tulosten perusteella vetää johtopäätöksiä mediakulttuurien lähentymisestä talouskriisin kontekstissa vai näyttäytyvätkö kansalliset ominaispiirteet mediassa edelleen vahvoina? Heijastaako mediakonvergenssikehitys laajemmin valtioi-

den alistumista markkinaehtoiseen politiikkaan ja muodostuuko tämä lopulta hallitseväksi EU-politiikan suunnaksi?

Euroopan talouskriisi on osoittanut Euroopan unionin institutionaalisen perustan ja yhtenäisyyden hauraaksi: kriisin aikana EU:n päätöksenteon oikeutus ja moraalinen perusta on asettunut kyseenalaiseksi samalla kun unionin perussopimuksen määrittävät toimivallan rajat ovat osoittautuneet häilyviksi. Talouskriisin selättämiseksi ja tulevaisuuden kriisien varalle syvempi integraatio ei ole enää yksiselitteinen vaihtoehto; kysymys vallan hajauttamista takaisin kansallisille parlamenteille on nykyisessä tilanteessa yhtäläillä vaihtoehto siinä missä muutkin. Lähtökohtaisesti oletetaan mediajulkisuudessa välittyvän näkökulman tukevan kansallisten intressien kannalta suotuisimpia ratkaisuja. Tapahtumien valossa on näin ollen mielenkiintoista tarkastella, kuinka talouskriisiä käsitellään kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksissä.

Tutkimuskysymys 2. Kuinka Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdet kehystävät talouskriisiä kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksessä?

Tutkimuskysymyksen avulla selvitetään, kuinka nykyinen kansallinen talouskriisijulkisuus heijastaa laajempaa keskustelua Euroopan unionin ja integraation tulevaisuudesta. Euroopan unionin demokratiavajeen ratkaisuksi on esitetty aidosti eurooppalaisen julkisuuden rakentumista, joka kansallisen julkisuuden rinnalla tarjoaisi kansalaisille, medialle ja tutkijoille kansallista tasoa laajemman EU-asioiden uutiskanavan ja keskusteluareenan. Lopuksi tulosten valossa pohditaan, voidaanko sanomalehtien kehysten vertailun valossa havaita merkkejä kansallisten julkisuuskäytänteiden eurooppalaistumisesta.

5 TUTKIMUSASETELMA

5.1 Aineiston esittely

Tutkimusaineistoon liittyvät valinnat perustuvat aihetta käsitteleviin kansainvälisiin vertailututkimuksiin julkisuuden eurooppalaistumisesta ja kansallisista jäsenvaltioiden yhteiskunta- ja mediakulttuureihin perustuvista eroista Euroopan unionia koskevassa uutisoinnissa (mm. Kandyla – de Vreese 2011; Meyer 2005; Pfetsch et al. 2005; Stat-ham – Grey 2005; Trenz 2007; Trenz 2004). Seuraavassa aineiston esittelyssä perustellaan tutkielman aineistovalintoja ja näihin liittyviä rajauksia valittujen maiden, sanomalehtien, otannan ja tutkimusaikavälin osalta.

Tutkielmassa vertailun kohteeksi valittiin kolme Euroopan unionin jäsenvaltiota – Suomi, Ranska ja Iso-Britannia. Tutkielman viitekehysessä esitelty Hallinin ja Mancinin (2004) luokittelu asemoi valtiot eri kategorioihin näiden yhteiskuntajärjestelmien ja mediakulttuurien erityispiirteiden mallinnuksella. Jäsenvaltioiden pitkän linjan Eurooppa-politiikka on yhtäläillä historian heijastuma, jonka oletetaan muovaavan myös valtioiden talouskriisilinjauksia. Luokittelua hyödynnetään tutkimusta ohjaavana viitekehysenä ja aineiston operationalisoinnin apuna kansallisten erojen jäsentämiseksi. Mediakulttuurien luokittelu perustuu ideaalitalanteeseen maiden vastatessa harvoin täydellisesti mallinnuksen kuvausta. Hallinin ja Mancinin luokittelu on lopulta kuitenkin yksi käytetyimmistä vertailututkimusten hyödyntämistä malleista juuri EU-jäsenvaltioiden välillä vallitsevien erojen havainnollistamisessa (mm. Pfetsch 2007; Pfetsch et al. 2005; de Vreese & Peter 2001; Väliaverron – Kunelius 2009).

Tutkimusaineisto kerättiin yhdestä kunkin jäsenvaltion kansallisesti vaikutusvaltaisesta sanomalehdestä: *Helsingin Sanomat* (Suomi), *Le Monde* (Ranska) ja *The Times* (Iso-Britannia). Sanomalehdet edustavat maiden pääsanomalehtiä, joissa uutisointi on kansallisesti ja kansainvälisesti kattavaa (Brüggemann et al. 2009, Le 2010). Valitut sanomalehdet määritellään laatusanomalehdistöksi, joissa EU-julkisuus on lähtökohtaisesti kattavaa ja näyttäytyy erilaisena viihdelehdistöön tai televisiouutisiin verrattuna (Meyer 2005; Trenz 2004). Perinteisen median ennustetusta laskevasta suosiosta huolimatta sanomalehdet osoittautuvat edelleen jäsenvaltioiden kansalaisille luotettavaksi EU-asioiden tietolähteeksi (EB 2011/76).

Seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvä *Helsingin Sanomat* (HS) on Suomen suurin tilattava ja levikiltään Pohjoismaiden suurin sanomalehti, jonka omistaa Sanoma Oyj. Vuonna 2011 lehden levikiksi tilastoitiin 365 994 kappaletta⁵ ja lukijoita noin 860 000.

---

⁵ www.levikintarkastus.fi [viitattu 14.5.2013]

Helsingin Sanomat suhtautuu julkisesti myönteisesti muun muassa Suomen EU- ja eurojäsenyyteen ja on ilmoittanut tukevansa Suomen Nato-jäsenyyttä. Herkman (2011, 68–69) nimeää *Helsingin Sanomat* suomalaisen valtavirtajulkisuuden keulakuvaksi, joka pääkirjoituksissaan on esimerkiksi globalisaatiokeskusteluissa toteuttanut tehtävänsä kansallisen konsensuksen rakentajana. Media-alan murrokseen vastatakseen *Helsingin Sanomat* on pyrkinyt vahvistamaan lehden monikanavaista uutistenvälitystä, jonka myötä myös osa sisällöistä muuttui maksulliseksi vuoden 2012 aikana.⁶

Kuusi kertaa viikossa ilmestyvä *Le Monde* (LM) on keskustalais-vasemmistolaisesta taustastaan huolimatta saavuttanut vaikutusvaltaisen ja jopa dominoivaksi kutsutun aseman Ranskan politiikan ja median areenalla. Vuonna 2002 *Le Monde* perusti Eurooppa-asioille itsenäisen osionsa, jolla sanomalehti halusi tarkoituksellisesti kohottaa EU-politiikan uutisprofiilia kansallisen politiikan rinnalla. Uudistuksella vastattiin ennen kaikkea sanomalehden koulutetun, kansainvälisen ja EU-myönteisen lukijakunnan tarpeisiin. (Baisnée 2005, 137–141.)

Pääkirjoitukset muodostavat lehden keskeisen poliittisen aktiivisuuden välineen kansallisella, mutta myös eurooppalaisella tasolla. Pääkirjoituslinjauksillaan *Le Monde* korostaa itsenäistä identiteettiään vahvana instituutiona osana ranskalaista yhteiskuntaa. (Brüggemann – Kleinen von Königslow 2009, 36–37; Le 2010, 184–187.) Arvoikseen *Le Monde* julistaa yhteiskunnan avoimuuden ja kansainvälisen yhteistyön edistämisen. Vuodesta 2001 lähtien sanomalehden omistus on jakautunut lähes tasan lehden sisäiseen ja ulkoiseen omistukseen. (emt. 2010, 4–6.) *Le Monde* ilmoittaa levikikseen noin 400 000 kappaletta, jonka lisäksi sanomalehti arvioi tavoittavansa päivittäin keskimäärin noin kaksi miljoonaa lukijaa. *Le Monde* on kehittänyt aktiivisesti sanomalehden online-versiota ja -palveluita reilun kymmenen vuoden ajan ja julistaa itsensä johtavaksi ranskankieliseksi online-median tuottajaksi.⁷

Kuusi kertaa viikossa ilmestyvä *The Times* (TT) lukeutuu osaksi Rupert Murdochin vaikutusvaltaista *News Internationalin* mediakonsernia. Vuonna 2012 sanomalehden levikiksi ilmoitettiin noin 400 000 kappaletta⁸, jonka ansiosta *The Times* pysyttelee laskevasta levikkimäärästään huolimatta toiseksi suosituimpana Ison-Britannian päivittäisenä laatusanomalehtenä. Sunnuntaisin ilmestyvällä *The Sunday Timesilla* on oma erillinen toimituskuntansa, ja painos rajautuu tutkimusotoksen ulkopuolelle. *The Timesin* poliittinen linja ei ole yksiselitteinen, sillä lehti on tukenut 2000-luvun vaaleissa niin

⁶ <http://www.hs.fi/kotimaa/HSfi+kasvaa+ja+muuttuu+osin+maksulliseksi/a1305594872749> [viitattu 24.5.2013]

⁷ www.lemonde.fr [viitattu 14.5.2013]

⁸ <http://www.guardian.co.uk/media/table/2013/mar/08/abcs-national-newspapers> [viitattu 14.5.2013]

Ison-Britannian vasemmisto- kuin konservatiivipuolueettakin, joista vuoden 2010 parlamenttivaaleissa jälkimmäistä.⁹ Reaktiona digitaalimarkkinoiden haasteisiin ja laskeviin levikkikäyriin *The Times* muutti verkkosisältönsä maksullisiksi vuonna 2010.¹⁰ Kuvaukseen *The Timesin* nurkkakuntaisuudesta viitataan lehden keskittymistä kansallisiin asioihin muun maailman kustannuksella, vaikka muun muassa Brüggemannin ja Kleinen von Königinin (2009, 37–38) tutkimus osoittaa tekijöidenkin yllätykseksi merkkejä lehden kiinnostuksesta EU-politiikkaa kohtaan. Lehden tuottamaa EU-politiikan uutisarvoa varjostaa tosin yksipuolisuus – *for the Times the EU constitutes a good source for bad news* (emt 2009, 38).

Mediakulttuurien eroista huolimatta laatusanomalehdet tuottavat uutisia varsin yhteneväisin standardein. Uutisjutut koostuvat yleisuutisartikkeleista, joita täydentävät toimittajien omat uutisanalyysit ja kommentit. Yleisartikkelit muodostavat uutisen rungon ja niissä kiteytyvät keskeinen välitettäväksi haluttu informaatio. Sen sijaan analyysipalstat vapauttavat toimittajat kommentoimaan aihetta perusteellisemmin. (Trenz – Conrad – Rosén 2009, 344–345.) EU-uutisoinnissa erityiselementiksi muodostuu EU-edustustojen kautta kulkeva informaatio kotimaahan, mikä kehystää uutisia jo valmiiksi kansalliseen mediajulkisuuteen sopivaksi (Mörttinen 2000, 100).

Sanomalehtien pääkirjoitukset ja kommentaarit muodostavat sanomalehdessä tarkasti määritellyn ja rajatun osion ja edustavat olennaisella tavalla sanomalehden linjauksia (Le 2010; Pfetsch et al. 2008; Pfetsch 2007). Laatusanomalehdistön on osoitettu osallistuvan etenkin pääkirjoitusten välityksellä yhä aktiivisemmin Eurooppa-asioiden julkiseen keskusteluun (Trenz 2007, 89–90). Toimituksen pääkirjoituksessa tai kommentaarissa esittämä väite käsitetään edustavan lehden valittua poliittista ja ideologista linjauksia (Pfetsch et al. 2008; Pfetsch et al. 2005). Median esiin nostamat väitteet ovat yksi merkittävä osa siitä näkyvästä julkisuudesta, joka etäiseksi koetusta EU-politiikasta välittyy kansalaisille. Media ei luonnollisesti yksinään määritä tai edes tavoita kaikkea julkisuudessa käytyä keskustelua, mutta merkittävänä ja näkyvänä julkisuuskanavana median sisällöt vaikuttavat politiikan prosesseihin ja kansalaismielipiteeseen. (Statham – Grey 2005, 62.)

Tutkimuksen ulkopuolelle rajautuvat yleisluontoiset uutisartikkelit, joiden alkulähteeksi osoittautuu usein kansainvälinen uutistoimisto, kuten *Reuters*, ja joihin perustuvat uutiset eivät heijasta maan kansallisen mediakulttuurin piirteitä tutkimusasetelman mukaisesti. Ulkopuolisten tahojen, vierailevien tai itsenäisten kirjoittajien kolumneja ei

---

⁹ <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2010/may/04/general-election-newspaper-support> [viitattu 24.5.2013]

¹⁰ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8588432.stm> [viitattu 14.5.2013]

myöskään sisällytetä analyysiin, vaikka toisaalta nämä toki voivat tietyissä tapauksissa toimia jonkinasteisena kannanottona.

Tutkimusaineiston sisältö rajataan tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti Euroopan talouskriisiin käsittelyyn. Talouskriisi on jo vuosien ajan pysynyt ajankohtaisena ja aktiivisena uutisaiheena niin globaalisti, eurooppalaisittain kuin kansallisesti EU-jäsenvaltioissa. Tähän ovat osaltaan vaikuttaneet jäsenvaltioiden tekemät tai tekemättä jättämät valtiontalouden rakenneuudistukset ja säästötoimenpiteet, kiistat EU- ja euroalueen yhteisistä toimenpiteistä, EKP:n rooli, solidaarisuutta kasvattavat laina- ja vakuusrahastopäätökset ja lopulta unionin tulevaisuutta ja integraation tiivistämisestä käyty keskustelu. Talouskriisiä käsittelevä tutkimusaineisto kerättiin 22.7.–21.8.2011 välisellä ajanjaksolla. Jäsenvaltioiden päämiehistä koostuvan Eurooppa-neuvoston ylimääräinen huippukokous järjestettiin otosajanjakson alkua edeltävänä päivänä 21. heinäkuuta 2011. Ylimääräisessä huippukokouksessa neuvoteltiin Kreikan tilanteen vakauttamisesta ja maan velkojen kestävyydestä, joista tehdyt ratkaisut viestitettiin heti kokouksen jälkeen merkittäviksi toimenpiteiksi kriisin hallinnoimiseksi. Huippukokouksesta kuukausi eteenpäin oletetaan riittävän kattavaksi ajanjaksoksi analysoida talouskriisin mediajulkisuutta luotettavien ja kattavien tulosten löytämiseksi.

Huippukokouksessa hyväksyttiin Kreikalle uusi 109 miljardin euron lainapaketti, joka toteutettaisiin Euroopan väliaikaisen rahoitusvakuusvälineen (ERVV) kautta ohjatulla rahoituksella. Eurooppa-neuvosto linjasi myös tavoitteeksi ERVV:n sekä myöhemmin voimaan astuvan Euroopan vakuusmekanismin (EVM) joustavoittamisen, jolla pyritään kasvattamaan vakuusvälineiden pääomapohjaa lainoitusta varten. Päätökset kasvattivat myös sijoittajavastuuta Kreikan velkojen uudelleenjärjestelyssä: velkasaneerauksesta koituisi keskeisille velkojille jopa 21 prosentin tappiota. Päätöksillä valtuutettiin myös Euroopan keskuspankin jälkimarkkinaoperaatiot eli mahdollisuus ostaa vaikeuksissa olevien maiden velkakirjoja. Jälkikäteen päätös on synnyttänyt tulkintaerimielisyyksiä jäsenvaltioiden välillä päätöksen rikkoen samalla myös perustussopimuksen *no bail out* -pykälää (Vihriälä 2012, 7). Lisäksi päätöksillä myönnyttiin pidentämään Kreikan laina-aikaa ja soveltamaan lainoissa alhaisempia korkoja. Päätös tarvittaessa vakuusjärjestelyn käyttöönotosta vastaa Suomen vaatimuksiin lainanannon riskien kattamiseksi. (Euroopan neuvosto 2011.)

Talouskriisin ulkopuolelta ajankohtaan osui merkittävistä uutisaiheista Norjan ampumatragedia (kaikki lehdet), USA:n velkakaton korotus (kaikki lehdet, erityisesti *Le Monde* ja *The Times*), Nokian tulosjulkistus (lähinnä *Helsingin Sanomat*), Lontoon levottomuudet (erityisesti *The Times* ja *Le Monde*) sekä Afrikan sarven nälänhätä (kaikki lehdet). Uutiset saivat paljon mediahuomiota osakseen, mutta suhteessa talouskriisiin tapahtumien uutisointia ei oleteta toisiaan korvaaviksi – talouskriisiuutisointia esiintyisi joka tapauksessa aiheen merkittävydestä johtuen, ja muut suuret uutistapahtumat muodostavat itsenäisen kokonaisuuden.

Tutkimuksen ajanjaksolla Euroopan taluskriisiä käsitteleviä pääkirjoituksia tai kommentaareja kerättiin *Helsingin Sanomista* 29 kappaletta, *Le Mondesta* 20 kappaletta ja *The Timesista* 18 kappaletta. *Helsingin Sanomien* artikkelit tallennettiin tietokoneelle internetin näköislehdestä. *Le Monden* artikkelit kopioitiin Turun yliopiston kirjaston sanomalehtien paperiversioiden arkistokokoelmasta, ja *The Timesin* artikkelit skannattiin kansalliskirjaston mikrofilmeiltä muistitikulle. Alkuperäinen sanomalehtiaineisto käsiteltiin kahteen kertaan kaikkien taluskriisiä käsittelevien artikkelien huomioimisen varmistamiseksi.

Helsingin Sanomissa taluskriisiä kommentoitiin pääkirjoitusten lisäksi lehden talous- ja ulkomaanosioissa. Taluskriisille varattiin ajoittain myös kokonainen erityissivusto lehden ensimmäiseksi uutisosioksi tavanomaisen kotimaan uutisten paikalle. *Le Monde* luokittelee uutisosiensa kategorioittain kansainväliset asiat, Eurooppa ja Ranska, joiden lisäksi talousosasto muodostaa lehdessä oman osionsa. Taluskriisiuutiset löytyivät pääsääntöisesti sanomalehden taluosiosista, mutta myös Eurooppa- ja kansainvälisten asioiden osioista. *Le Mondessa* sanomalehden toimittajien kommentaarit eivät sitä vastoin olleet täysin selkeästi esillä. Analyysiin valikoitiin näin ollen pääkirjoitusten lisäksi pääuutisten yhteyteen liitetty lyhyempi kommentti tai analyysi uutisesta, joka oli kuitenkin selkeästi erotettu yleisartikkelista. *The Times* uutisoi taluskriisistä pääsääntöisesti ensimmäisillä yleisuutissivustoillaan taluskriisille omistetussa osiossa. Analyysseja ja kommentaareja sijoittui myös sanomalehden taloussivuille.

5.2 Kehysanalyysi

Käsitteenä kehys (*engl. frame*) henkilöityy vahvasti taustaltaan Chicagon koulukunnan ja symbolisen interaktionismin vaikuttajaan Erving Goffmaniin (Karvonen 2000), joka hahmottaa teoksessaan *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience* (1986) tapaa jäsentää kehysten avulla mielekkäästi ympäröivän todellisuuden kokemuksia ja merkityksiä. Suomalaisessa tieteellisessä tutkimuskirjallisuudessa Goffmanin *frame*-käsite kääntyy vakiintuneesti vastaavaan muotoon kehys ja kehystäminen kuvaamaan kehysanalyysin menetelmää ilmaisun suomenkielisestä abstraktisuudesta ja kankeudesta huolimatta (Karvonen 2002).

Goffman (1986, 8–11) havainnollistaa kehystä määrittelemällä sen kognitiiviseksi tulkintakehikoksi, jonka avulla sosiaalisen todellisuuden yksittäisiä kokemuksia ja merkityksiä on mahdollista järjestää ymmärrettävällä tavalla. Kehysten tulkintavaiheeseen Goffmanin soveltaa symbolisesta interaktionismista peräisin olevaa tilannemääritelmän käsitettä, joka johtaa uuden tilanteen edessä kysymykseen: *Mitä tässä oikein on meneil-*

*lään?*¹¹ Tilannemäärittelyn seurauksena ja vastauksena kysymykseen subjektiivisesti hahmotetut ja koetut merkitykset jäsenyvät tulkintaprosessin tuloksena yhtenäiseksi, yksittäisiä merkityksiä kuvaavaksi laajemmaksi tulkintakehikoksi – kehykseksi. Goffmanin mukaan kyse on kaiken aikaa näkökulmavalinnasta; saman tapahtuman tulkinnan taustalla vaikuttavat erilaiset intressit johtavat myös eritavalla jäsenytyneeseen tulkintaan tapahtumasta.

Yhtenäiset ryhmiä, kulttuuria tai uskomusjärjestelmää edustavat ryhmittymät käyttävät usein ryhmälle ominaisia ja näiden uskomusjärjestelmän mukaisia, jäsenystä yksinkertaistavia ensisijaisia kehyksiä todellisuuden ja elämismaailman tiedostetun jäsenyksen ja tulkinnan apuna (Goffman 1986, 21–27). Kehysanalyysi rakentuu näkökulmavalinnan myötä olettamalle, jonka mukaan tilannetta voidaan tulkita vaihtoehtoisissa kehyksissä, jotka määrittävät tilanteen luonnetta eri tavalla. Karvosen (2002) mukaan viestinnässä voidaan joko tiedostaen tai tiedostamatta valita tapahtuman yhteydessä mieleinen viitekehys, jolloin tapahtumat saadaan näyttämään toivotunlaiselta.

Goffmanin lisäksi Entmanin (1993) kehysmääritelmää on hyödynnetty laajasti tutkimuskäytössä. Määritelmä tarjoaa Goffmaniin verrattuna konkreettisemmin jäsenellyn kuvauksen kehysmenetelmän lähtökohdista ja menetelmän sovelluksesta. Kehystämässä on Entmanin (1993, 52–55) määritelmän mukaan kysymys ennen kaikkea valinnasta ja näkyvyydestä. Yhtäältä kehykset korostavat tiettyä näkökulmaa ja puolen valitsemista havaitussa todellisuudessa tehden tätä näkyvämmäksi vastakkaisten näkemysten kustannuksella. Kehysanalyysissa muodostuu olennaiseksi kehysten sisälle rakentuvat merkitykset, mutta myös se, mitä jätetään kehysten ulkopuolelle. Kehykset määrittelevät, kuvaavat ja arvioivat ongelman sekä tarjoavat tähän ratkaisuja – usein juuri yhteisen kulttuurisen tulkintakehikon sisällä.

Kehysanalyysin metodia on tähän mennessä sovellettu tutkimusparadigmana varsin väljästi (Entman 1993, Matthes 2009). Kehysanalyysia on hyödynnetty etenkin tutkittaessa viestin vastaanottotilannetta siinä tapahtuvan manipuloinnin ja vastaanottajan mielipiteen muodostuksen näkökulmasta, joiden ohella Entman (1993, 56–57) yhdistää kehysanalyysin merkitysten näkyväksi tekemiseen sisällön teemoituksen avulla. Demokrateorian valossa kehysanalyysi soveltuu Entmanin mukaan julkisuudessa esiintyvien kehystämistä strategioiden ja niiden merkitysten erittelyyn ja arviointiin, jota tässä tutkimuksessa sovelletaan talouskriisijulkisuuden kansallisten kehysstrategioiden osoittamiseen. Tutkimuksessa Goffmanin ja Entmanin kehysajattelua hyödynnetään tietynlaisena integroituna mallina, jonka varaan tutkimusaineiston analyysi rakentuu.

---

¹¹ Goffmanin (1986) mukaan tilannemääritelmää tulisi aina edeltää tilannetta määrittävä kysymys: *What is it that is going on here?*

Kehysanalyysin tutkimusmenetelmän käytänteiden ja sen käytössä esiintyvien kirjain variaatioiden hahmottamiseksi Matthes (2009, 359–361) on vertaillut kehysanalyysiin perustuvia kansainvälisiä vertailututkimuksia yhtenäisemmän kokoamiseksi tulevien analyysien avuksi. Kehysanalyysia sovelletaan tutkimuksissa usein hyvin aineiston kuvailemiseen, mutta analyysin tulisi yhdistyä entistä vahvemmin viitekehukseen ja testata tästä johdettuja hypoteeseja. Kehysanalyysin luotettavuuden toteutuminen varmistetaan Matthesin mukaan parhaiten analyysin vaiheiden tarkalla kuvauksella ja lopuksi tutkimuksen luotettavuuden pohdintaa esiin nousseiden ongelmakohtien valossa.

5.2.1 *Kehysanalyysi mediajulkisuuden ja talouskriisin merkityssisältöjen jäsentämisen välineenä*

Kehysanalyysin avulla sanomalehtien talouskriisikehyksiä on mahdollista tarkastella yksinään käytettyä sisällön luokittelua syvällisemmin. Vertaileva kehysanalyysi soveltuu tutkimuksen menetelmäksi etenkin silloin, kun tutkimusaineisto koostuu samasta aihepiiristä, mutta eri mediakulttuureissa tuotetuista sisällöistä (Deacon et al. 2007, 20–21.) Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian talouskriisikehysten keskinäinen vertailun avulla on mahdollista tehdä näkyväksi talouskriisin kehysstrategioiden kansallisia eroja (mm. Väliverronen – Kunelius 2009).

Abstraktin ja kielellisesti haastavan menetelmän suomenkieliset ilmaisut perustuvat Karvosen (2002) kehysmenetelmän kuvakseen. Talouskriisikehykset voidaan Karvosta soveltaen ymmärtää tulkintaa ohjaavaksi *kehikoksi* tai *rungoksi*. Sanomalehdissä talouskriisiä kehystetään eli *ympäröidään, järjestään* tai *muotoillaan* kansallisesti jäsenyneessä tulkintakehikossa. Kehysanalyysillä osoitetaan median tapaa *pukea* talouskriisi sanoiksi tai *lavastaa* tapahtumat kansallisesti ymmärrettävällä tavalla. Lopulta media voi *muodostaa* talouskriisistä tietynlaista todellisuutta kansalliseen elämismaailmaan soveltuvalla tavalla.

Goffmanin (1986, 8) tavoin talouskriisin kehyksiä lähestytään esittämällä kysymys: Mitä tässä oikein on meneillään? Tulkinnallisista eroavaisuuksista johtuen talouskriisissä ”pelin” osapuolet eli jäsenvaltiot kohtaavat saman kriisin, mutta asetelma näyttäytyy eri näkökulmasta – eri kehyksissä – kussakin maassa. Tutkimuksen tulkintakehikkoa jäsentävät jäsenvaltioiden kansalliset, laajemmin yhteiskuntaa heijastavat mediakulttuurit sekä talouskriisin kannalta olennaisesti valtioiden EU-politiikka. Journalistisessa uutistyössä tulkintakehikkoja hyödynnetään usein tiedostamattomasti etenkin nopeasti muuttuvan tiedon käsittelyn välineenä; lopputuloksena kehikot saattavat kuitenkin huomaamattomasti muotoutua yksinkertaistetuksi, rutiininomaiseksi tyypittelyksi. Tutkimuksessa viitekehys luo sanomalehtien empiirisen aineiston käsittelylle raamit, jotka voivat huomaamatta suunnata tulkintoja jopa liian ohjaavasti. Liiallisen rutiininomaisuuden

välttämiseksi Karvonen (2002) edellyttää aineiston kanssa käytävää jatkuvaa vuoropuhelua ja sen kyseenalaistamista: Mitä kehikkoa tässä käytetään? Miksi juuri tämä kehys eikä jotakin toista?

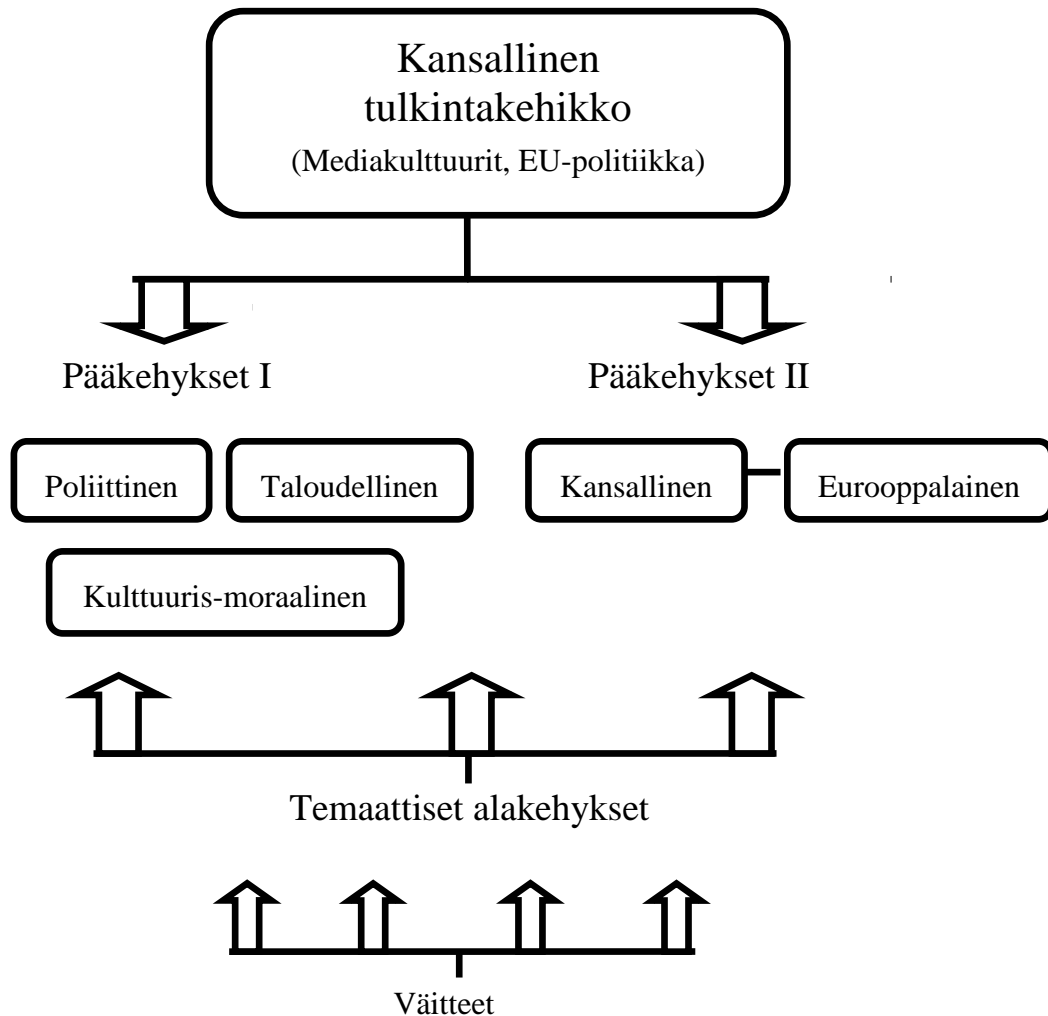
Kaiken kaikkiaan kehysanalyysi tarjoaa vankan rungon ja tehokkaan välineen vertaillevan mediatutkimuksen käyttöön tekstin merkityssisältöjen jäsentämiseksi. (mm. de Vreese 2005). Karvonen (2000) kiteyttää kehysten merkityksiä järjestävän olemuksen muodostavan luurangon tavoin rakennelmaa kannattavan kehikon, jonka varaan sen osat rakentuvat. Kantavina rakenteina tulkintakehikot jäävät usein näkymättömiksi ja tiedostamattomiksi taustaoletuksiksi, jotka kehysanalyysin avulla on tarkoitus tuoda näkyviksi. Kehysanalyysi rakentuu lähtökohtaisesti olettamaan, jonka mukaan yksittäinen kokemus saa lopullisen suhteellisen merkityksensä vasta, kun se esitetään tietyn kokonaisuuden osana. Näin ollen yksittäisen talouskriisitapahtuman lopullinen merkitys ja tulkinta hahmottuvat vasta laajemman tulkintakehikon osana.

5.3 Tutkimuksen analyysirunko ja aineiston operationalisointi

Tutkimusaineiston käsittelyä ohjaa kuvion 2 havainnollistama analyysirunko, joka osoittaa aineiston luokittelun johdonmukaisen rajauksen tutkimusongelman ja viitekehysten määrittelemällä tavalla. Lähtökohdiltaan deduktiivisessa eli teoriaohjautuvassa laadullisen aineiston analyysissä tutkittavat pääkehukset ovat ennalta määritelty sekä operationalisoitu ennen analyysin toteuttamista. (De Vreese 2005, 53–54; Tuomi – Sarajarvi 2009.) Viitekehyksestä johdetut pääkehukset suuntaavat aineiston analyysia, mutta liiallisen ohjaavan luokittelun välttämiseksi pääkehysten sisällä muodostuvat kehysstrategiat määrittyvät aineistolähtöisesti analyysin aikana (de Vreese 2005). Entmanin (1993, 57) varoittaa kehysten liian ehdottoman luokittelun johtavan liian yksinkertaistettuihin listauksiin asioiden myönteisistä ja kielteisistä puolista, minkä vaarana on kehysten merkitysten ja vuorovaikutuksellisten suhteiden rajautuminen tulkinnan ulkopuolelle.

Tutkimuksen yleiskehukset määritellään *pääkehyksiksi*, jotka tulkintakehikon tavoin ohjaavat aineiston analyysia, ja joiden pohjalta tutkimustulokset esitetään. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa *poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen* kehys muodostavat pääkehukset. Tutkimuksen toisessa osiossa puolestaan vastakkainasettelu *kansallinen – eurooppalainen* muodostavat pääkehukset. Pääkehysten sisälle

luokitellaan aineistolähtöisesti yhteneviä kehysstrategioita kuvaavia *alakehyksiä*, jotka temaattisina kategorioina kuvaavat niitä esimerkkejä, joiden valossa pääkehyskiä tarkastellaan. Alakehykset muodostut aineistosta alun perin alkuperäisessä muodossa poimittuista, mutta analyysivaiheeseen pelkistetyistä talouskriisiin kohdistuvista *väitteistä*.

Kuvio 2 Tutkimuksen analyysirunko: tulkintakehikko, pääkehukset, temaattiset alakehykset ja väitteet

5.3.1 Väite aineiston analyysiyksikkönä

Tutkimusaineiston operationalisointi aloitetaan määrittämällä sanomalehtien artikkeleista poimittavat väitteet aineiston analyysiyksiköksi. Protestianalyysiperinteestä sovellettua väiteanalyysia on hyödynnetty julkisuustutkimuksissa mm. eri jäsenvaltioiden EU-julkisuudesta, julkisuuden eurooppalaistumisesta ja kehystämistapojen eroista (Pfetsch et al. 2008; Statham – Gray 2005). Väite (engl. *claims-making*) on selvästi määritelty, julkisuudessa esitetty strateginen valinta tai teko, johon sisältyy päämäärää tavoitteleva

vaatimus, ehdotus, kritiikki tai vetoamus. Väite kohdistuu johonkin rajattuun asiakokonaisuuteen, eli tässä tutkimuksessa Euroopan talouskriisiin. (Statham – Grey 2005, 64–66; Koopmans – Statham 1999, 8.) Sanomalehden kokonainen artikkeli ei itsessään muodosta väitettä, vaan se voi parhaimmillaan sisältää useita talouskriisistä esitettyjä väitteitä (Statham 2007, 112–114).

Väite ilmaisee suuntaa eli tavoitetta, jonka seuraukset liittyvät sen tiettyyn kehykseen. Väite koostuu neljästä eri tekijästä: väitteen esittäjästä, vastaanottajasta, väitteen kohteesta sekä väitteen sisällöstä. (Koopmans – Erbe 2004, 103; Koopmans – Statham 1999, 6, 8–9; Pfetsch 2007, 409.) Tutkimuksessa media (väitteen esittäjä) jäsentää kansallisessa mediajulkisuudessa (vastaanottajat) talouskriisiä (väitteen kohde) tietyissä kehyksissä (väitteen sisältö). Tutkimuksessa keskitytään väitteistä jäsenyviin talouskriisikehysten sisällöllisten merkitysten tutkimiseen.

5.3.2 *Tutkimuksen pääkehukset*

Kehysanalyysilta edellytetään kehysten johdonmukaista operationalisointia, joka ankkuroi empirian tutkimuksen viitekehyksen raameihin (Matthes 2009). Pääkehysten avulla on tarkoitus havainnollistaa niitä tutkimuksen kannalta olennaisia jakolinjoja, joilla Euroopan unionin integraatiota on perinteisesti jäsennetty. Operationalisoinnin aluksi olennaiseksi nousee kysymys siitä, mitkä tekijät väitteissä muodostavat kehyksen. Empiirisessä analyysissä talouskriisikehykset konkretisoituvat väitteiden avainsanoiksi tai niiden poissaoloksi, iskulauseiksi tai stereotyyppisiksi kuvauksiksi, jotka yhteen koottuna vahvistavat niistä välittyviä merkityksiä (Entmanin 1993, 52). Kansalliset kehykset käsitteellistetään talouskriisiä kuvaavaksi tulkintapaketiksi, joka voi muodostua vertauskuvista, esimerkeistä, tarttuvista ilmaisuista tai asian kuvailusta (Gamson – Modigliani 1989, 3).

Pääkehysten osalta poliittisen, taloudellisen ja kulttuuris-moraalisen pääkehysten operationalisointiin sovelletaan seurauskehystä sen perusteella, liitetäänkö väite poliittiseen, taloudelliseen tai kulttuuris-moraaliseen seuraukseen (de Vreese 2005, 57–59). Euroopan unioni muodostaa kansallisvaltioihin verrattuna ainutkertaisen taloudellisen ja poliittis-institutionaalisen ylikansallisen rakenteen, jonka oikeutus perustuu lopulta edelleen kansallisvaltioon (Kunelius 2008, 372). Alkujaan taloudelliselle yhteistyölle perustunut eurooppalainen yhteistyö on nykyisin institutionaalisesti vahvistunut poliittinen unioni, joka yhtäältä liittyy eurooppalaiseksi koetut perusarvot löyhästi yhteen, mutta joka toisaalta yhdistää päätöksillään kulttuurisesti 27 erilaista ja suvereenia jäsenvaltiota. Kehysanalyysissaan jaottelua ovat hyödyntäneet muiden muassa Statham ja Grey (2005), jotka jäsentävät britannialaista EU-julkisuutta kolmen kehystämistästrategian –

poliittinen (valtion suvereniteetti), taloudellinen (hyöty-haitta-arvio) ja kulttuurinen (kansallinen identiteetti) – näkökulmasta (myös Trenz 2004).

Tutkimuksen toiset pääkehukset kansallinen – eurooppalainen rakentuvat alusta alkaen konfliktikehykseksi, joka korostaa perinteistä kansallisvaltion ja EU:n välistä vastakkainasettelua (de Vreese 2005, 57–59). Konfliktiasetelmalla on politiikassa perinteisesti kuvattu ideologista poliittisen oikeiston ja vasemmiston jakoa (Pfetsch et al. 2008; Statham – Grey 2005), mutta poliittisten ryhmien ohella konfliktikehyksen avulla on mahdollista jäsentää myös instituutioiden ja valtioiden välisiä konflikteja (de Vreese 2005, 56). Kansalliset kehukset viittaavat valtion kansalaisiin, kansallisten päätösten ylemmyyteen ja merkittävyyteen suhteessa Euroopan unioniin. Kansallisuus ilmenee omien intressien korostumisella; sillä mitä "me" voimme saada EU:sta irti. (Heikkilä – Kunelius 2006, 69–70; 75–76.) Kansallisuuteen lukeutuvat olennaisesti myös viittaukset kansalliseen suvereniteettiin ja päätöksenteon itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen Euroopan unionista (Pfetsch 2005, 14). Horisontaalinen eli jäsenvaltioiden välinen julkisuus lukeutuu tutkimuksessa osaksi kansallista kehystä (Brüggemann et al. 2009, 29). Näkökulma oletetaan korostavan jäsenvaltioiden itsenäisyyttä ja keskinäisiä suhteita suhteessa EU-instituutioihin (Trenz 2007, 93–95).

Eurooppalaisen kehysten operationalisointi osoittautuu perinteisen kansallisen ja kansainvälisen jaottelun rajapinnassa haastavaksi. Tutkimuksessa ensinnäkin Euroopalla viitataan Euroopan unioniin, vaikka sanan maantieteellisesti ja kulttuurisesti laajempi merkitys tiedostetaan. Euroopan rajojen määrittely on aina herättänyt kysymyksiä. Sanomalehdet joutuvat ottamaan kantaa kysymykseen sektorikohtaisesta uutisjaottelusta, joista on syntynyt vaihtelevia käytäntöjä (Baisnée 2005, 139). Eurooppalainen kehys merkitsee ennen kaikkea näkökulman laajentamista edellä kuvatusta kansallisvaltiokeskeisestä näkökulmasta. Yhtenäisen eurooppalaisen julkisuuden lähennellessä utopistisia ihanteita operationalisoinnissa hyödynnetään aikaisempia tutkimuksia julkisuuden eurooppalaistumisesta. Eurooppalaistumista tarkastellaan osana talouskriisistä nousevaa EU:n integraatiokeskustelua. Tapa kehystää talouskriisin ratkaisuja laajemmassa perspektiivissä – integraation tiivistymisen ja tai mahdollisen hajoamisen valossa – osoittaa pyrkimystä laajentaa näkökulmaa kansallisista intresseistä unionitason tulevaisuuskeskusteluksi EU:n ja euroalueen rakenteista ja integraation suunnasta.

5.4 Analyysin eteneminen

Analyysi aloitetaan poimimalla sanomalehtien artikkeleista talouskriisiä käsittelevät väitteet ja erittelemällä nämä omiksi listauksiksi. Väite poimitaan mahdollisimman tiiviin lauseen muodossa; väitettä edeltää jossain tapauksissa useilla virkkeillä asiaa selittävä kappale, jossa itse väite esiintyy kuitenkin jo kappaleen alussa tai vasta lopussa.

Samassa virkkeessä voi esiintyä toisilleen vastakkaiset väitteet, joissa esimerkiksi esitellään kahta toisilleen vastakkaista ratkaisuvaihtoehtoa. Selkeyden vuoksi alkuperäinen virke poimitaan aluksi sellaisenaan yhtenä kokonaisuutena, ja vasta pelkistysvaiheessa väitteet erotetaan toisistaan itsenäisiksi lauseiksi. Menettelytapa helpottaa erityisesti ranskan- ja englanninkielisten virkerakenteiden käsittelyä, joissa tyypilliset pitkät lauserakenteet sisältävät monessa tapauksessa useita väitteitä.

Listatut väitteet käydään läpi ja pelkistetään kuvaamaan väitteiden keskeistä sisältöä. Pelkistämättömien väitteiden listaus tehdään vielä alkuperäiskielellä, mutta pelkistetty muoto käännetään tutkimuskielelle, ja aineiston käsittely jatkuu tästä eteenpäin suomeksi. Väitteiden pelkistämisen prosessin aikana huomioidaan englannin ja ranskan kielen tyypillisiä piirteitä ja huolehditaan kieliopillisesta tarkkuudesta. Alkuperäisten väitteiden pelkistyksessä vältetään liiallista yksinkertaistamista, jotta väitteen sisältö pysyy analyysivaiheessa ennallaan.

Pelkistetyt väitteet luokitellaan analyysin ensimmäisessä vaiheessa ensimmäisen tutkimuskysymyksen kolmeen pääkehukseen: poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen. Väitteiden jakautuminen pääkehysiin aiheuttaa tietyissä tapauksissa tulokinnanvaraisuutta yhden väitteen soveltuessa sisältönsä puolesta useampaan pääkehukseen. Taloudellinen ja poliittinen asettuu aineiston perusteella myös useassa tapauksessa vastakkain jo saman väitteen sisällä. Ristiriita ratkaistaan joko erottamalla lauseesta kaksi erillistä väitettä tai väitteen sisällön painotuksen perusteella sijoitetaan se ensisijaiseen pääkehukseen.

Pääkehysten luokittelun jälkeen aineiston käsittely etenee aineistolähtöisesti niin, että pääkehysten sisällä väitteistä muodostetaan analyysin tueksi ja läpinäkyvyyden osoittamiseksi sisällöltään yhtenäisiä temaattisia kategorioita – alakehyksiä, joita yhdistävät samaan päämäärään kohdistuva sisältö ja tätä kuvaavat avainilmaisut (Entman 1993). Kategorisoidut alakehykset kuvaavat olennaisesti niitä pääkehyksissä korostuneita teemoja, joiden varaan laadullinen analyysi rakentuu. Suurimmassa osassa väitteistä avain sana erottuu selkeästi lauseesta, toisissa väitteissä lause kokonaisuudessaan kuvastaa väitteen päämäärää. Temaattiset alakehyskategoriat säilyvät lehtien välillä yhtäläisinä, mutta alakehysten esiintyminen ja koko vaihtelevat sanomalehdittäin. Alakehysten teemoitusta jatketaan niin kauan kuin temaattisia kategorioita on mahdollista jäsentää luokiksi mielekkäällä tavalla.

Taulukko 1 osoittaa poliittisen pääkehysten sisälle muodostuvat temaattiset alakehykset: päätöksenteko, jäsenvaltioiden keskinäiset suhteet, yhteiset instituutiot ja integraatio sekä EU-sopimukset, joista jälkimmäistä ei esiinny *The Timesissa*. Lisäksi *Helsingin Sanomissa* vakuudet muodostavat oman itsenäisen alakehyksensä. Vakuuksilla viitataan Suomen Kreikalta vaatimaan lainan takuuosuuteen siltä varalta, mikäli Kreikan maksukyvyttömyys johtaisi lainojen alas kirjaukseen. Vakuudet määritellään Suomen parlamenttivaalien poliittiseksi vaalilupaukseksi, jonka poliittisuutta korostaa kirjaus uuden hallituksen hallitusohjelman tavoitteeksi.

Taulukko 1 Poliittisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*

Poliittinen kehys %	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
Päätöksenteko	32	44	47
Poliittiset päättäjät	7	19	16
Päätösten vaikutukset	9	18	21
Päätöksenteon laatu	16	7	10
Jäsenvaltioiden keskinäiset suhteet	22	22	29
Jäsenvaltioiden näkökulma	12	15	14
Jakolinjat	10	7	15
Yhteiset instituutiot ja integraatio	18	26	24
Integraation syventäminen	7	11	8
Tulevaisuuden vastakkainasettelu	9	8	16
Euroopan komissio	2	7	-
EU-sopimukset	7	8	-
Vakuudet	21	-	-
Sisäpoliittinen valtataistelu	5	-	-
Symbolinen merkitys	6	-	-
Vaikutukset	10	-	-
Yhteensä %	100	100	100

Taulukko 2 havainnollistaa taloudellisen pääkehysten alakehysten avainteemat: *EKP ja rahapolitiikka, yksityiset sijoittajat, talouden kasvu- ja sopeutustoimet, vakausrahas- tot ja eurobondit*. Taloudellisen pääkehysten aineistolähtöisesti teemoitetut alakehykset pitäytyvät yhtenäisenä, eikä sanomalehdestä noussut esille lehtikohtaisia yksittäisiä eri- tyisteemoja.

Taulukko 2 Taloudellisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset ja- kaumat *Helsingin Sanomissa, Le Mondessa ja The Timesissa*

Taloudellinen kehys %	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
EKP ja rahapolitiikka	21	5	36
EKP:n asema	12	-	6
Kriisin hoito	9	5	12
Rahapolitiikan joustamattomuus	-	-	18
Yksityiset sijoittajat	21	32	10
Yksityisten sijoittajien vastuu	6	27	10
Yksityisten sijoittajien valta	15	5	-
Talouden kasvu ja sopeutustoimet	38	27	33
Taloukasvu	-	14	9
Sopeutustoimet	20	13	18
Rakenneuudistukset	9	-	-
Ylivelkaantuminen	9	-	6
Vakausrahas- tot	14	22	12
Vakausrahas- tojen toimivalta	11	13	12
Vakausrahas- tojen asema	3	9	-
Eurobondit	6	14	9
Yhteensä %	100	100	100

Kulttuuris-moraalisen pääkehysten teemoitus eroaa poliittisen ja taloudellisen ke- hyksen kategorisoinnista sanomalehtien käsitellessä talouskriisiä kulttuuris-moraalisessa kehyksessä hajanaisesti ja suppeasti. Taulukko 3 osoittaa, kuinka yhtenäisiä teemoja ei lopulta sanomalehdistä noussut esille. *Helsingin Sanomissa* esiintyvät alakehykset: kansalaisuus, yhteisvastuu, Euroopan yhtenäisyys ja moraalikato. *Le Monden* ja *Helsingin Sanomien* yhteiseksi temaksi nousevat Euroopan yhtenäisyys ja yhteisvastuu, jonka lisäksi solidaarisuus esiintyy ainoastaan *Le Mondessa*. Vastaavasti kansalaisuus nousee esille *The Timesissa* ja *Helsingin Sanomissa*.

Taulukko 3 Kulttuuris-moraalisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*

Kulttuuris-moraalinen kehys %	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
Moraalikato	17	-	-
Kansalaiset	33	-	100
Euroopan yhtenäisyys	42	33	-
Yhteisvastuu	8	33	-
Solidaarisuus	-	34	-
Yhteensä %	100	100	100

Analyysin toisessa osiossa pääkehukset kansallinen – eurooppalainen jäsennetään alusta alkaen konfliktikehykseksi, joiden temaattista kategorisointia alakehyksiksi jatketaan pääkehysten vastinparia vastaavalla tavalla. Taulukko 4 havainnollistaa vielä vastinparien jakaumat yhdessä ja erikseen: *taloudellinen yhteisvastuu – kansallinen vastuu*, *integraation tiivistäminen – kansallinen ohjaus*, *yhteinen etu – kansallinen etu*, *päätöksenteko EU-tasolla – kansalliset parlamentit* sekä *Euroopan keskuspankki – rahapoliittinen itsenäisyys*, joista jälkimmäistä kehystä ei tosin *Le Mondessa* esiinny. Ennalta määriteltyjen pääkehysten sisälle muodostetaan aineistolähtöisesti tutkimusaineistosta itsenäisenä kokonaisuutena erottautuneet kategoriset alakehykset: *markkinat* ja *yksityiset sijoittajat*. Kehysten teemoituksessa ja väitteiden luokittelussa vältetään luokittelumallia, jossa yksinkertaistettu EU- ja integraatiomyönteisyys tai -vastaisuus asetettaisiin vastakkain (vrt. Entman 1993, 55). Kehyksiä tarkastellaan tulkinnallisina kehikkoina sen perusteella, mitä merkityksiä ja talouskriisin kehysstrategiaavaintoja kunkin alakehysten väitteiden perusteella havaitaan.

Taulukko 4 Kansallisen ja eurooppalaisen pääkehysten temaattisten alakehysten suhteelliset jakaumat *Helsingin Sanomissa, Le Mondessa ja The Timesissa*

Eurooppalainen – Kansallinen %	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
Taloudellinen yhteisvastuu	31	49	30
– Kansallinen vastuu			
Yhteisvastuu	15	27	19
Kansallinen vastuu	13	11	7
Sijoittajat	3	11	4
Integraation tiivistäminen	17	13	22
– Kansallinen ohjaus			
Integraation tiivistäminen	8	6	12
Kansallinen ohjaus	7	7	10
Markkinat	2	-	-
Yhteinen etu – Kansallinen etu	24	16	14
Yhteinen etu	7	9	3
Kansallinen etu	17	7	11
Päätöksenteko EU-tasolla	20	22	19
– kansalliset parlamentit			
Päätöksenteko EU-tasolla	14	13	12
Kansalliset parlamentit	3	7	7
Markkinat	3	2	-
Euroopan keskuspankki	8	-	15
– rahapoliittinen itsenäisyys			
Euroopan keskuspankki	8	-	5
Rahapoliittinen itsenäisyys	-	-	10
Yhteensä	100	100	100

Kehysjakaumien kvalifioinnin jälkeen edetään tutkimuksen laadulliseen kehysanalyysiin ja tulosten raportointiin. Raportoinnin alkajaisiksi taulukoidaan väitteiden jakaumat pääkehyksittäin analyysin tueksi ja aineiston kokonaissuhteiden hahmottamiseksi. Aineiston kvantifioinnin temaattiset avainkategoriat tukevat tulosten esittämistä, mutta analyysin ytimen muodostavat pääkehysten laadullinen analyysi ja vertailutulosten raportointi. Tulosten raportoinnissa sanomalehtien suorat sitaatit ohjaavat olennaisilta osin analyysin kulkua ja kehysten kuvailua. Johtopäätöksissä tulokset vedetään yhteen ja liitetään tutkimuksen viitekehykseen.

5.5 Analyysin luotettavuus ja aineiston rajoitteet

Kvalitatiivinen tutkimus edellyttää tarkkaa luotettavuuden arviointia, aineiston käsittelyn vaiheiden läpinäkyvyyttä ja viitekehysten raameja. Tutkimuksen eteneminen väitteiden määrittelystä kehysten operationalisointiin ja tutkimusrungon rakentumiseen vaatii useita huomioita, tarkennuksia ja yksinkertaistamista, joiden osalta tehtyjä valintoja perustellaan seuraavaksi tarkemmin. (Tuomi – Sarajärvi 2009.)

Tutkimuksen viitekehys perustuu Hallinin ja Mancinin (2004) mediakulttuurien luokitteluun, jota tekijät itsekin hahmottavat yleistäväksi kuvaukseksi maiden välisen vertailun mahdollistamiseksi. Tästä syystä tutkimuksessa tuodaan jo viitekehyksessä esille mallin puitteita, joita yhtäläillä Hallin ja Mancini tuovat mallinnuksen yhteydessä esille. Sanomalehtien osalta lehtien kansallinen asema ja kytkökset on tuotava johdonmukaisesti esille. Levikiltään suurien ja kansallisesti merkittävien sanomalehtien oletetaan edustavan luotettavaa otosta maiden kansalliselta mediakentältä. Tutkimuskohteena media ylipäättään herättää kysymyksen tietolähteiden käytöstä ja toimituksen riippumattomuudesta. Toimittajat eivät ole todellisuudesta irrallisia, ja ympäröivän yhteiskunnan vaikutteet heijastuvat toimittajiin siinä missä muihinkin.

Aineiston keruun aikana ongelmaksi oli muodostua ulkomaalaisten sanomalehtien saatavuus, ja tästä syystä Ison-Britannian kohdalla valinta kohdistui alun perin suunnitellun *The Guardianin* sijaan *The Timesiin*, jota ei kuitenkaan pidetä merkittävänä muutoksena tulosten kannalta, kun huomioidaan Ison-Britannian mediakulttuurin ja politiikan kansallisesti yhtenäiset EU-poliittiset linjaukset. Artikkelien poiminnassa haastetta lisäsi eri muodoissa esiintyvät toimitusten pääkirjoitukset ja kommentaarit sekä näiden esiintyminen sanomalehdittäin eri osastoilla. Tekstin käsittelyn aikana kielellisiin seikkoihin, kuten termivalintoihin, tekstiin upotettuihin merkityksiin ja kansallisiin erityispiirteisiin, kiinnitettiin erityistä huomiota. Johdonmukaisissa käännösratkaisuissa pitäytyminen varmistaa kuitenkin aineiston sisällöllisen uskottavuuden kielen vaihtumisen jälkeenkin. Talouskriisin erityistermistö ja alkuperäisistä englanninkielen termeistä tehdyt käännökset ovat kriisin edetessä vakiintuneet, joka helpotti vieraskielisen tekstin käsittelyä.

Laadullisen tutkimuksen ongelmaksi voi osoittautua tutkimuksen yleistettävyyden kannalta edustavan otoksen kerääminen. Tutkimuksen edellyttämät resurssi- ja aikavaatimukset asettivat omat rajoitteensa niin sanomalehtien artikkelien määrälle kuin otosai- kavälille, joiden rajausten on pysyttävänä uskottavina tutkimuksen luotettavuuden turvaamiseksi. Päätös poimia sanomalehdistä vain pääkirjoitukset ja lehden omien toimittajien kommentaarit rajaa tässä tapauksessa selkeästi aineiston laajuutta samalla, kun tutkimusotoksen poiminta ajoitettiin merkittävän EU-tapahtuman eli huippukokouksen yhteyteen. Talouskriisi uutisartikkeleina esiintyi sanomalehdissä varsin tasaisesti, vaikka Suomen kansallisesti merkittävät, mutta muiden maiden huomiotta jättämät vakuudet

aiheuttivat *Helsingin Sanomissa* muihin sanomalehtiin verrattuna näkyvän julkisuuspiikin. Vääristyneestä julkisuudesta ei voida suoranaisesti kuitenkaan puhua, sillä kysymys on lopulta Suomen poliittisesta linjauksesta, joka keräsi oletetusti kansallista mediahuomiota.

Analyysirunko ja aineiston järjestelmällinen käsittely toimivat analyysiprosessin aikana ikään kuin työkalupakkina, joka takaa kvalitatiivisen tutkimuksen uskottavuuden mielivaltaisten valintojen välttämiseksi (Silverman 2010). Systemaattisessa luokittelussa piilee toisaalta omat vaaransa: aineisto voidaan kuvata hyvinkin tarkasti, mutta johtopäätösten sijaan luokittelu esitetään pelkistettynä tuloksena sellaisenaan. Tutkimuksen laadullisessa analyysissä hyödynnetään kattavasti sitaateilla aineistoa lähteenä itsessään, mikä korostaa analyysin laadullista ulottuvuutta.

Tutkimuksen pääkehysten ennalta määrittely ohjaa analyysia, mutta tuo toisaalta mukanaan tiettyjä rajoitteita. Poliittisen ja taloudellisen pääkehysten väitteiden lukumäärä osoittautui vertailua ajatellen kattavaksi, mutta sitä vastoin kulttuuris-moraalisen pääkehysten väitteiden otos jäi varsin vähäiseksi pidemmälle menevien johtopäätösten tai tulosten yleistettävyyden kannalta. Kulttuuris-moraaliset väitteet muodostavat hyvin hajanaisen kokonaisuuden, jonka teemoituksen mielekkyyttä oli pohdittava. Hajanaisuutta kuvastaa etenkin *The Timesista* poimittujen väitteiden temaattinen yksipuolisuus, jonka perusteella pääkehysten analyysia ohjaavat avainsanat olisi voinut koota yhtenäisemmäksi. Tästä syystä analyysivaiheessa päädyttiin korostamaan pääkehysten analyysia ohjaavaa merkitystä, jolloin pääkehysten sisällä temaattiset alakehykset esitetään analyysin etenemisen esittelyssä laadullisen analyysin toteuttamisen ja läpinäkyvyyden tukena.

Toisessa tutkimusosiossa eurooppalaisen pääkehysten operationalisointi vaati kaikessa tulkinnanvaraisuudessaan rajauksen tarkkuutta. Tulkintojen kirjo kumpuaa jo itsessään Euroopan rajojen määrittämisen vaikeudesta. Euroopan maantieteelliset rajat piirretään huomattavasti Euroopan unionin virallisia rajoja laajemmin, mutta tästä huolimatta Euroopan ja unionin välille asetetaan tutkimuskirjallisuudessaakin näkymättömät yhtäläisyysmerkit – ja näin myös tässä tutkimuksessa (Brüggemann – Kleinen von Königslöw 2009). Maantieteellisen ja institutionaalisen kontekstin ohella eurooppalaisuus pitää sisällään erilaisia mielleyhtymiä, joissa voi piileä vahvojakin arvo- ja asennelataumia. Eurooppalainen asetetaan usein vastakkain suhteessa kansalliseen, joka pelkistyy helposti jakolinjaan Eurooppa-myönteisyydestä ja -kielteisyydestä. Kansallista intressiä ei voi kaikissa tapauksissa rinnastaa sokeasti integraatioskeptisyyden kanssa, eikä näin tehdä tässäkin tutkielmassa. Kehysten luokittelussa väite teemoitetaan arvotaukseen katsomatta eurooppalaiseksi kehukseksi, mikäli se täyttää kehysten operationalisoinnissa määritellyt edellytykset.

6 TULOKSET

Analyysin ensimmäisessä osiossa esitetään tulokset sanomalehtien talouskriisikehyksistä poliittisessa, taloudellisessa ja kulttuuris-moraalisessa pääkehyksessä. Tulosten perusteella vastataan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: Kuinka talouskriisin poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen kehystäminen eroaa Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdissä? Analyysin toisessa osiossa kehysvertailun tulokset havainnollistetaan vastakkainasettelun keinoin kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksessä. Tulosten perusteella vastataan toiseen tutkimuskysymykseen: Kuinka Suomen, Ranskan ja Ison-Britannian sanomalehdet kehystävät talouskriisiä kansallisessa ja eurooppalaisessa kehyksessä?

6.1 Politisoitunut talouskriisi

Tutkimuksen ensimmäisessä osiossa tarkastellaan *Helsingin Sanomien*, *Le Monden* ja *The Timesin* talouskriisin poliittisia, taloudellisia ja kulttuuris-moraalisia kehyksiä. Taulukko 5 kokoaa yhteen koko aineiston talouskriisiä käsittelevien väitteiden sanomalehti-kohtaiset jakaumat kolmessa tämän osion pääkehyksessä.

Taulukko 5 Poliittisen, taloudellisen ja kulttuuris-moraalisen pääkehysten väitteiden määrällinen ja suhteellinen jakautuminen *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*

	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
Poliittinen	68	27	51
%	60	49	56
Taloudellinen	34	22	33
%	30	40	38
Kulttuuris-moraalinen	12	6	7
%	10	11	8
Yhteensä	113	55	91
%	100	100	100

Euroopan taluskriisiä käsitteleviä sanomalehden pääkirjoituksia tai kommentaareja kerättiin *Helsingin Sanomista*, *Le Mondesta* ja *The Timesista* yhteensä 67 kappaletta. *Helsingin Sanomien* 29 artikkelia sisälsi 113 taluskriisiä käsittelevää väitettä, *The Timesin* 18 artikkelista poimittiin 91 väitettä ja *Le Mondessa* vastaava määrä oli vain 55 väitettä 20 artikkelissa. Artikkelien suhteellisen yhtenäisestä lukumäärästä huolimatta *Le Monden* pääkirjoituksissa ja kommentaareissa otetaan toisiin sanomalehtiin verrattuna huomattavasti harvemmin kantaa taluskriisiin kulkuun. Tätä vastoin *Le Monde* käsittelee etenkin pääkirjoituksissaan laaja-alaisesti ajankohtaisia kansallisia ja globaaleja uutistarjonnan teemoja, joista polttavuudestaan huolimatta Euroopan taluskriisi muodosti vain yhden käsiteltävän kokonaisuuden muiden joukossa. *The Times* tarkasteli sitä vastoin lähes yhtäläisellä artikkelimäärällä taluskriisiä *Le Mondea* huomattavasti laajemmin.

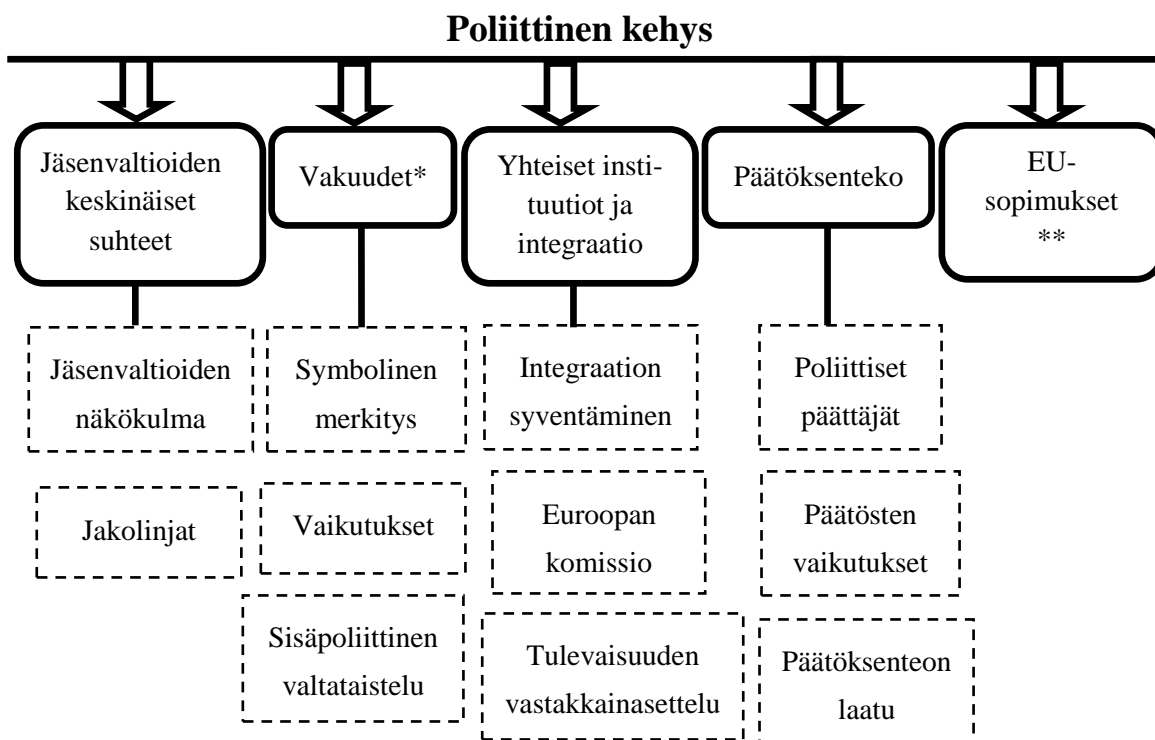
Helsingin Sanomissa taluskriisi saa muita sanomalehtiä useammin etusijan lehden uutistarjonnassa, ja artikkelien lukumäärän, pituuden ja asettelun perusteella kriisi luokitui lehden prioriteetteihin. *The Timesissa* ja etenkin *Le Mondessa* taluskriisiä ei korosteta kärkiuutisina *Helsingin Sanomien* tavoin. *Helsingin Sanomien* poliittisen kehysten määrä suhteessa lehdessä esiintyviin taloudellisiin ja kulttuuris-moraalisiin kehyksiin selittyy osittain vakuuksien käsittelyllä, johon lehti ottaa aktiivisesti kantaa vakuusneuvotteluiden ollessa käynnissä Suomen ja Kreikan välillä tutkimuksen otosaikavälillä.

Poliittisen, taloudellisen ja kulttuuris-moraalisen kehysten suhteelliset jakaumat osoittavat kehysjakaumien noudattavan samoja linjoja: taluskriisiä kehystetään kussakin sanomalehdessä eniten poliittisessa kehyksessä. Luokittelun valossa taluskriisin näyttäisi jäsentyvän talouden kehystä selvästi monipuolisempaan kokonaisuutena. Sanomalehtien sisällä kehysten suhteelliset jakaumat osoittavat *Le Monden* painottavan taluskriisin taloudellista puolta hieman *Helsingin Sanomia* voimakkaammin, mutta ero ei ole suuri. Poliittisella ja taloudellisella kehyksillä mitattuna *The Times* suhteutuu kahden sanomalehden väliin. Kulttuuris-moraalinen kehys jää sen sijaan kiistatta poliittisen ja talouden kehysten varjoon. Viitekehyksen epäonnistuneen asettelun ohella tulos herättää kysymyksen, selittykö kulttuuris-moraalisen kehyksen vähäinen huomio kriisin varhaisella vaiheella. Eikö tilanne ole tähän mennessä puhjennut vielä riittävän kriittiseksi havahduttamaan sanomalehdet kattavampaan, kansalaisnäkökulman käsittelyyn kriisin moraalisen oikeutuksen valossa?

6.1.1 Taluskriisi esitetään poliittisella näyttämöllä

Kehysjakaumat osoittavat sanomalehtien korostavan ja rajaavan taluskriisin tapahtumia ja päätöksiä ensisijaisesti poliittisessa kehyksessä. Kuvio 3 havainnollistaa tiiviste-

tysti poliittisen pääkehysten temaattisia alakehyksiä, joista päätöksenteon kehys saa sanomalehdissä runsaimman huomion. Tulos selittyy ainakin osittain tutkimusotoksen keräyksen ajankohdalla heti huippukokouksen jälkeen, jolloin perinteisesti päätöksiä tulkitaan julkisuudessa ahkerasti. Taulukosta käy ilmi, että temaattisista kategorioista *Helsingin Sanomat* käsittelevät ainoana sanomalehtinä vakuuksia, kun taas *The Times* ei viittaa talouskriisiin kontekstissa EU-sopimuksiin.

* Helsingin Sanomat

** Helsingin Sanomat, Le Monde

Kuvio 3. Poliittisen pääkehysten temaattiset alakehykset

Huippukokouksen jälkipuinneissa sanomalehdet keskittyivät kritisoimaan valtionjohtajien kokouksessa neuvottelemien päätösten laatua ja vaikuttavuutta lyhytnäköisiksi hätäratkaisuihin huomattavasti laajakantoisempaa kriisinhallintaa edellyttävän kriisin edessä. Erityisesti *Helsingin Sanomat* kritisoi unionin päätöksentekoprosessin laatua – hätäisesti yömyöhään väännettyillä ja tulkinnanvaraisilla päätöksillä, joista sopiminen kärsii jo lähtökohtaisesti kroonisesta hitaudesta, ei lehden mukaan saavuteta toivottua uskottavuutta pitkän tähtäimen kriisinhallinnassa.

Tosin euromaat ja Kreikka eivät ole varsinaisesti edes yrittäneet tehdä mitään kovia päätöksiä. Ne ovat pitäneet päänsä pensaassa, antaneet ristiriitaisia viestejä ja tehneet hätäratkaisuja, joilla Kreikasta alkanutta kriisiä on vaimennettu, kunnes se on aina uudelleen voimistunut ja levinnyt. (HS 30.7.2011)

Päätöksistä vastuun kantavat euromaiden johtajat eivät sanomalehdiltä juuri kiitoksia kerää, mutta sarkastisin pilkka Brysselin päätöksistä kantautuu kanaalin takaa saarivaltiota. *The Times* ei säästele ivaansa kritisoidessaan poliittisten päättäjien hitautta ja pelastusyritysten epäonnistumista ratkaista kriisiä lopullisesti poliittisesti herkässä tilanteessa.

Let's give the euro leaders their due. This was not a fudge like previous compromises. The crisis has been rumbling on for nearly two years and they finally seem to half-get it. But this sticking plaster does nothing to solve the underlying problem. (TT 23.7.2011)

Le Monde vetää kaiken kaikkiaan päätösten arvioinnissa *The Timesia* ja *Helsingin Sanomia* maltillisempaa linjaa. Lehti edellyttää yhtäläillä unionin päätöksentekoprosesilta nykyistä parempaa ennakoivuutta, mutta heittää samalla pallon kansallisille parlamenteille hoputtaen päätöksenteon vauhdittamisen tarvetta myös ketjun alemmalla tasolla – kansallisissa parlamenteissa, joissa unionitason päätökset lopullisesti ratifioidaan. Päätösten realisoituessa *Le Monde* pitää huippukokouksen linjauksia kaiken kaikkiaan talouskriisin tukahduttamisen kannalta oikean suuntaisina ratkaisuin.

L'Europe a sorti l'artillerie lourde: une batterie d'outils permettant de circonscrire la crise de la dette souveraine. (LM 24.7.2011)

[Raskas taakka on poistunut Euroopan harteilta: huippukokouksessa päätetyt keinovalikoimat mahdollistavat talouskriisin tukahduttamisen.]

Surtout, il ne sera pas mis en place avant que les parlements des pays de la zone euro n'aient donné leur approbation. Autrement dit, rien ne sera fait avant plusieurs semaines, voire plusieurs mois. (LM 6.8.2011)

[Huippukokouksen päätökset eivät astu voimaan ennen kuin kansallisen parlamentit ovat ne hyväksyneet. Toisin sanoen mitään ei tapahdu seuraavien viikkojen eikä edes seuraavien kuukausien aikana.]

The Timesin mukaan kriisimaiden lainojen kevennyksiä koskevat päätökset tarjoavat korkeintaan hetkellisen helpotuksen, mutta kriisin perimmäiset ongelmat – jäsenvaltioiden rakenteelliset heikkoudet ja euroalueen yhtenäisyyden puute – säilyvät ennallaan. *The Times* tulkitsee eurovaltioiden päämiesten johtajuuden puutteen johtavan sellaiseen

poliittiseen sekasortoon, joka petaa Britannialle etulyöntiaseman omien intressien läpiviemiselle. *The Times* liputtaa maansa poliittisen johdon linjauksen puolesta, joka kannattaa Euroopan unionin integraatiota edistämistä jatkossa kaksilla raiteilla – Iso-Britannia jättäytyessä etujensa nimissä suosiolla hitaammin eteneville kiskoille.

Mr Cameroun and George Osborne now believe that pan-Eurozone budget coordination is all but inevitable, creating a two-speed Europe with Britain proudly in the slow lane. (TT 22.7.2011)

The Times etäännyttää Britannian euromaiden ongelmista ja unionin tulevaisuuden poliittisista päätöksistä. Linjaus käy ilmi *The Timesin* tavasta kehystää talouskriisin poliittista ulottuvuutta yhtäältä jäsenvaltioiden keskinäisistä jakolinjoista käsin ja toisaalta lehden peilattaessa maansa roolia integraation jatkonäkymien kantilta. Aidan ulkopuolelta on osoitetusti helpompi tarjota neuvoja, kun ei itse likaa käsiään: *The Times* vetoaa yhtenäisen ja poliittisesti sopuisan euromaiden liiton puolesta – ainakin niin pitkään kuin Iso-Britannia pysyttelee tästä erillään.

Britain has a vital interest in avoiding a damaging break-up of the euro. That [the deeper integration Britain should be prepared to let happen] leaves Britain safely and happily in Europe but out of the Eurozone. (TT 22.7.2011)

Integraation tiivistäminen tai euroalueen hajoaminen muodostuvat sanomalehtiä askarruttavan asetelman, jota hyödynnetään eri kehystämisen keinoin. *Le Monde* kehystää integraation tiivistämistä ja yhteisen hallinnon perustamista ikään kuin annettuna tosiasiana, jota euroalueen yhtenäisyys vaatii koossa pysyäkseen – *nécessité fait loi, en quelque sorte* [pakko velvoittaa] (LM 13.8.2011). Kukin sanomalehti hyväksyy kehysissänsä euroalueen integraation tiivistämistarpeen euron hajoamisen välttämiseksi, mutta toisin kuin *The Times* ja *Helsingin Sanomat*, *Le Monde* ei tarkastele euron tulevaisuuskysymystä yhtä vahvasti dikotomisesti pelkistetyn vastakkainasettelun keinoin. Lehti ei kyseenalaista integraation syventämistä itsessään – ainoastaan muistuttaa Ranskaa ja Saksaa niiden velvoitteista ja keinoista yhtenäisyyden toteuttamisesta.

Pour progresser, Mme Merkel et M. Sarkozy doivent répondre sur ces trois terrains - solidarité, efficacité, légitimité -, sans en négliger aucun. (LM 13.8.2011)

[Jatkossa Merkelin ja Sarkozyn pitää kiinnittää huomiota ratkaisujen kolmeen eri ulottuvuuteen: solidaarisuuteen, tehokkuuteen ja legitimitettiin.]

Kriisin Eurooppaa halkaisevien jakolinjojen kärjekkyyksyys toistuu *The Timesin* ja *Helsingin Sanomien* talouskriisin kehysissä. Sanomalehtien integraation tulevaisuuden

analyyseissä unionin sisäiset jakolinjat piirtyvät värikkäin sanamuodoin kuvailemaan Euroopan jakautumista yhtäältä hyviin ja vahvoihin luokan priimuksiin – vauraaseen ja vastuulliseen Pohjois-Eurooppaan sekä vastaavasti huonoihin ja heikkoihin luokan surkimuksiin – tuhlailevaan ja vaikeuksiin ajautuneeseen Etelä-Eurooppaan.

Tension is also growing between north and south, with Germany furious at the idea of having to bail out profligate Greece. (TT 26.7.2011)

Sanomalehdissä talouskriisin nostattamat jakolinjat heijastelevat osaltaan maiden omaa asemoitumista talouskriisin jakamalla kartalla. *The Times* arvioi unionin jakautuvan yhtäältä sisäpiiriläisten muodostamaan euroalueen ytimeen, ja toisaalta piirin ulkopuolisiin, muista jäsenvaltioista koostuvaan ulkokehään. Lehti ennustaa sisäpiiriin sisällä toimivien euromaiden joutuvan ainakin osittain luovuttamaan kansallista suvereniteettiaan yhteisvaluutan nimissä. *Helsingin Sanomat* asemoi Suomen erityisesti Saksan ja Hollannin rinnalle, joiden on tehtävä yhdessä rintamassa lopulliset päätökset siitä, missä määrin yhteisvastuuta kasvatetaan köyhimpien ja velkaantuneiden Etelä-Euroopan maiden kanssa.

Hallitusten pitää päättää, alkavatko vauraat euromaat kuten Saksa, Hollanti ja Suomi rahoittamaan nykyistä selvästi enemmän köyhiä euromaita kuten Portugalia ja Kreikkaa. (HS 6.8.2011)

The Times ennustaa euroalueen tiiviimmän integraation osoittautuvan lopulta ainoaksi kestäväksi ratkaisuksi korostaen kuitenkin yhteistyön tiivistämisen edellyttämän poliittisen legitimitetin tarvetta - nykytilanteessa euroalueen *tiivimpi talousunioni on taloudellisesti looginen, mutta poliittisesti pulmallinen* (TT 17.8.2011). *The Timesin* kannustaessa vierellä ja *Le Monden* hyväksyessä Ranskan roolin integraatiota edistäväinä voimana, *Helsingin Sanomat* keskittyy lopulta kriitikittömästi analysoimaan kehitystä, jonka merkit osoittavat EU-laivan ajelehtimista kohti liittovaltiomaisia piirteitä.

Mutta kun realismi ottaa vallan talouskriisin kurimuksessa tilanteessa, jossa jäsenmaiden talouksien erot kasvavat, realismi tarjoaa lääkettä, jolla on pitkäaikaisvaikutuksia ja joka alkaa maistua federalismilta. (HS 18.8.2011)

Helsingin Sanomat huomauttaa, että liittovaltiomainen yhteisvastuun suuntaus on Suomen kannalta epäedullinen, ja lehden mukaan nykytilanne edellyttää kansallista keskustelua kehityksestä, joka lehden arvion mukaan mullistaa keskeisellä tavalla niitä EU:n ja EMU:n perusteita, joihin Suomi aikoinaan sitoutui. *Helsingin Sanomat* viittaa

suoraan liittovaltiokehitykseen tätä sen enempää kaunistelematta, vaikka suomalainen politiikan kentällä sana on saavuttanut tabumaisia piirteitä.

Jos kaikki sovittu, suunniteltu ja tarjottu toteutuisi, talous- ja rahaliitto olisivat monelta osaltaan erilainen liitto kuin se, johon Suomikin aikoinaan liittyi. Ehkä tämä olisi tärkeämpi keskustelunaihe kuin Kreikalta saatavat vakuudet. (HS 18.8.2011)

Kaikesta päätellen Kataisella on syksyllä edessään kova myyntityö, jotta kriisimekanismien "joustavoittaminen" saadaan näyttämään Suomen edun mukaiselta. (HS 3.8.2011)

Integraatiospekulaatioista huolimatta Euroopan integraation moottorina etenkin pienempien jäsenvaltioiden näkökulmasta pidetyn Euroopan komission rooliin kriisin ratkaisussa ei juuri medioissa tartuta. *Le Monde* kritisoi komission jäsenvaltioihin kohdistetun valvonnan heikkoutta, mutta epäilee samalla komission toimivallan kasvattamisen demokraattista oikeutusta nykyisessä herkässä kriisitilanteessa. Euroopan suurvallat ovat pyrkinet tietyissä tilanteissa maille tärkeissä päätöksissä sivuuttamaan komission sen virallisessa roolissaan lakien ja sopimusten valmistelijana ja valvojana. Eurooppalaisen kentän institutionaalista valtakamppailua vahvistaa *Le Monden* näkemys Ranskasta ja Saksasta Euroopan yhdentymisen johtotähtinä.

Que les deux pays, assumant leurs responsabilités, s'imposent comme le "directoire de l'Europe" est conforme à leur rôle moteur dans la construction européenne depuis un demi-siècle, surtout en temps de crise. (LM 18.8.2011)

[Euroopan johtokaksikkona Saksa ja Ranska ovat kriisin aikana vahvistaneet rooliaan Euroopan integraation moottorina.]

Komission sivuuttamista ovat entisestään vahvistaneet Saksan ja Ranskan huippukokousta edeltävät kahdenkeskiset neuvottelut, jonka merkityksen huomioiminen ei jäänyt julkisuuden spekulatioiden ulkopuolelle. *The Times* kuvaa maiden johtajien kamppailua asetelmalla, jossa Ranskan presidentti Nicolas Sarkozy ajaa euroalueen talousunionin ja yhteisvastuullisuuden puolesta Saksan liittokansleri Angela Merkelin jarruttaessa vierellä. Valtiojohtajien kahdenkeskiset neuvotteluyritykset *The Times* tuomitsee epäonnistuneiksi.

Playing his favorite role of troubleshooter, Mr. Sarkozy will try once again to push the reluctant Chancellor farther towards sharing the liabilities of the faltering euro states. Ms. Merkel will have none of it, of course, but Mr. Sarkozy believes that the time has come for a leap towards shared management of the Eurozone economies. (TT 16.8.2011)

Que la France et l'Allemagne réaffirment leur détermination à défendre la monnaie unique ne peut qu'être salué, même si un tel engagement devrait aller de soi. (LM 18.8.2011)

[Ranskan ja Saksan sitoutumista yhteisvaluutan puolustamiseen voidaan tervehtiä ilolla, vaikka tämän pitäisi olla itsestään selvää.]

Maiden johtajien neuvonpitoa *Le Monde* analysoi epäonnistumisen sijasta oikeasuuntaisena ponnistuksena kriisin ratkaisuksi korostaen samalla Ranskan ja Saksan sitoutumista yhteisvaluuttaan. Suurten euromaiden poliittista yhtenäisyyttä tulisikin *Le Monden* mukaan tervehtiä ilolla – eleen itsestäänselvyydestä huolimatta. Saksan ylivalta unionin talouskasvun moottorina tiedostetaan selkeästi myös Ranskassa, jolle Saksa osoittaa *Le Monden* mukaan ”ärsyttävän mallikasta esimerkkiä” (LM 2.8.2011).

Mais l'accord de jeudi porte d'abord la marque de la superpuissance européenne: l'Allemagne. Angela Merkel a imposé ce dont ne voulaient, au départ, ni Paris ni la BCE: la participation du secteur privé au refinancement d'Athens. (LM 23.7.2011)

[Huippukokous osoitti Euroopan todellisen vallankäyttäjän, Saksan. Sijoittajavastuuta ei kannattanut Ranska eikä EKP, joiden yli Merkel käveli]

Komission vähäistä huomiota on mahdollista selittää valtakamppailun ohella huippukokouksen läheisyydellä, jossa komission aloitteenteon sijaan etusijalla olivat jäsenvaltioiden päämiesten neuvottelemat ratkaisut. Jäsenvaltioiden näkökulman korostaminen soveltuu etenkin Ison-Britannian valtioiden suvereniteettia korostavaan EU-linjaan. Suomen EU-politiikka on perinteisesti korostanut komission merkitystä etenkin pienten jäsenvaltioiden oikeudenmukaisen kohtelun periaatteella. *Helsingin Sanomat* tyytyy korostamaan, että keskeisten euromaiden – Ranskan ja Saksan – keskinäisestä yhtenäisyyden tärkeydestä huolimatta ratkaisuja ei voi yksinään vain sanella pienille jäsenvaltioille. Komission asemaan lehti ei kuitenkaan viittaa, vaan keskittyy lähinnä Suomen lyhytkatseisuuden kritisoimiseen.

Jopa ratkaisujen tausta – Saksan ja Ranskan suhmurointi – on saanut aiemmin Suomessa tuomion. Nyt mokomaa ei edes huomioitu. (HS 31.7.2011)

Euroopan unioni sekä talous- ja rahaliitto saavat olemassaolonsa oikeudellisen legitimitteettinsä jäsenvaltioiden hyväksymien sopimusten voimalla. Valtioiden ylivelkaantumisesta ja unionin institutionaalista kriisistä ja sääntöjen luomisesta on keskusteltu kriisin kuluessa, mutta aineistosta saadut tulokset eivät osoita keskustelun linkittyvän yhteisesti hyväksytyyn yhteistyön sopimukselliseen ulottuvuuteen. *Le Monde* muistut-

taa, että eurooppalaisen yhteistyön veturit ja puolestapuhujat – Ranska ja Saksa – itse rikkoivat ensimmäisten joukossa vakuus- ja kasvusopimuksen kultaisia sääntöjä. *Helsingin Sanomat* kiinnittää pitkään jatkuneen sopimusten ylenkatsomisen lisäksi sanomalehdistä ainoana huomion huippukokousten päätösten sopimustenvastaiseen luonteeseen ja kritisoi päättäjiä toimista *suuremman katastrofin pelossa rahaliiton perusajatusten vastaisesti* (HS 25.7.2011). Lehden tulilinjalla on päätös EKP:lle sallitusta kriisivaltioiden joukkolainojen rajattomasta ostomahdollisuudesta, jonka se tulkitsee EU:n ja rahaliiton sopimusten peruseriaatteiden vastaiseksi.

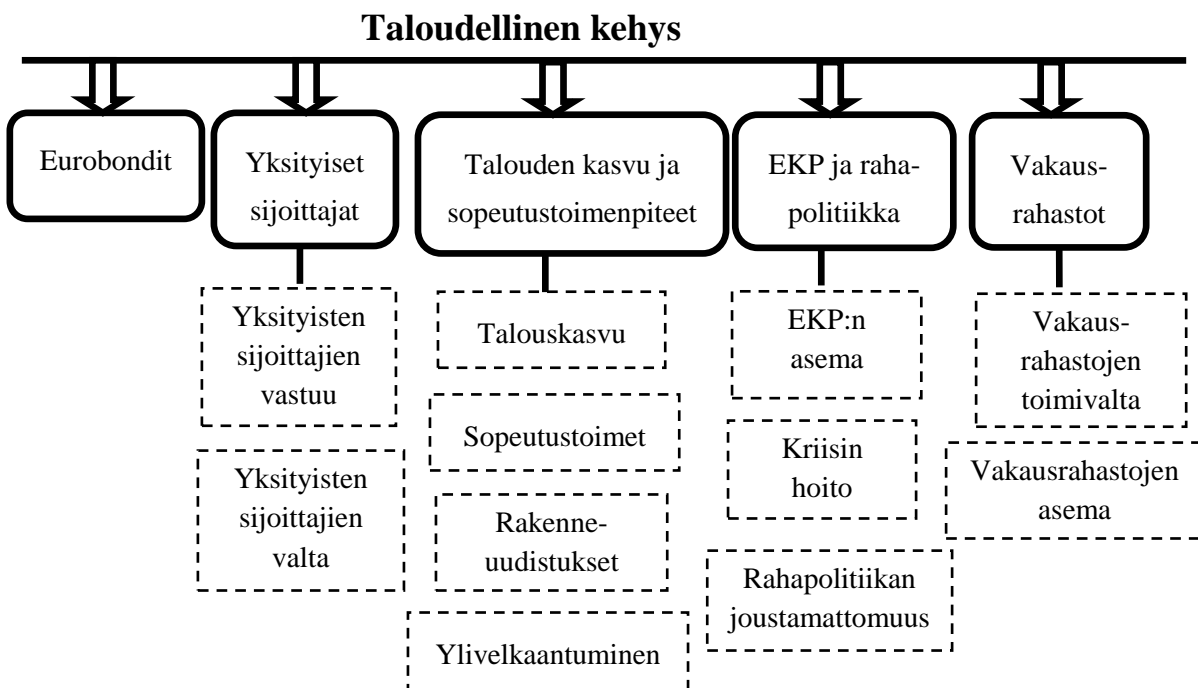
Sopimusten rikkomiseen kohdistetusta kritiikistä huolimatta *Helsingin Sanomien* terävin piikki osoittaa lopulta Suomen kansallisia toimia – vakuusvaatimuksia – vastaan. Huippukokouksen jälkeen julki tiedotetut keskeiset päätökset koskivat ennen kaikkea kriisivaltioiden velkataakan keventämistä ja EKP:n vahvistunutta roolia kriisitilanteen helpottajana. Suomen vaatimana vakuuskirjaus liitettiin päätösten julkilausuman yhteyteen ilman tarkkaa viittausta yksittäiseen jäsenvaltioon. Vakuuskysymyksen kansallista sidosta puoltavat kuitenkin *Le Monden* ja *The Timesin* vaikeneminen ilman päätöksen kommentointia. *Helsingin Sanomat* leimaa vakuuskysymyksen suomalaisen politiikan sisäpoliittiseksi valtataisteluksi, jolla saavutetaan vain symbolinen merkitys samalla, kun huomio on pois Euroopan tasolla käydyistä laajemmasta unionin tulevaisuuskeskusteluista.

Eurokriisistä käytyä suomalaista keskustelua voinee luonnehtia siten, että me täällä pohdimme aidanseivästä, kun EU rakensi aidan. (HS 31.7.2011)

Suomen kansallisessa julkisuudessa vakuuskysymystä pidettiin etukäteen Suomen poliittisena, hallitusohjelmaan kirjattuna kynnyskysymyksenä. Kotiinpäin vetämisen sijaan vakuuskysymyksessä *Helsingin Sanomat* kääntää kansallisen takkinsa ympäri ja kritisoi päätöstä yhtäältä symboliseksi ja varsinkin Suomen kannalta itsekkääksi ja laajemmassa mittakaavaan suhteutettuna koko kriisinhallinnan vaarantavaksi kysymykseksi. Voidaankin pohtia, vetääkö *Helsingin Sanomat* tässä kysymyksessä tahallista irtiotoa osoittamalla oman – Suomen neuvottelutavoitteita vastaisen – kannanoton, jolla se tavoittelee näkökulman laajentamista lehden vaatimiin *oikeisiin eurokysymyksiin* (HS 17.8.2011). Toisaalta tulosten perusteella *Helsingin Sanomat* lankeavat itse samaan ansaan pitämällä vakuuskysymystä pinnalla ja ylläpitämällä näin kritiikkinsä mukaista talouskriisin kansallisesti väritynyttä julkisuutta.

6.1.2 Tyhjää täynnä – kriisin taloudelliset kehukset

Taloudellisten kehysten valossa sanomalehtien huomio kiinnittyy keskeisesti talouskriisin analysointiin mailta vaadittavien talouden kasvun ja sopeutustoimien kehyksessä. Muiden talouden kehysten jakaumissa havaitaan selvemmin sanomalehtikohtaista hajontaa. Euroopan keskuspankille on ladattu odotuksia kriisin pelastajan roolissa, jota huippukokouksen päätökset vahvistivat keskuspankin toimivaltuuksia kasvattamalla. Tulosten valossa on yllättävää *Le Monden* analyysityhjiö EKP:n asemasta kriisin aikana. Sanomalehdet kehystävät talouskriisiä myös suhteellisesti eri määrin yksityisten sijoittajien vallan ja aseman kehyksessä.

Kuvio 4 Taloudellisen pääkehysten temaatit alakehykset

Talouden sopeuttaminen, velkaantumisen pysäyttäminen ja uuden talouskasvun rakentaminen ovat kaikki sanomalehtien sopiviksi kriisin ratkaisuksi määrittelemiä yleislääkkeitä, joiden painotuserot kuitenkin vaihtelevat sanomalehtien välillä – erityisesti velkaantuneille maille – niiden tarjoamien talouskuurien suhteen. Tulokset osoittavat ensinnäkin mielenkiintoisesti *Le Monden* osittainen kritiikki Ranskan – yhdessä Saksan kanssa – tekemille linjauksille.

Surtout, les deux dirigeants sont désespérément muets sur le seul remède capable de générer davantage de recettes et de réduire durablement l'endettement public: une croissance économique plus vigoureuse. (LM 18.8.2011)

[Saksan ja Ranskan johtokaksikko vaikenee tyystin kriisin ainoasta ratkaisusta julkisen velan vähentämiseksi: nykyistä vauhdikkaammasta talouskasvusta.]

Saksa ja Ranska ovat linjanneet tähän mennessä taluskriisin ratkaisuja kahdenkeskisesti, jonka aikana molemmat ovat tehneet myönnytyksiä saadakseen omaa poliittista paradigmaansa läpi. *Le Monde* vetoaa perinteiselle ranskalaiselle EU-politiikalle ominaiseen tapaan saksalaistyyppisen tiukan kiripolitiikan lieventämisen puolesta ja vaatii tiukkojen sopeutustoimien sijaan tilaa talouden kasvulle keinona velkataakan supistamiseksi – pakolla kun harvoin saavutetaan parasta lopputulosta, lehti muistuttaa.

La carcan dans lequel la Grèce était placée laissait peu de place à la croissance. (LM 24.7.2011)

[Kreikalle asetetut kahleet eivät juuri anna tilaa talouskasvulle.]

Mais, trop rigoureux et généralisés, les plans d'austérité auraient des effets dépressifs sur toute l'économie européenne. (LM 6.8.2011)

[Laajemmassa perspektiivissä säästökuuri vain pahentaa eurooppalaista taloustilannetta.]

Le Monden talouskasvua korostavan kehysten sijaan *Helsingin Sanomat* kehystää taluskriisikeskustelua sopeutusohjelmien ja rakenneuudistusten välttämättömyyden näkökulmasta edellyttäen tässä suhteessa kriisivaltioilta toimenpiteitä. *Helsingin Sanomien* mukaan taluskriisin kestävä ratkaisu perustuu yksinkertaisuudessaan pitkän aikavälin taluskuriin, jonka kestävästä perustasta on jokaisen jäsenvaltion kansallisen talouspolitiikan huolehdittava.

Euroopan taluskriisiin on lopulta vain yksi kestävä ratkaisu: valtioiden pitää suhteuttaa julkinen velkansa omaan kansantalouteensa. (HS 22.7.2011)

Valtioiden julkisen talouden velkaantumisen jatkossakin koituvien leikkaustarpeiden osalta *Helsingin Sanomien* varoittava sormi osoittaa Eurooppaa, jota lehti kritisoi jo pitkään jatkuneesta, yli varojen kuluttamiseen perustuvasta elämäntyylistä. *The Times* samaistuu niin *Le Monden* kuin *Helsingin Sanomien* linjauksiin yhtäältä talouden kasvusta ja toisaalta vakauttamisesta muistuttaen samalla koko euroalueen kehityksen olevan Ison-Britannian kansallisten intressien kannalta toivottavaa.

The inherent inflexibility of the currency union compounds the problem. But the fundamental problem of the Southern European economies is that they have been living beyond their means. (TT 6.8.2011)

Valtioiden ylivelkaantuminen on *The Timesin* mukaan kriisin fundamentaalinen ongelma, johon euromaiden on nyt löydettävä ratkaisu. Koko aineistosta saatuihin tuloksiin nähden yksi selkeimmistä irtiotoista tulee tässä kohdin ilmi *The Timesin* nostaessa keskusteluun koko talous- ja rahaliiton jo perustamisvaiheessa herättämän epäilyn niistä seurauksista, joita kansallisen rahapolitiikan ohjauskeinojen siirtäminen Euroopan keskuspankille merkitsee.

Trapped in a currency union, southern Europe faces immense economic pain. (TT 3.8.2011)

Kritisoidessaan euroalueen rahapoliittista joustamattomuutta ja kansallisten valuuttojen devalvoinnin mahdollisuuden puutetta, *The Times* ottaa samalla kantaa yhteisvaluuttasta ja sen rahapoliittisesta joustamattomuudesta kumpuaviin jäsenvaltioille jäljelle jääneisiin fiskaalipolitiikan talouden sopeutuksen keinoihin. Valuutan devalvoinnin ollessa poissuljettu kansallisesta keinovalikoimasta *The Times* nostaa muita lehtiä konkreettisemmin esille tulilinjalle mahdollisesti koituvat sopeutussäästöt, jotka kohdistuvat mm. julkisen kulutuksen ja hyvinvointipalveluiden rahoitukseen sekä työntekijöiden palkkojen sopeuttamispaineisiin.

Within a currency union, such as the eurozone, this sort of "internal devaluation" is the only option, as the power to devalue the currency has long since been ceded. (TT 3.8.2011)

Rahapolitiikan joustamattomuuden ja jäsenvaltioiden kansallisten rahapoliittisen keinovalikoiman puutteen toteaminen eivät lopulta sinällään vie keskustelua rakenteellisista uudistuksista sen voimakkaammin eteenpäin ottaen huomioon, että edelleen myös *The Times* vetoaa tulosten osoittamalla tavalla euroalueen yhtenäisyyden puolesta. Sanomalehdissä esitetään yhteisrintamassa euroalueen integraation tiivistämistä – oli se sitten kuinka kivuliasta tahansa – keinoksi yhteisvaluutan rakenteellisen valuvian korjaamisen keinoksi. Tämä ei kuitenkaan tuo esille ratkaisua sanomalehtien itsekin korostamaan Euroopan jäsenvaltioiden talouskriisin fundamentteihin – vuosia jatkuneeseen krooniseen budjettialijäämään ja ylivelkaantumiseen.

Helsingin Sanomat ottaa kantaa rakenteellisten uudistusten toteuttamisen tarpeellisuuden puolesta, mutta osallistuu keskusteluun kehystämällä aihetta niin ikään hyvin yleispätevästi vetoamalla uudistusten kiireellisyyteen niiden kohtaamasta poliittisista erimielisyyksistä huolimatta. Kysymys on lehden näkemyksen mukaan koko laajuudessaan euroalueen koossa pysymisestä, jonka korjauksia vaativat valuviat kriisi on tuonut kivuliaalla tavalla julki.

Jos euroalueen kriisistä haluaa etsiä jotain hyvää, niin se on varoitus siitä, mihin julkisen rahan tuhlaaminen ja talouspoliittisten uudistusten karttelu johtavat. (HS 30.7.2011)

Talouden kasvu ja velkaantumisen pysäyttäminen ovat sinällään loogisia vaatimuksia, mutta ilman konkreettisia ehdotuksia ne kumisevat yleispätevinä totuuksina tyhjyytään. Vaatimuksistaan huolimatta *Helsingin Sanomat* ei ota kantaa, mitä edellytetyt rakenteelliset uudistukset pitävät lopulta sisällään. Sen enempiä ei myöskään *Le Monde* ota kantaa konkreettisiin rakenneuudistustarpeisiin – osuisivatko vaatimukset liian lähelle Ranskan omia julkistalouden rakenteellisia uudistustarpeita?

Perustussopimuksissa itsenäiseksi määritelty, euroalueen rahapolitiikkaa ohjaava Euroopan keskuspankki on kriisin kuluessa mukautunut kriisin aikana tehtyjen päätösten valtuuttamaan rooliin viimeisenä vedettävänä oljenkortena velkaantuneiden valtioiden rahoituksen takaajana. EKP:n kriisimaiden velkakirjojen jälkimarkkinaostoja ei ole katsottu suopeasti etenkin talous- ja inflaatiokuria vaalivassa Pohjois-Euroopassa. *Helsingin Sanomat* kritisoi keskuspankin roolivaihdosta euro-alueen itsenäisestä rahapolitiikasta vastaavasta *hintavakauden vartijasta kasvun turvaajaksi* (HS 7.8.2011) viitaten kritiikillään huippukokouksessa hyväksytyyn päätökseen oikeuttaa EKP velkamaiden velkakirjojen jälkimarkkinaostoksille.

EKP:n perimmäisenä tehtävänä on ylläpitää hintavakautta euroalueella, ei karauttaa hallitusten tueksi nyt nähdyllä tavalla. (HS 9.8.2011)

The Times pohtii yhtäläillä velkakirjojen jälkimarkkinaostojen kyseenalaistavaa vaikutusta keskuspankin maineen uskottavuudelle. Vaakakupissa painaa lehden mukaan kuitenkin raskas pelko suurien eurovaltioiden – Espanjan ja Italian – romahtamisesta pelastajien syyliin, jota yhteisvaluutta ei enää kestäisi.

The cost [of the intervention by the ECB] may be enduring, because the reputation of an independent central bank is now tied to helping two indebted sovereign borrowers. The stakes here are vast: unless Spanish and Italian debt can be brought under control, the eurozone risks collapse. (TT 9.8.2011)

The Times kommentoi EKP:lle myönnettyä uutta valtuutusta oikeasuuntaiseksi, mutta pysyy skeptisenä toimenpiteiden tehon suhteen – kriisin akuuttiin hoitoon osoitetuilla toimilla ei ehkä lopulta onnistukaan sytyttämään tarpeeksi suurta kipinää vaikutusten tehon takaamiseksi. *Helsingin Sanomat* myöntää *The Timesin* tavoin keskuspankin liikkeet ainoaksi uskottavaksi ja nopeasti vaikuttavaksi ratkaisuksi tilanteessa, jossa itsensä

velkaongelman kierteeseen ajaneet maat ovat kyvyttömiä nopeita ratkaisuja vaativan markkinapaineen edessä.

Nopeita ja yhtä tehokkaita vaihtoehtoja on vähän. Italia on miltei pakko pitää nenä vedenpinnan yläpuolella, koska sen pelastamiseen eivät euromaiden hätäpaketit enää riittäisi. Euromaiden vakausmekanismilla ei ole vielä valtaa toimia markkinoilla, joten tehtävä lankeaa vastaan pyristelevälle keskuspankille. (HS 9.8.2011)

EKP:n roolin kasvattaminen ja keskuspankin vaikutus ylipäättään kriisin ratkaisuun asettaa aineiston valossa yllättävään valoon tuloksen, jonka perusteella *Le Monde* ei kehystä kriisiä juuri lainkaan keskuspankin toimenpiteiden näkökulmasta. Rahaliiton toimintaa suunniteltaessa Ranska myöntyi osittain väkinäisesti Saksan vaatimukseen poliittisesti itsenäisestä, tiukasti hintavakauden ylläpitoon keskittyvästä keskuspankista, joka on linjassa maan perinteisen talouskurin sijasta elvyttävästä talouspoliittisen paradigman kanssa.

Tulosten valossa *Le Monde* asettuu sitä vastoin kriisimaille lainaa välittävien vakausmekanismien tukijaksi, jonka vahvistamista lehti pitää myönteisenä signaalina. Vedotessaan vakausmekanismien lainanannon vahvistamisen puolesta, *Le Monde* esittää Ranskan toimet päinvastaisessa valossa ennustaen Saksan ohella myös Ranskan ehdottoman lainanannon rajojen olevan hiljalleen vastassa. Linjauksellaan vakausrahojen vahvan toimivallan puolesta *Le Monde* antaa viitteitä tuestaan ranskalaisen perinteisen EU-politiikan tavoin jäsenvaltioiden väliselle solidaarisuudelle, johon vakausrahojen logiikka pitkälti nojaa. *The Times* uskoo EKP:n toimien tavoin vakausrahojen voimavarojen kasvattamisen jääneen puolitiehen ilman, että jäsenvaltioiden nykyisen lainatakuun loppusumma varmistaisi markkinoiden epäilysten tyyntymisen suurimpien eurovaltioiden velkakestävydestä.

Seuls obstacles, la France et l'Allemagne: elles estiment avoir déjà beaucoup donné, et ne veulent pas, pour le moment, augmenter la dotation du FESF. (LM 6.8.2011)

[Vakausrahojen kasvattamisen tiellä ovat Ranska ja Saksa, jotka arvioivat jo uhrautuneensa tarpeeksi vakausrahojen varojen osalta.]

It is far from clear that the euro area is putting sufficient resources at the EFSF's disposal to prevent a future loss of market confidence in large economies such as Italy and Spain. (TT 22.7.2011)

Vuosi sitten pystytetystä ERVV:stä ja sen seuraajana 2013 aloittavasta EVM:stä on kehittynyt lyhyessä ajassa kriisirahoituksen turbohdettuja monitoimikoneita. (HS 23.7.2011)

Kriittisin kanta vakausrahastojen lainatakuisiin heijastuu lopulta *Helsingin Sanomista*, joka tulkitsee vakausrahastojen vahvistamisesta tehdyt päätökset Suomen tappioksi. Aineiston perusteella *Helsingin Sanomat* toistaa yhtäältä päätösten tappiollisuutta Suomen kannalta, mutta toisaalta perustelee lopulta huippukokouksen päätösten hyväksytävyyttä ikään kuin välttämättömänä pakkona.

Torstain huippukokouksen päätöksissä oli rohkaisevaa, [...] että EU:n vakaussäilytysmekanismien mahdollisuuksia toimia uskallettiin lisätä tavalla, joka asiantuntijoiden mukaan on välttämätöntä. (HS 25.7.2011)

Kaiken kaikkiaan *Le Monde* ei aineiston valossa peilaa talouskriisin kulkua *Helsingin Sanomien* ja *The Timesin* tavoin korostuvasti oman maansa intresseihin, mutta vakausrahaston asemaa kommentoidessa lehti korostaa Ranskan onnistumista vakausrahaston suunnan määrittelyssä lopputuloksen muistuttaessa lehden mukaan *eurooppalaista IMF:ää*. (LM 23.7.2011). *Helsingin Sanomat* kuvailee tässä kohdin huippukokouksen päätöksiä lähes samoin sanakääntein korostaen päätösten vahvistaneen vakaussäilytysmekanismien institutionaalista asemaa.

Il faudrait donc créer une agence européenne de la dette. Faute de mieux, le Fonds européen de stabilité financière, mis en place en 2010, pourrait jouer ce rôle en bénéficiant de la garantie des Etats. (LM 16.8.2011)

[Eurooppa tarvitsee yhteisen institutionaalisen rakenteen velkojen hoidolle. Vuonna 2010 perustettu Euroopan rahoitusvakaussäilytysmekanismi voisi ottaa tehtävät kannettavakseen jäsenvaltioiden vakuudet turvanaan.]

Le Monde näyttäisi siis tulosten valossa kannattavan vakausrahastojen aseman vankentamista ja institutionalisointia samalla kun se jättää saksalaisperiaattein alun perin rakennetun, talouskuriin ja hintavakauden nimiin vannovan EKP:n kehystensä ulkopuolelle. Paradigmaa vahvistaa lehden myötämielinen suhtautuminen itse euromaiden yhteisvelkoihin, eurobondeihin. *Le Monde* etenee spekulatioissaan varsin pitkälle ottaen huomioon alkutekijöissään olevan ajatuksen ja sen herättämä kiivas vastustus yhteisvelkkaa kavahtavien Pohjois-Euroopan maiden keskuudessa. Lehti nostaa keskusteluun tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvien yhteisvelkojen vertailukelpoisuuden suhteessa Yhdysvaltojen liittovaltion keskuspankin velkakirjoihin – myöntäen kuitenkin, että rinnastus ei ole vielä ajankohtainen

Autre avantage, ce nouvel emprunt-euro, plus fort et plus solide pourrait être considéré comme une véritable alternative aux bons du Trésor américains. (LM 16.8.2011)

[Vahvat ja pysyvät eurobondit voisivat hyvin toimia vaihtoehtona amerikkalaisille joukkovelkakirjoille.]

The Times ja *Helsingin Sanomat* spekuloiivat kumpikin eurobondien tulevaisuutta maksajamaiden näkökulmasta. *The Times* suhtautuu epäilevästi Saksan ja Ranska lopullista halukkuutta ja reunaehtoja yhteisiin velkakirjoihin perustuvan järjestelmän kokoamiseksi, vaikka lehden mukaan järjestely saattaisi osoittautua pitkä aikavälin ratkaisun avaimeksi.

Or do they find a long-term cure – do Germany and France agree to put their financial might behind the debts of weaker members in return for some control over their tax and spending policies? (TT 22.7.2011)

Helsingin Sanomat uskoo, että ”priimusmaissa – Saksassa ja Suomessa – vastustetaan eurobondien kaltaista yhteisvastuunmallia jo maineensa menettämisen pelossa puhumattakaan eurovaltioiden velkojen sulautumisen kasvattamasta lainahoitokulujen laskusta. Yhteisveloista käydyistä spekulatiosta huolimatta sanomalehdet tunnustavat talouskriisin entisestään vahvistamat jäsenvaltioiden maksukyvyyn realiteetit: velkaantuneille valtioille kukkaron nyöriä raottavien maiden halu jatkaa kriisivaltioiden lainautomaattina on rajallinen.

Yksityisten sijoittajien vastuu eli osallistuminen velkojen kriisimaiden alas kirjaukseen on noussut julkiseen keskusteluun yhä vahvemmin kriisin kuluessa. Sanomalehdistä *The Times* ei ota sen enempää kantaa sijoittajavastuun toteutumiseen tai markkinaspekulaatioiden aiheuttamaan kriisimaiden koronnousun ja tästä seuraavan euroalueen markkinasekasorron kierteeseen. Lehti spekuloi ranskalaispankkien kantamista, vielä julki tuomatta olevista riskeistä kriisivaltioiden heikoissa kantimissa olevalla pankkisektorilla, ja tämä selittäisi osaltaan alun perin laajemminkin suurten euromaiden huolen kriisimaiden selviytymistä kohtaan heijastaen myös tässä tilanteessa kansallisten intressien vaikutusta taustalla..

Le Monde ei kiellä pankkien osavastuun tarvetta, mutta lehti pitää kuitenkin haitallisenä järjestelyn heijastamaa viestiä markkinoille Kreikan täydellisestä maksukyvyttömyyden tilasta, jonka yksityisten sijoittajien velkojen uudelleenjärjestelyssä mukanaolo voisi antaa olettaa. Lehti tuo yhtäältä esille Ranskan esityksiä sijoittajavastuun toteuttamisesta, mutta korostaa samalla tässä kohdin Saksan ja Ranskan välistä linjaeroa Saksan vaatiessa yksityisten sijoittajien edelleen vahvempaa läsnäoloa Kreikan velkajärjestelyissä. Juontaako Ranskan maltillisempi kantaa juurensa juuri *The Timesin* spekuloidun ranskalaisten pankkien kriisimaista koituvien suurten tappioiden pelossa? Hieman paradoksaalisestikin *Le Monde* korostaa yhtäältä Saksan vahvempaa halua toteuttaa sijoitta-

javastuuta, mutta toisaalta lehti tuo samalla korostetusti esille ranskalaisten ponnistukset löytää ratkaisu sijoittajavastuu kysymykseen.

Dès qu'il a été question d'une implication du secteur privé - que l'Allemagne imposait comme un prérequis à sa participation au second plan de sauvetage de la Grèce -, les banques françaises ont fait des propositions. (LM 22.7.2011)

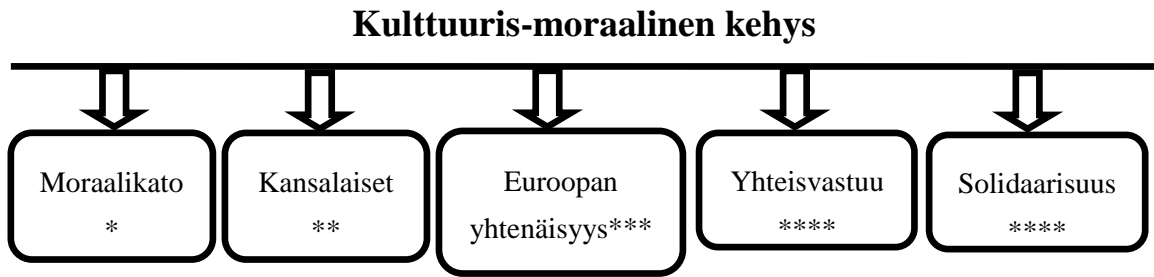
[Puhuttaessa yksityisen sektorin vastuusta – jonka Saksa on asettanut Kreikan toiseen pelastuspakettiin osallistumisensa ehdoksi – ratkaisuehdotukset ovat lopulta tulleet ranskalaisilta pankeilta.]

Näinköhän on, että sijoittajat eivät hellitä ennen kuin euroalue on hitsautunut liittovaltioksi? (HS 22.7.2011)

Helsingin Sanomat vaatii yhtäältä – ja sanomalehdistä yksiselitteisimmin – sijoittajavastuun toteutumista. Samalla lehti kritisoi markkinoiden ohjaavaa valtaa suhteessa hitaasti asioihin reagoiviin poliittisiin päättäjiin. *Helsingin Sanomat* pohtii kehityksen valossa, hitsaako markkinoiden ohjaava vaikutus euroalueen lopulta kohti liittovaltiokehitystä.

6.1.3 Solidaarisuusvaje vai moraalin rappio – talouskriisin kulttuuris-moraaliset kehykset

Sanomalehtien talouskriisin kulttuuris-moraaliset kehykset jäävät selkeästi suppeammaksi ja hajanaisemmaksi kokonaisuudeksi poliittiseen ja taloudelliseen kehyksen rinnalla. Kuvio 5 havainnollistaa pääkehyksen temaattisia alakehyksiä osoittaen samalla kategorioiden pirstaleisuuden. Temaattisten alakehysten rajat ovat lopulta häilyvät, ja siksi pääkehyksen tarkastelu yhtenäisenä kokonaisuutena korostuu kulttuuris-moraalisen kehyksen osalta. Kehyksen vähäinen huomio on lopulta tulos itsessään, vaikka pitkälle meneviä johtopäätöksiä tuloksista ei aineiston perustella voida tehdä. Tuloksia voidaan tarkastella lähinnä suuntaa antavina, ja pohdittavaksi jää, saavatko kansalaisnäkökulma ja yhteisvastuullisuuden moraalinen perusta vasta kriisin kuluessa laajempaa julkisuushuomiota. Kehyksen sisältämät teemat ovat ikään kuin sisäänrakennettu ja irrottamaton osa koko talouskriisin agenda. Integroituminen poliittisiin ja taloudellisiin kehyksiin huomaamattomana ulottuvuutena voi osittain selittää kehyksen sanomalehdissä saamaa vähäistä huomiota.

* Helsingin Sanomat

** Helsingin Sanomat, The Times

*** Helsingin Sanomat, Le Monde

**** Le Monde

Kuvio 5 Kulttuuris-moraalisen pääkehysten temaattiset alakehykset

La première est celle de la solidarité financière entre Européens. Jusqu`où les Etats - mais aussi les peuples - sont-ils prêts à aller dans cette direction? (LM 13.8.2011)

[Kysymys eurooppalaisesta taloudellisesta solidaarisuudesta: kuinka pitkälle maat, mutta myös kansalaiset, ovat valmiita kulkemaan velkojen yhteisvastuun tiellä?]

Le Monde vetoaa taloudellisen solidaarisuuden ja yhteisvastuun vaalimiseen talouskriisin aikana. Lehden mukaan juuri Ranska on ajanut solidaarisuusperspektiiviä unionissa, mutta pohtii samalla, ovatko muut maat lopulta samassa veneessä. Taloudellisen kehysten tulosten valossa *Le Monde* suhtautuu varauksellisesti sijoittajavastuun toteutumiseen apupakettien velkojen anteeksiannossa, mutta näkökulman vaihtuessa jäsenvaltioiden – ja etenkin euromaiden – keskinäiseen riippuvuuteen, *Le Monde* näyttää jälleen yhteisvastuun puolestapuhujana. *Helsingin Sanomat* kritisoi sitä vastoin talouskriisin aikana tehtyjä ratkaisuja ainoastaan moraalikatoa synnyttäväksi toimiksi ilman todellista tehoa.

Moraalikato on erityisen sietämätöntä silloin, kun vastuuttomasta toiminnasta ei joudu tilille, tai jos näyttää siltä, että annettavalla avulla ei oikeasti ole luvattua vaikutusta. Molemmat syytökset ovat aiheellisia nykyisessä talouskriisissä. (HS 25.7.2011)

Toisin kuin *Le Monde*, *Helsingin Sanomat* suhtautuu kielteisesti EU:n ja euroalueen yhteisvastuulliseen ulottuvuuteen ja tämän vahvistamiseen – eihän se näin pitänyt mennä, lehti muistuttaa. Akuuttien päätösten moraalisen rappion luonteestaan huolimatta *Helsingin Sanomat* ilmaisee huolensa kriisin vaikutuksista EU:hun laajemmin. Nykyiset ratkaisut raunioittavat lehden mukaan unionin todellisia perustuksia, joiden pitäisi läh-

tökohtaisesti tarjota jäsenvaltioille enemmän vapautta ja turvallisuutta kuin umpikujujuoksua tai toisten vastuiden kantamista.

Mitä tiukemmin Euroopan maat kietoutuvat toisiinsa talouden pelastusoperaatioissaan, sitä enemmän on halua hajottaa koko rakennelma. Vauraassa Euroopassa kytee katkeruus. (HS 11.8.2011)

Kulttuuris-moraalisen kehyksen valossa *The Timesista* erottuu korostunut kansalaisnäkökulma. *The Times* huomauttaa, että yksinään poliittisen hyväksynnän sijaan talouskriisin päätösten arviointi kuuluu yhtäläillä kansalaisille – toisin sanoen velanoton lopulta maksaville veronmaksajille.

Perhaps the biggest question is whether northern governments, particularly in Germany, Finland and the Netherlands, can persuade their voters that this is a good use of their money. Many, perhaps most, will be unhappy at this latest step towards fiscal union. (TT 23.7.2011)

The Times perustaa kommenttinsa vastakkainasettelulle kansalaisten ja kansan valitsemien poliittisten päättäjien välillä. Johtuu kansalaisten tähänastinen kriisitietoisuuden ja kokonaiskuvan puute lopulta sitten puutteellisesta kriisin mediajulkisuudesta, poliittisten päättäjien päätösten verhoamisesta tai äänestäjien huonoista valinnoista, *The Times* ja *Helsingin Sanomat* ennustavat kansalaisten kärsivän kriisin aikana menneisyydessä tehdyistä päätöksistä.

And Europe`s citizens are gradually waking up to the huge euro-centralisation and losses of sovereignty that will be needed to make the single currency work. At some point they may well rebel. (TT 22.7.2011)

Ehkä kriisimaiden mollaamisesta voitaisiin hiljalleen siirtyä näkemään, minkä hinnan näiden maiden kansalaiset joutuvat aiempien vuosien huonoista päätöksistä maksamaan. Vastuu vaaleissa valittujen johtajien teoista on raskas. (HS 25.7.2011)

The Timesin mukaan unionin ongelmaksi on tähän asti osoittautunut kansalaismielipiteen sivuuttaminen, mutta jatkossa päätösten moraalisen oikeutuksen kannalta tilanteen olisi muututtava. *The Timesin* ennustusten toteutuessa kansalaiset heräilevät hiljalleen ympäröiviin tapahtumiin ja asettuvat lopulta poikkiteloin EU:n ja euroalueen tiiviimmän integraatiokehityksen tielle.

6.2 Talouskriisi kansallisen ja eurooppalaisen kehyn valossa

Tutkimuksen toisessa osiossa tarkastellaan talouskriisiä sanomalehtien kansallisessa ja eurooppalaisessa konfliktikehyksessä: Kuinka sanomalehdet korostavat ja rajaavat talouskriisin tapahtumia ja ratkaisuja? Konfliktiparin ohella analyysissä otetaan huomioon itsenäinen temaattinen kategoria: markkinat ja yksityiset sijoittajat. Taulukosta 6 käy ilmi, että sanomalehdet kehystävät talouskriisiä hieman yllättäen tasaisesti eurooppalaisessa ja kansallisessa kehysessä. Aineistolähtöisesti teemoitettu alakehys markkinat ja yksityiset sijoittajat jää lopulta konfliktikehyn varjoon, mutta vähäisestä suhteellisesta osuudestaan huolimatta kehys on aineistosta saatujen tulosten valossa perusteltua erotella omaksi kokonaisuudekseen.

Taulukko 6 Kansallisen ja eurooppalaisen konfliktikehyn sekä markkinakehyn väitteiden määrällinen ja suhteellinen jakautuminen *Helsingin Sanomissa*, *Le Mondessa* ja *The Timesissa*

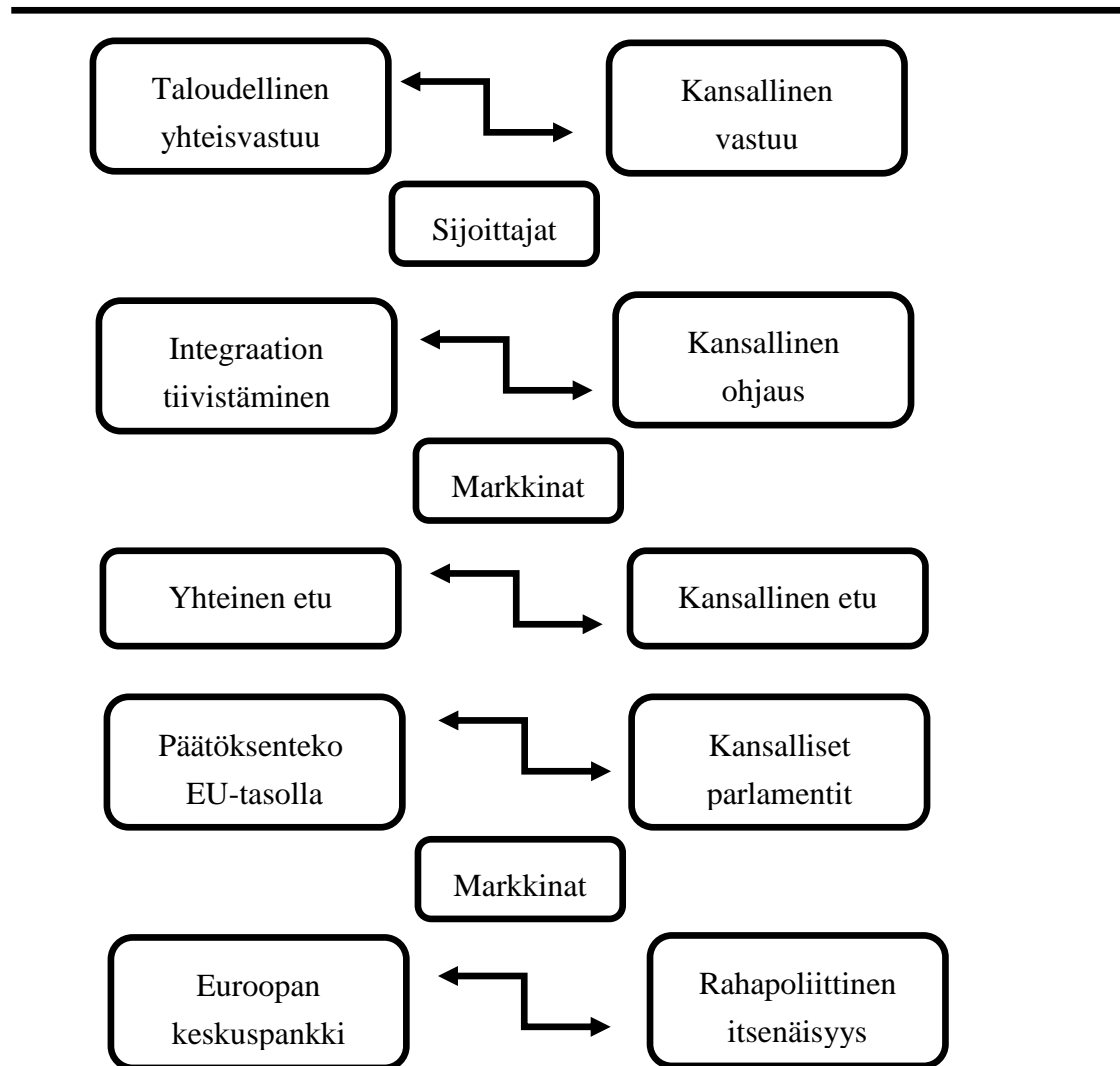
	Helsingin Sanomat	Le Monde	The Times
Eurooppalainen	59	30	47
%	52	54	52
Kansallinen	46	18	40
%	41	33	44
Markkinat ja	8	7	4
%	7	13	4
Yhteensä	113	55	91
%	100	100	100

Konfliktikehyksessä kansallisen ja eurooppalaisen kehysjakaumien ero osoittautuu tulosten valossa kapeaksi, vaikka luokittelun perusteella vedetyt johtopäätökset talouskriisin luonteesta ovat vielä aikaisia. Kehysjakaumien erot eivät ensimmäisen tutkimusosion tavoin erottele sanomalehtiä vielä keskenään kehysten suhteellisten jakaumien vastatessa toisiaan sanomalehdestä riippumatta. Vähäistä poikkeavuutta havaitaan lähinnä *Le Mondessa*, jossa markkinanäkökulma esiintyy talouskriisin kehysissä hieman useammin ja vastaavasti kansallinen näkökulma hieman harvemmin *Helsingin Sanomiin* ja *The Timesiin* verrattuna. Kaiken kaikkiaan pääkehysten temaattisista kategorioista

taloudellinen vastuu erottuu käytetyimpänä kehyksenä kaikissa sanomalehdissä, *Le Mondessa* vielä muita hieman korostetummin.

Kuvio 6 havainnollistaa tämän tutkimusosion pääkehysten temaattisia kategorioita. Taloudellisen vastuun temaattisen alakehyksen tarkastelu osoittaa, että *Le Monde* ja *The Times* kehystävät *Helsingin Sanomia* useammin talouskriisin taloudellisen yhteisvastuun kuin kansallisessa kehyksessä.

Konfliktikehys eurooppalainen – kansallinen

Kuvio 6 Kansallisen ja eurooppalaisen konfliktikehyksen temaattiset alakehykset

Talouskriisin aikana Saksan kanssa yhteisrintamassa tehdyistä päätöksistä huolimatta Ranska ei perinteisesti ole lukeutunut tiukan talouskurin kannattajiin, ja yhtäläillä *Le Mondessa* kansalliseen talouskuriin vetoavat vaatimukset ovat poissa. Sitä vastoin *Helsingin Sanomat* vannoo korostetusti kansallisen vastuun kehyksessä kansallisten talouspoliittisten sopeutusohjelmien puolesta. Lehden linjaukset saavat osittain moralisoivia

piirteitä viittauksilla kriisivaltioiden moraalikatoon ja holtittomuuteen, joiden seurauksesta lehden mukaan vastuunsa ja julkisen talouden rajansa tunteneet jäsenvaltiot hoitavat omansa ohella nyt myös muiden talouksia alkujaan sovitun vastaisesti.

Mikä on Kreikan, Portugalin tai Irlannin vastuu? Miksi asiansa kohtuudella hoitaneiden maiden veronmaksajien pitää kasvattaa omaa velkaansa asiansa huonosti hoitaneiden vuoksi? (HS 25.7.2011)

Taluskriisin tuiverruksessa pidetään selvänä, että muiden apuun turvautuvan maan talouspolitiikka otetaan huostaan. Uutta on tietysti sekin, että muiden apua on tarjolla uppoavalle - näinhän ei pitänyt olla. (HS 18.8.2011)

Ylivelkaantumisen ja talouskasvun tyrehtymisen ongelmat esiintyvät yhtäläillä *The Timesin* kehyksissä, tosin *Helsingin Sanomia* maltillisimmin sanakääntein. Linjansa mukaisesti *The Times* analysoi euroalueen ongelmia ulkopuolisen rationaalisen tarkkailijan asemista – mutta vain niin kauan kuin Iso-Britannia on mahdollista jättää asiayhteyden ulkopuolelle.

The underlying problem of the Western economies remains: there is too much debt. No painless way out of the crisis is available, but the most direct route to stability is to get a grip on borrowing and thereby restore the confidence of financial markets. (TT 6.8.2011)

Vaatimukset yksityisten sijoittajien vastuusta ovat perinteisesti talouskurin tavoin kantautuneet Saksasta ja Pohjois-Euroopan suunnasta. *Le Monde* käsittelee *Helsingin Sanomia* ja *The Timesia* useammin sijoittajavastuuta kehyksissään, vaikka huoli kohdistuu lähinnä pankkien mahdollisiin vastuihin. Saksan vaatimukset sijoittajavastuun toteutumisesta nousee kussakin lehdessä esille, mutta samalla *Le Monde* korostaa Ranskan ja maan pankkien aktiivista ratkaisuihin tähtääviä ehdotuksia pankkisektoria vähiten kuormittavien ja kestävien ratkaisujen löytämiseksi. Onko kysymys lopulta omista intresseistä ranskalaispankkien omistaessa merkittäviä saatavia kriisivaltioiden kompuoivissa pankeissa – *Le Monde* ei ota tähän kantaa, kun taas *The Times* spekuloi kysymystä avoimesti. Muutoin *The Times* huomioi sijoittajavastuuta pragmaattisesti toteamalla lainojen ainakin osittaisen alas kirjauksen välttämättömäksi.

There has always been a lingering suspicion, possibly unjustified, that some of the French banks have more problematic loan portfolios than they have perhaps admitted to. If they have any sins to which they have not yet confessed, they would do well to do so now. (TT 11.8.2011)

Helsingin Sanomat kritisoi ennakoidulla tavalla myös pankkien tekemiä virheitä ja kaiken kaikkiaan markkinoiden liian korostunutta roolia kriisin aikana. Tästä huolimatta sijoittajavastuuvaatimusten sijaan kritiikin kärki kohdistuu kansallisella tasolla maiden kehnoon taloudenpitoon. Yhteisvastuun kasvattamiseen myönteisimmin suhtautuva *Le Monde* linjaa Ranskan tavoitteeksi yhteisvastuun ja näin myös jäsenvaltioiden solidaarisuuden kasvattamisen. Huomioin arvoiseksi havainnoksi voidaan todeta, että pankkisektorien ratkaisut ja yhteisvastuun kasvattaminen muodostavat *Le Mondessa* ne tekijät, joissa Ranskan intressit erottuvat lehdessä selvimmin.

On myös nähty, että pankit voivat tehdä virheitä, mutta veronmaksajat maksavat laskun. Vielä alkuvuonna 2010 pidettiin mahdottomana, että euromaita pitäisi pelastaa vararikolta. Nyt EU:ssa on kasattu jo neljä tukipakettia. (HS 7.8.2011)

La France souhaitait ce début de mutualisation des risques sans laquelle une zone monétaire ne peut fonctionner. (LM 23.7.2011)

[Ranska on alusta alkaen ajanut riskien jakamista, jota ilman euroalue ei voi toimia.]

Oli kyseessä sitten yhteisvastuun ja pelastuspakettien kasvattamisesta tai kansallisista toimista julkisen velan vähentämiseksi *Le Monden* kehyksissä päätösvalta henkilöityy lopulta keskeisesti Ranskan ja Saksan johtokaksikkoon. Ranskan hyväksyessä euromaita yhdistävät taloudellisten riskien jakamisen *Le Monde* ei juuri puutu Saksan eriävää näkemystä yhteisvastuullisten toimenpiteiden kasvattamisesta. Vastaavasti *The Times* tarttuu kaksikon eripuraisuuteen selkeämmin: Saksa painaa jarrua samalla, kun vieressä Ranska olisi valmis viemään yhteisvastuut uudelle tasolle. Kriisineuvotteluista seuranneesta maiden rinnakkaiselosta huolimatta historiallinen kilpailuasetelma heijastuu myös *Le Monden* kommentteista: erityisesti vaikeina aikoina Saksan talous porskuttaa muihin – ja etenkin Ranskaan – verrattuna ärsyttävänkin mallikkaasti.

Dans une Europe en proie à une croissance atone et une crise financière sans précédent, l'Allemagne constitue donc un exemple irritant pour ses voisins, notamment la France. (LM 2.8.2011)

[Hitaan talouskasvun ja rahamarkkinakriisin runtelemassa Euroopassa Saksa edustaa ärsyttävän mallikasta esimerkkiä, erityisesti Ranskalle.]

Playing his favourite role of troubleshooter, Mr. Sarkozy will try once again to push the reluctant Chancellor farther towards sharing the liabilities of the faltering euro states. (TT 16.8.2011)

[...] *Back in the real world, it seems implausible that any German leader, or indeed the high-spending eurozone states, will bend to those wishes any time soon, but Mr Sarkozy thinks they may ultimately be forced to do so for the sake of the currency that is too big to fail.* (TT 16.8.2011)

Kaiken kaikkiaan *Le Monde* suhtautuu hyväksyvästi eurobondeihin, jotka toimisivat ikään kuin suojamuurina markkinaspekulaatioiden varalta. Sitä vastoin *Helsingin Sanomat* kritisoi tukipakettien moraalista oikeutusta, vaikka suhtautuu tästä huolimatta kriisirahaston tukitoimiin vähintään välttämättömänä toimenä – vaikka samanaikaisesti myös tappiona Suomen kannalta. *Helsingin Sanomat* ei juuri käsittele Ranskan ja Saksan välisiä suhteita, mutta sitä vastoin liittää Suomen Saksan rinnalle vauraiden maiden eurobondien vastustusrintamaan.

Mietittävä on sen sijaan siinä, että Suomen ja Saksan kaltaisille maille eurobondit voivat merkitä jonkinlaista korkosubventiota: me suostumme lainakulumme kasvuun, jotta heikot euromaat saisivat omia lainakulujaan pienennettyä. (HS 18.8.2011)

The Times pitää *Le Monden* tavoin välttämättömänä ratkaisuna lisätä yhteisvastuullisuutta ja taakanjakoa jäsenvaltioiden välillä. Solidaarisuuspuheiden sijaan *The Times* kärjistää vastuiden kasvattamisen vastaavasti sen kääntöpuolen, laskun maksajien näkökulmasta epäillen kansalaisten halukkuutta ottaa osaa talkoisiin. Kohoavasta Pohjois-Euroopan maille koituvasta laskusta huolimatta *The Times* vetoaa kriisirahastojen vastuiden kasvattamisen puolesta nykyisten voimavarojen jäädessä lehden tulkinnan mukana riittämättömiksi.

If the euro is to survive then far greater fiscal integration and a common European bond will be needed. Large cheques will need to be written in the interests of saving the euro. (TT 6.8.2011)

Helsingin Sanomien sekä *The Timesin* talouskriisikehyksissä korostuu *Le Mondea* herkemmin oman maan etu, joka näyttäytyy korostuneena hyöty-haittanäkökulmana. *Helsingin Sanomien* on jo osoitettu kehystävän kriisiä vahvasti kansallisten vakuuksien näkökulmasta. *The Times* analysoi kriisiä pitkälti ulkopuolisen roolissa, mutta kansallinen intressinäkökulma vahvistuu heti, kun Iso-Britannia vedetään kriisiympyrän sisäpuolelle. Lehden mukaan kriisitilanne tarjoaa Britannialle oivan iskumahdollisuuden euroalueen riutuessa kriisin keskellä, jolloin Britannialla olisi mahdollisuus ajaa läpi haluamiaan muutoksia – ja varsinkin vesittää maalle haitalliset perustussopimusmuutosesitykset. Paradoksaalisesti lehti itse muistuttaa, että kriisi ei ole vain käynnissä *tuolla jossain*, vaikka juuri lehden omat kehysvalinnat vain vahvistavat näkökulmavalintaa.

And that [the growth of the Eurozone economy] matters to you, me and everyone in this country. Easy as it is to dismiss the eurozone crisis as something happening "over there", everyone with a pension, investment or savings account will suffer unless a fix is found fast. Or let me rephrase that: if a fix can be found fast. Because it may well be that there isn't one. (TT 23.7.2011)

Vastaavalla tavalla *Helsingin Sanomat* keskittää määrällisesti huomattavan määrän energiaansa Suomen harjoittamaan *vastuuttoman vakuuksilla pelleilyn* (HS 20.8.2011) arvosteluun, vaikka samaan aikaan lehti kehottaa keskustelun siirtämistä *nurkkakuntaisesta sisäpoliittisesta kiistasta toisen kokoluokan liittovaltiokehityksen prosessiin* (HS 18.8.2011). *Helsingin Sanomien* vähättelevän vakuuslinjausten valossa lehdeltä odottaisi laaja-alaisempaa ja syvempää kriisin käsittelyä – sen sijaan lehti näyttäisi tyytyvän seuraamaan kansallisen vakuus- ja kriisikeskustelun juonteita.

Siirryttäessä kansallisesta näkökulmasta kokonaiskuvan hahmottamiseen ja ratkaisujen pohdintaan sanomalehtien kehysten sisältö muuntuu yleispätevimmäksi ja idealistiseksi ilmaisuksi, jonka sisällöllinen tyhjiö ei sinällään tuo keskusteluun juurikaan uutta saatikka syvennä kansallista EU-poliittista julkisuuskeskustelua.

Mais tous rappellent aux Européens leur engagement de tracer une ligne infranchissable entre Athènes et les autres membres de la zone euro. (LM 24.7.2011)
[Eurooppaa muistutetaan sitoumuksestaan pitää kiinni Ateenan ja euroalueen välisestä rikkomattomasta yhteydestä.]

A common currency zone must face down market dislocations with unity of purpose. Instead, political rifts are proliferating across multiple dimensions. (TT 6.8.2011)

Olisi hyvä pystyä osoittamaan, että eurooppalainen integraatio ja rahaliitto eivät ole vain kujanjuoksua ja toisien laskujen maksamista vaan yhteinen hanke, joka kasvattaa meidänkin vapauksiamme – ja pää kylmänä toimien myös taloudellista turvallisuuttamme. (HS 25.7.2011)

Helsingin Sanomien perusteella kriisi on osoittanut entistä näkyvämmäksi laajan unionin ja euroalueen yhtenäisyyden aukot jäsenvaltioiden sisäisen väittelyn keskittyessä eri ongelmiin, jossa erimielisyydet johtavat myöhemmin EU-tasolla kiistanalaisiin tulkintoihin päätetyistä asioista. Eurooppalainen kriisinhallinta eli tässä kontekstissa valtiojohtajien Brysselissä sovitut ratkaisut turvautuvat lehden kritiikin mukaan vain yksittäisiin, paniikissa tehtyihin hätäkeinoihin, jotka selvittävät korkeintaan lähimmän ongelmapesäkkeen koko kriisivyyhdin sijaan.

Tätä on eurooppalainen kriisinhallinta: kun yksi palopesäke on jotenkin saatu hallintaan, uusi alkaa jo savuta vieressä. (HS 3.8.2011)

Helsingin Sanomien esittämät unionin päätöksenteon ongelmat välittyvät myös toisista lehdistä. *Le Monde* näkemyksen mukaan EU-johtajia vaivaavat päättämättömyys ja johtajuuden puute – *The Timesin* mukaan Britanniasta EU-tyyppinen poliittinen sota sitä vastoin puuttuu kokonaan. Lehden näkemyksen mukaan maa nauttii tästä syystä edelleen myös markkinoiden luottamusta.

We [Britain] don't have the same vacuum of leadership as Europe, or such a divisive political war over debt. (TT 9.8.2011)

EU-areenojen päätöksenteosta välittyy näin ollen kriittinen kuva, joka epäilemättä osuu ja uppoaa kohteeseensa. Tulokset osoittavat samalla kuitenkin marssijärjestyksensä virallisen ”eurooppalaisen” päätöksentekuelimen eli Euroopan komission jäävän tutkimusajankohtana sivuun kritiikin kohdistuessa käytännössä kansallisten valtiojohtajien yhdessä hyväksytyihin päätöksiin. Ainoastaan *Le Monde* sivaltaa komissiota tälle osoitetun jäsenvaltioiden valvonnan tehostomuudesta ja ylipäätään legitimitetistä vastata jäsenvaltioiden kannalta tuskallisten sopeutustoimien läpiviemisestä.

Etroitement liée, la seconde question est celle de la légitimité démocratique de cette tutelle, et des douloureux efforts d'assainissement économique, fiscal et social qu'elle serait amenée à exiger des uns ou des autres. (LM 13.8.2011)

[Yksi kysymys liittyy Euroopan komission valvonnan sekä taloudellisten ja sosiaalisten ehdollisuuksien pakottavuuden demokraattiseen legitimiin.]

Sanomalehtien rahapoliittisten kehysten tarkastelu on monessa suhteessa mielenkiintoista. Rahapoliittinen keinovalikoima lukeutuu taloudellisen keskinäisriippuvuutta ja riskin jakamista kasvattavien päätösten ohella kriisin ratkaisun keskeisiin elementteihin. Lisäksi sanomalehtien kehukset erottuvat rahapoliittisen kehysten sisällä toisistaan muita selvemmin: *Le Monde* sivuuttaa kriisin rahapoliittiset kehukset kokonaan, *Helsingin Sanomat* keskittyy EKP:n valtuuksiin ja keinovalikoimaan, ja *The Times* käsittelee kriisiä rahapoliittisen itsenäisyyden kehyksessä.

Joukkolainojen rajoittamaton osto olisi drastinen liike, sillä se rikkoisi Euroopan talous- ja rahaliiton perustaksi laadittuja sopimuksia ja EKP:n pyhimpiä periaatteita. Toisin sanoen kriisin ratkaisemiseksi vaadittavat toimet ovat niin isoja, että ne asettavat Euroopan talous- ja rahaliiton periaatteet koetukselle. (HS 6.8.2011)

Taluskriisin aikana unionin ja yhteisvaluutan perustaksi solmitut sopimukset ovat osoittautuneet tosipaikan edessä hajoavaksi silpuksi. *Helsingin Sanomat* kritisoi poliittista päättämättömyyttä, jonka myötä toiveet ovat kiinnittyneet Euroopan keskuspankin pohjattomaan pelastusveneeseen. Keskuspankin rahahanojen avaamisesta saadusta hetkellisestä tekohengityksestä huolimatta toimenpiteen ovat *Helsingin Sanomien* tuomion mukaan pidemmän päälle itsenäisen keskuspankin periaatteiden ja yhteisesti sovittujen sopimusten vastaisia. *The Timesin* rahapoliittiset näkemykset heijastavat maan keskuspankin itsenäistä asemaa pankin koko käytettävissä olevan rahapolitiikan keinoarsenaalin ollessa varustettu Ison-Britannian kansallisen talouspolitiikan tueksi. *The Times* muistuttaa euroalueen valuvioista, jotka liittyvät kansallisen rahapolitiikan määräysvallan alistamiseen Euroopan keskuspankin alaiseksi jättäen valtioille ainoastaan fiskaalipoliittiset keinot kansallisen sopeutuksen välineeksi.

Taluskriisin merkitystä korostaa sanomalehtien tapa kehystää kriisiä integraation tulevaisuuden ja tähän vaikuttavien päätösten valossa. Kansallisessa kehyksessä sanomalehtien linjaerot näyttäisivät tässäkin kohdin eurooppalaista kehystä kirkkaimmilta. *Le Mondessa* integraatiota kehystetään Saksan ja Ranskan valta-asemalla. *The Times* maalaa Eurooppaa tulevaisuuden jakolinjoissa, jonka perusteella Ison-Britannian intressit johdattavat maan ympyrän ulkokehälle. Vastaavasti *Helsingin Sanomat* erkaantuu kansallisesta intressinäkökulmasta, ja edellyttää integraatiokeskustelun siirtämistä sisäpoliittisista kiistoista laajempiin kehyksiin.

Integraation eurooppalaisessa kehyksessä itse asialliset merkitykset eivät sanomalehdissä vielä kriisin tässä vaiheessa tarkennu, ja tulevaisuuden tulkinnat jätetään lehdissä avoimeksi. *Le Monde* viittaa mahdollisuuteen Kreikan lainojen anteeksiantamisesta, joka lehden mukaan on yhtä kuin riskialtis hyppy tuntemattomaan. Mitkä seuraukset tästä lopulta koituvat on hämärän peitossa, mutta *Le Monde* näyttäisi olevan valmis hyväksymään seurausten riskit.

Mais il y a là un pari, un saut dans l'inconnu. Peut-etre est-ce le prix à payer afin que s'organise cette gouvernance commune que réclame la zone euro pour fonctionner autrement que par une succession de crises. (LM 23.7.2011)

[Kreikan velkojen alas kirjaus merkitsee samalla hyppyä tuntemattomaan. Ehkä tämä hinta on maksettava, jotta euroalueen yhteinen hallinto saadaan kasattua ja yhteisvaluutta toimimaan paremmin kuin kriisiä edeltävänä aikana.]

Euroalueen tiiviimpi integraatio kehystetään sanomalehdissä kriisin ja euron selviämisen kannalta ainoaksi kestäväksi vaihtoehdoksi – toinen kysymys onkin jo se, millä ehdoin tai maiden kokoonpanolla syventynyt yhteistyö toteutuisi. Tulevaisuuden Eu-

roopan unioni ja euroalue piirtyy etenkin *Helsingin Sanomissa* varsin laveissa kehyksissä euron hajoamisen ja integraation syventymisen valossa.

Aikaa myöten tarvitaan kuitenkin periaatteellisia linjavetoja: onko rahaliitolla poliittista kykyä vastata talouskriisiin yhdessä, vai pakottaako tämä kriisi lopulta kunkin jäsenmaan hakemaan suojaa ensi sijassa omin voimin? (HS 22.7.2011)

Hajoaminen ei ole sanomalehdissä mikään tabu, mutta valtaparadigman mukaisesti euroalueen pirstoutumista pidetään lähes mahdottomana ajatuksena. *Helsingin Sanomat* kuvastaa euroalueen poliittista merkitystä tilanteella, jossa hajoamista ei ole kirjattu edes perussopimukseen. *Le Monde* pitää nykytilannetta lähes turhauttavana: kuinka integraation tiivistämisestä voidaan edes keskustella nykyisessä ilmapiirissä, jossa jäsenvaltioiden keskinäinen koordinaatio näyttää ontuvan.

Très bien. Mais jusqu'ou aller, et comment? Sans relancer l'épuisant débat sur le fédéralisme, la coordination des politiques nationales soulève, en effet, des questions redoutables. (LM 13.8.2011)

[Jäsenvaltioiden välisen yhteistyön koordinaatio näyttäisi olevan jo hankalaa, vaikka keskustelua federalismista ei ole edes aloitettu.]

Eurosta luopuminen olisi valtava mullistus ja paluu 17 kansalliseen valuuttaan voimia vievä operaatio. Samalla lamaantuisi koko EU. Euro on ollut niin tärkeä poliittinen ponnistus, että perääntymisvaihtoehtoa ei ole edes kirjattu nykyisiin perussopimuksiin. (HS 17.8.2011)

Those [greater collective governance of the Eurozone] were strong words, although they have been spoken before, and will face staunch resistance from electorates that feel that they have already ceded enough sovereignty to the European Union. A United States of Europe remains, therefore, a very long way off. (TT 17.8.2011)

The Times liittää ratkaisut politiikan ja kansalaisten vastakkainasetteluksi. Euroalueen tiiviimmistä yhteistyöstä käydään keskusteluita maiden poliittisella tasolla; sitä vastoin *The Times* ennustaa kansalaisten lopulta vastustavan koko ajatusta. *The Times* tuo kehyksissään havaitun mukaisesti ilmi euroalueen integraation välttämättömyyttä, mutta lopullinen johtopäätös on kristallinkirkas: mitään ei tapahdu – tai ei ainakaan pitäisi tapahtua – ennen kuin kansalaiset sanovat kyllä.

But one thing is clear. It [the choice] should be a decision made by the people of Europe. (TT 22.7.2011)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET: PIRSTALOITUNUT JA POLITISOITUNUT TALOUSKRIISI

Sanomalehtien kehysvertailun valossa Euroopan talouskriisi piirtyy julkisuudessa vielä vahvasti kansallisissa kehyksissä. Tulokset vahvistavat viitekehyksessä ennakoituja eroja sanomalehtien tavassa kehystää talouskriisiä. Tulokset osoittavat, että Euroopan talouskriisi ei näyttäydy sanomalehdissä yksiselitteisesti yhtenäisesti kehystettynä eurooppalaisena kriisinä – eikä lopulta edes talouden kriisinä. Tulokset antavat toisaalta viitteitä siitä, että talouskriisi herättää keskustelua laajemmin myös EU:n rakenteista ja integraation tulevaisuudesta. Talouskriisin seurausten vaikutuksia integraatioon maalailaan sanomalehtien kehyksissä kuitenkin hyvin lavealla pensselillä – näkökulmaerot korostuvat ja rajautuvat lopulta konkreettisesti kansallisen tulkintakehikon raameissa.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen valossa tulokset osoittavat sanomalehtien talouskriisin kehystämisen politisoituneen luonteen. Yhdeksi selittäväksi tekijäksi näyttäisi tulosten valossa nousevan sanomalehtien varsin avoin kritiikki EU:n päätöksentekojärjestelmää ja EU-johtajien aikaansaamattomuutta kohtaan. Tyytymättömyys päätöksiin heijastuu näin ollen sanomalehdestä riippumatta, mutta lehtien painotuserot erottuvat selvästi siinä vaiheessa, kun ratkaisut asettuvat vastakkain maan intressien kanssa. Kansallinen näkökulma korostuu yksiselitteisimmin *The Timesissa*, selkeästi myös *Helsingin Sanomissa* ja hillitymmin *Le Mondessa*.

Talouskriisin poliittisuutta vahvistaa toisaalta sanomalehtien taloudellisten kehysten pintapuolisuus ja ontous. Kysymyksen ollessa ennen kaikkea pankki- ja velkakriisistä taloustieteellisen näkemyksen vaimeutta voidaan pitää yllättävänä. Velkaantumisen pysäyttäminen, rakenteelliset uudistukset ja talouskasvun edellytykset esiintyvät vaatimuksina eri sanomalehtien kehyksissä, joissa havaitut painotuserot kuvastavat maiden talouspoliittisia näkemyseroja pureutumatta näihin kuitenkin pintaa syvällisemmin. Sanomalehtien suurpiirteisyys saattaa heijastaa myös sitä tosiasiaa, että niin ikään poliittiset linjaukset ovat kehysten tavoin yhtä laveita. Ekonomistien vaihtoehdot näkemykset ovat saaneet vasta kriisin myöhemmässä vaiheessa julkisuutta haastaen komission virallisen säästöpolitiikkaa edustavan linjan (Helsingin Sanomat 2013; Krugman 2013). Poliittisen ja taloudellisen näkökulman vastakkainasettelussa ei sinänsä ole mitään uutta: jo talous- ja rahaliiton perustamisvaiheessa ekonomistit toivat esille yhteisvaluutta-alueen talouksien epäsymmetrian – näkemyksen sivuuttivat lopulta poliittisesti määritetyt tavoitteet (Korkman 2012; Shambaugh 2012). Sanomalehtien kehysten vertailu osoittaa, että rahaliiton fundamentaaliset heikkoudet rajautuvat kehysten ulkopuolelle juuri *Helsingin Sanomissa* ja *Le Mondessa* – euromaissa, joita kriisin esille nostamat rakenteelliset ongelmat eritoten koskettavat.

Kulttuuris-moraalisen kehysten hajanaisuutta ja vähyyttä voidaan tarkastella tuloksena sinänsä. EU:n perussopimuksen kansanäänestysten tulosten nostattama keskustelu

unionin demokratian rappiosta ja legitimiteettiongelmistä osoittivat jo ennen kriisiä, että eliittivetoiseksi ja etäiseksi koettua unionia kohtaan kyti pinnan alla kansan tyytymättömyys (Bruun – Kuusela 2009b; Fossum – Schlesinger 2007). Tulosten valossa talouskriisin kansalaisnäkökulma ja yhteisvastuun moraaliset kysymykset – tai vastaavasti tunne eurooppalaisesta yhtenäisyydestä – eivät vielä kriisin tässä vaiheessa nouse sanomalehtien kehysten agendalle. Tulosta on mahdollista selittää kansalaisten hitaalla havahtumisella perinteisesti etäiseksi koettuun EU-politiikkaan. Vaihtoehtoiset talouspoliittiset paradigmat ovat jo murtautuneet julkiselle agendalle; yhtäläillä pitkittynyt kriisi tarjonnee kansalaisnäkökulmalle tilaisuuden saavuttaa siltä tähän asti puuttunutta näkyvyyttä.

Toisen tutkimuskysymyksen valossa huoli talouskriisistä ja tulevaisuudesta on sanomalehdissä yhteinen, mutta tästä huolimatta kehysten näkökulma piirtyy kansallisesti. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että kansalliset julkisuuskäytänteet lähentyvät niiden politiikkasektorien ympärillä, joissa päätösvaltaa on siirretty EU:lle (Koopmans – Erbe 2004; Trenz 2004). Tulosten valossa sanomalehdet liittävät talouskriisin seuraukset laajempaan kontekstiin, EU:n integraation tulevaisuuteen. Tulevaisuuden vaihtoehdot näyttäytyvät etenkin *Helsingin Sanomissa* ja *The Timesissa* ääripäiden dikotomiana: euroalue hajoaa tai tiivistyy. Sitä vastoin *Le Monde* näyttäisi yksiselitteisimmin määrittelevän euroalueen suunnan kohti yhteistyön syventymistä. Kaiken kaikkiaan sanomalehdet välittävät kuvaa integraation tiivistymisestä ikään kuin välttämättömyytenä ja vaihtoehdottomana ratkaisuna. Euroalueen hajoaminen jää tabuksi sinänsä, mutta tästä huolimatta kehukset osoittavat tietynasteista yhtenäisyyttä tulkintojen pysyessä annetun, euron pysyvyyden, tulkintakehikon sisällä. Talouspoliittisen vaihtoehtojen tavoin talouskriisin synnyttämä laajempi EU:n tulevaisuuskeskustelu kuihtuu sisällöltään lopulta hyvin nopeasti. Tulos vastaa havaintoja EU-julkisuuden yksinkertaisesta ja pintapuolisesta luonteesta – banaalista eurooppalaisuudesta (Cramin 2001; Trenz 2004). Laveat, kaiken kattavat, jopa ontot kuvaukset kuvastavat EU-uutisointia: yhteiset toimenpiteet ovat välttämättömiä tarkentamatta kokonaisuutta kuitenkin pintaa syvemältä.

Sanomalehtien talouskriisin kehystämistä vertailtiin kahden tutkimuskysymyksen avulla, joissa pääkehukset muodostavat: i) poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen sekä ii) kansallinen – eurooppalainen. Vertailun empiiriset tulokset vahvistavat viitekehysten oletuksia: talouskriisiä kehystetään suhteessa tarkastelun kohteena olevien maiden mediakulttuureihin ja harjoitettuun EU-politiikkaan. Toisaalta tulokset osoittavat myös tiettyjä poikkeuksia ja ristiriitaisuuksia. Kahden tutkimuskysymyksen tuloksista konstruoidaan seuraavaksi tiivistetysti yhteen kunkin sanomalehden kehystämisen painotukset ja rajaukset talouskriisin tapahtumien ja päätösten valossa.

Tulosten valossa *The Times* soveltuu sanomalehdistä yksiselitteisimmin viitekehysten Ison-Britannian EU-politiikasta ja mediakulttuurista rakentuvaan muottiin. Tulosten perusteella *The Timesista* välittyy perinteinen kuva Ison-Britannian ulospäin yhtenäises-

tä ja kriittisestä EU-politiikasta, jota talouskriisi eittämättä kärjistää entisestään. Talouskriisin kontekstissa *The Times* puolustaa ja vahvistaa ennakkoidusti Ison-Britannian kansallisia intressejä maan suvereeniutta ja ulkopuolisuutta suorasukaisesti korostavilla linjauksilla. Toisaalta euroalueen yhtenäisyys ei näyttäytykään niin samantekevältä, mitä aikaisemmin tutkimustulokset *The Timesin* osalta ovat osoittaneet (Brüggemann – Kleinen von Königen 2009). Talouskriisin tapahtumien loitontuessa oman maansa navan ympäriltä *The Times* hahmottelee euroalueen vaihtoehtoja rationaalisen pragmaattisella tavalla: euroalueen on hyvä olla yhdessä ja mieluummin vielä nykyistä tiiviimmin. Euroalueen rahapoliittisen itsenäisyyden menettämisen on lehden mukaan seurauksensa, jotka eivät ole euroalueen eivätkä myöskään Ison-Britannian edun mukaisia. *The Times* ei lopulta pidä euroalueen yhtenäisyyttä läheskään itsestäänselvyytenä: lehti tuo esille vahvaa kansalaisnäkökulmaa, minkä voidaan tulkita heijastavan brittiläisen kansanmielipiteen keskeistä vaikutusta maan EU-politiikan määrittäjänä.

Liberalistiselle mallille tyypillistä kaupallisuuden ja markkinaehtoisuuden korostaminen soveltuu lopulta heikommin *The Timesin* talouskriisin kehyksiin (Hallin – Mancini 2004). Lehti ei nosta esille sen korostetummin kriisin markkinaehtoisuutta, eikä myöskään tuo esille EU:n taloudellista merkitystä Isolle-Britannialle. Jatkossa Ison-Britannian ja EU:n suhde muodostuu entisestään mielenkiintoisemmaksi maan sisäisen eheyden osoittaessa laajoja halkeamia. Brittiläiset ovat yhä vahvemmin jakautumassa perinteiseen EU-skeptisten ja vastaavasti EU:sta kokonaan irti haluavien leireihin. Hajautuneesta kohdeyleisöstä antoi viitteitä myös pääministeri David Cameronin EU-linjapuhe, joka huomioi tällä kertaa vahvasti myös ääriskeptiset äänet. Tavoitteiden toteutuessa Iso-Britannia ei lopulta vain vetäydy kauemmas EU-yhteistyöstä – se myös kysyy, mitä kansalaiset toivovat (The Telegraph 2013).

Tulosten perusteella *Helsingin Sanomien* kehukset soveltuvat karkeasti Suomen EU-politiikan ja mediakulttuurin kehikkoon – toisaalta tuloksissa on havaittavissa ristiriitaisuutta ja tulkinnanvaraisuutta. *The Timesin* tavoin *Helsingin Sanomien* talouskriisiä käsittelevien kehysten näkökulma rakentuu kansallisesti. Suomalaiselle EU-politiikalle tyypillisen tunnolliseen tapaan *Helsingin Sanomat* paheksuu yhteisesti sovittujen sääntöjen rikkomista ja kansallisesti löysää talouskuria. Pohjois-Euroopan maita on laajemminkin kritisoitu ylemmyyden tunteesta ja moralisoivista kommentteista, jotka kumpikin heijastuvat *Helsingin Sanomien* tavasta jakaa Eurooppaa menestyjiin ja häviäjiin: lehti liittää Suomen Saksan rinnalla ”priimuskerhoon”, jonka maat kärsivät muiden heikoista suorituksista. Suomalaista lehdistöä kuvataan perinteisesti kansallisen konsensushengen ylläpitäjäksi (Herkman 2001; Väliaverron – Kunelius 2009). Mielikuva rikkoutuu kuitenkin *Helsingin Sanomien* käsitellessä vakuuksia, joiden voidaan katsoa edustavan EU-politiikassa suomalaista intressiä yksioikoisimmillaan. *Helsingin Sanomat* rikkoo kansalliseksi ajateltua yhteisrintamaa nimeämällä vakuuskeskustelun ”pelleilyksi”. Lehti vetoaa samalla laajemman EU:n tulevaisuuskeskustelun puolesta – tätä kuitenkin itse

käynnistämättä. Linjaus saattaisi osoittaa Väliiverroksen ja Kuneliuksen (2009) havaitsemaa murrosta suomalaisessa journalismissa, joka teknisen objektiivisuuden sijaan pyrkii irtiottoihin perinteisistä poliittisen järjestelmän linjauksista.

Kaiken kaikkiaan euroalueeseen kuulumisen ja laajemmin *Helsingin Sanomien* EU-myönteisyys näyttäisivät osittain pehmentävän lehden terävintä kritiikkiä EU:ta ja euroalueen ongelmia kohtaan. Lehden voimakkain kriittinen kannanotto kohdistuu Euroopan itsenäisen keskuspankin valtuuksien muuttamiseen. Suomen konsensushakuisuutta on perinteisesti kritisoitu liian myötäileväksi ja lopullisten päätösten edessä taipuvaksi. Yhtäläillä *Helsingin Sanomat* näyttäisi suhtautuvan pragmaattisesti integraation tiivistymisen mahdollisuuteen, vaikka tästä koituvat vastuut – lainatakaukset ja yhteisvelkojen mahdollisuus – ei suomalaisesta näkökulmasta lehteä miellytä. Tulosten valossa suomalainen EU:n tulevaisuuskeskustelu pelkistyy lopulta kysymykseen siitä, pysyäkö vai ei mukana integraatiota eteenpäin vievällä raiteella.

Tulokset osoittavat *Le Monden* suhtautuvan neutraalin myönteisesti talouskriisin pöydälle nostamiin ratkaisuihin – ovathan yhteisvastuuta kasvattavat ehdotukset lukeutuneet perinteisesti Ranskan toiveisiin (Moreau Defarges 2005). Pluralistiselle mallille tyypillinen asioiden politisoituminen jää *Le Mondessa* tulkinnanvaraiseksi. Lehti asettuu myötämieliseksi niin eurobondeille, vakausrahaston kasvattamiselle ja näiden kautta kehittyvälle euroalueen yhteisvastuulle. Käytännössä *Le Monde* kehystää kriisiä juuri Ranskan poliittisesti kannattamien ratkaisujen näkökulmasta. Sen sijaan lehti ei käsittele EU:n talouspolitiikan ulkopuolisen Euroopan keskuspankin asemaa. *Le Mondessa* yhteisvastuullisuus ulottuu myös pankkisektorille: ranskalaisille pankeille liian pitkälle viedystä sijoittajavastuusta saattaisi koitua merkittävä lasku.

Le Monde asemoi itsensä vahvasti kansainväliseksi ja eurooppalaiseksi sanomalehdeksi (Le 2010). Tulokset vahvistavat linjausta vain osittain: käytännössä lehti viittaa vain yksittäisissä tapauksissa suoraan Ranskan intresseihin, mutta tästä huolimatta eurooppalaisuus voidaan tulkita ainakin osittain silmälumeksi. Käytännössä *Le Monde* kehystää talouskriisin päätöksiä ja tulevia ratkaisuja Ranskan ja Saksan voimasuhteilla – ei Euroopan-tasolla tehdyillä päätöksillä. Euroopan ”johtotähdiksi” ja ”integraation moottoriksi” lehden nimeämän kaksikon linjauksia *Le Monde* kuvaa maiden välisenä yhteisponnistuksena. Nykyisin *Le Monden* näkökulmaa haastaa poliittisella kentällä tapahtuneet muutokset: Sarkozyn korvannut Ranskan nykyinen presidentti Francois Hollande ei ole ainakaan vielä asettunut Merkelin rinnalle Sarkozylta vapautuneelle tuolille.

Antavatko tulokset sitten viitteitä mediakulttuurien lähentymisestä? Median murroksella viitataan viestintäteknologian kehityksen ja monipuolistumisen ohella alan kaupallistumisen ja markkinaehtoisen toimintalogiikan lisääntymiseen. Markkinavalta käsitetään vahvasti alan sisällä journalismin haasteeksi: pelkoina on esitetty kaupallisten paineiden muovaavan mediasisältöjä entistä yhtenäisimmiksi sekä viihteellisemmiksi

(Bourdieu 2005; McQuail 2010). De Grauwe ja Ji (2013) esittävät, että juuri markkinoiden ja sijoittajien nostattama paniikki ja tämän synnyttävä signaali poliittisille päättäjille johti alun alkaen siihen, että kriisimaille räätälöitiin pelastuspaketit liian kiireellisellä aikataululla pakottaen maat noudattamaan taantumaa käytännössä syventävää säästöpolitiikkaan. Tulosten valossa taluskriisin tapahtumien markkinaehtoisuus ja sijoittajien asema nousivat irrallisena kehyksenä esille kansallisen ja eurooppalaisen kehyksenä rinnalla. De Grauwen ja Jen näkemysten perusteella sanomalehdet tarttuvat jopa yllättävän vähän markkinoiden rooliin itse kriisin syventäjänä; tulilinjalle joutuvat käytännössä riskialttiisti käyttäytyneet pankit ja sijoittajat.

Taluskriisin ongelmista syntyneet ja voimistuneet protestiliikkeet sekä vastarintapolitiikkaa ajavat puolueet saattaisivat tarjota merkkejä taluskriisin ”vihteellistamisestä”, joka kriisin kontekstissa voidaan liittää populismiin ja yksinkertaistettuihin ”totuuksiin”. Mikä sitten on populistista, vaihtelee maittain. Isossa-Britanniassa EU-myönteisyys ei ole koskaan ollut suosiossa; tässä kontekstissa *The Times* näyttäisi ottavan Ison-Britannian hyvydestä ja ”oikeista valinnoista” euroalueen ulkopuolisena kaiken irti. Populistiseen kategoriaan voidaan liittää osittain myös *Helsingin Sanomien* irtiotto vakuuskeskustelun vihteellistamisellä, josta osoituksena viittaukset suoranaiseen ”pelleilyyn” ja ”vakuuksilla leikkimiseen”. Loppujen lopuksi tulokset eivät myöskään anna viitteitä Hallinin ja Mancinin (2004) oletukselle mediakulttuurien konvergenssista perinteistä mediaa edustavien sanomalehtien osalta.

Entä voidaanko tulosten valossa puhua taluskriisin vaikutuksesta kansallisten julkisuuskäytänteiden eurooppalaistumiseen? Tulokset osoittavat, että johtopäätös taluskriisin synnyttämä eurooppalaisemman näkökulman pesiytyminen kansalliseen julkisuuteen on liian pitkälle vedetty johtopäätös. Kansallisten kehysten eroja tarkastellessa todellisesti yhtenäinen eurooppalainen näkökulma näyttäytyy yhtä kaukaiselta mitä Habermasin (1989) julkisuuskäsitteeseen ja sen synnyttämän eurooppalaisen julkisuuteen kohdistunut kritiikki antaa ymmärtää. Tästä huolimatta taluskriisi on kiistatta kasvattanut EU-julkisuutta sinänsä – tosin julkisuuden sävy ei ole niinkään aina mairitteleva. Hajuton, mauton ja väritön olivat vielä vuosia taaksepäin Euroopan unionista käytettyjä adjektiiveja – tuskin kukaan jaksoi kiinnostua väittelystä kurkkujen käyryyttä määrittelevistä säädöksistä. Taluskriisin aikana tilanne on kääntynyt pääläelleen: kriisi on tuonut EU-politiikan kansalaisten kahvipöytäkeskusteluiden puheenaiheeksi tavalla, jota Euroopan komissio (2006) tuskin tarkoitti viestinnällisen kuilun umpeen kuomisella. Eurooppa ja taluskriisi näyttäytyvät tällä hetkellä erottamattomasti yhdessä – eurooppalainen julkisuus täyttyy saman ongelman käsittelystä yhtenäisten kehysten kuitenkin vielä puuttuessa.

Tutkimuksen tulokset eivät sinänsä ratkaise kriisiä eivätkä tuota valmiita esityksiä poliittisten päättäjien pöydille. Sen sijaan tutkimus vahvistaa, kuinka mediakulttuureista välittyä edelleen kansallisen EU-politiikan syvään juurtuneita piirteitä. Laadullinen ke-

hystutkimus on aina aikansa otos, mutta mikään ei poista tämän merkittävyyttä myös jatkotutkimusten menetelmällisenä välineenä. Kaiken kaikkiaan EU-julkisuutta on mielekästä tutkia sektoreittain, mitä myös aikaisemmat tutkimustulokset ovat osoittaneet (Kandyla – de Vreese 2011; Koopmans – Erbe 2004). EU-politiikka moninaisuudessaan ei muodosta yhtä yleistettävää kokonaisuutta – tässä valossa myös talouskriisi jäänee ensisijassa itsenäiseksi tutkimukselliseksi painopisteeksi EU:n historiassa. Toisaalta talouskriisin merkittävyys koko EU:n rakenteiden ja tulevaisuuden valossa voisi mahdollistaa tulosten yleistettävyyden perinteistä tapaustutkimusta paremmin.

Aikaisempiin empiirisiin tutkimuksiin verrattuna tutkimusasetelman eduksi voidaan laskea kaksi erillistä tekijää: i) laadullinen menetelmä ja ii) aiheen ajankohtaisuus EU-politiikan agendalla. Eurooppalaista julkisuutta on perinteisesti tarkasteltu tilastojen ja luokitteluiden valossa, joiden pinnallisuus on usein osoittautunut kehysanalyysia rajoittavaksi tekijäksi (Entman 1993; Matthes 2009). Talouskriisi ei esimerkiksi rajaudu siihen, että kriisiä käsitellään rahapoliittisessa kehyksessä. Sen sijaan olennaiseksi nousee, mitä merkityksiä rahapoliittinen kehys pitää sisällään kussakin sanomalehdessä. Tutkimuksen vertailuasetelman ansiosta laadulliset tulokset eivät jää irralliseksi tulokinnaksi, vaan suhteutuvat toisten sanomalehtien kehyksiin. Kehysten sopivuus osoitetaan lopullisesti vasta empiirisen analyysin aikana, jonka seurauksena kehyksille voi muodostua tiettyjä rajoitteita, mitä tämän tutkimuksen osalta kulttuuris-moraalinen kehys osoittaa. Menetelmän johdonmukaisuuden varmistamiseksi olennaisempaa on hahmotella vähintään väljät, tutkimusta ohjaavat pääkehukset empiirisen osuuden tueksi tutkimuksessa tehdyllä tavalla.

Toiseksi tutkimuksen aihetta voi perustellusti pitää onnistuneena. Talouskriisi on mitä merkittävässä määrin edelleen ajankohtainen; viimeisen kahden vuoden aikana tutkimus eteni ja tuli päätökseen, mutta kriisitapahtumat määrittävät edelleen julkisuuden agenda. Aineiston kerääminen kriisin aikaisemmassa vaiheessa verottaa toki osan johdopäätösten soveltamista, sillä kriisin jatkumisesta huolimatta päätöksiä sekä myös uusia kriisipesäkkeitä on kehittynyt tutkimuksen läpiviennin aikana. Toisaalta tämän tutkimuksen tulokset voidaan perustellusti heijastaa nykyisestä julkisuuskeskustelusta, vaikka syvällisempi keskustelu kriisin taloustieteestä on lisääntynyt ja nykyisen politiikan vaihtoehdot saavat enemmän julkisuutta (mm. De Grauwe Helsingin Sanomissa 2013).

Habermasin (1989) julkisuusteorian liittäminen tutkimuksen viitekehykseen herättää tutkimuksen lopuksi pohdintoja teorian soveltuvuudesta ylipäätään eurooppalaisen julkisuuden tutkimusten lähtökohdaksi. Käytäntöön sovellettuna julkisuusteoria muovautuu monenlaista tutkimusasetelmien hyödyksi, toisaalta yleispätevyydellä on omat haittapuolensa. Tämän tutkielman viitekehyksessä tuodaan esille Habermasin oma refleksiivisyys teorian rajoitteista ja uudelleen soveltamisesta Euroopan unionin kontekstiin sekä laajemmin julkisuuskäsitteen kriittistä tarkastelua juuri eurooppalaisen julkisuuden valossa (Calhoun 1992; Habermas 2001).

Mielenkiintoisiksi jatkotutkimusteemoiksi voisi tämän tutkielman valossa nousta internetin online-julkisuuden mahdollisuudet EU-politiikan julkisuuskanavana. Rajat joustavasti ylittävän uuden viestintäteknologian uudet tuulet merkitsevät mahdollisuutta myös uudenmuotoisen EU-julkisuuden synnyttämiseen. Perinteisen median rinnalle kohonnut internet tarjoaisi jo nykyisin avoimen ja vapaan, rajat ylittävän kansalaiskeskustelun kanavan. Näin ollen voisi ajatella, että verkkomedia mahdollistaisi uudenlaisia identiteettejä ja poliittisen toiminnan muotoja yli kansallisten rajojen myös EU-politiikan osalta (Karppinen 2009, 212–213, 216; Mörä 2008, 94–95).

Online-julkisuuden ohella jatkotutkimusten on mielekästä pureutua talouskriisiin tai laajemminkin EU-politiikan sisällölliseen keskusteluun ja ruohonjuuritason kansalaisnäkökulman ääneen Erksenin (2007) julkisuussegmenttien valossa; siihen, missä määrin kansalliset ja maiden väliset julkisuudet ovat pirstoutuneet julkisuuksien eri tasoilla, ja millainen vaikutus tällä on EU-politiikasta käytävään sisällölliseen keskusteluun. Demokratiakeskustelun valossa EU:n julkisuussegmenttien – päätöksentekuelimet, yleinen mielipide ja eriytyneet julkisuudet – keskinäinen vuorovaikutus on eittämättä vielä heikkoa (Eriksen 2007; Karppinen 2009). Julkisuuden jäsentäminen ei toki itsessään tuo ratkaisua, mutta laadullisen tutkimusten avulla on mahdollista kasvattaa keskustelua EU-politiikan sisällöllisestä ulottuvuudesta ja sen erilaisista näkökulmista. Ymmärrys siitä, mitä puhutaan ja missä laajentaa perspektiiviä siitä, kuinka 27 ja tulevaisuudessa 28 jäsenvaltion yhteistyö on mahdollista käytännössä toimia. Tämän valossa julkisen keskusteluun – olipa sitten median välityksellä tai muita kanavia pitkin – kehyksiin, diskursseihin ja retoriikkaan, toisin sanoen EU-agendan laadulliseen ulottuvuuteen on tutkimuksellisesti jatkossakin olennaista kiinnittää huomiota.

Talouskriisi on lopulta aikakauttamme ja etenkin nuorta eurooppalaista sukupolvikemusta määrittävä ilmiö, jonka syitä ja seurauksia tarkastellaan oletettavasti vielä vuosikymmeniä eteenpäin. Talouskriisin kansallisesti jäsentynyt julkisuus osoittaa vuonna 2013 jäsenvaltioiden perinteiset kansalliset EU-politiikan rajat edelleen eläväksi – yli 50 vuotta Euroopan talousyhteisön integraation alkutaipaleen jälkeen. Globaalit haasteet siintävät pitkälle eteenpäin, mihin valtioiden rinnalla kansalaisaktivismi ottaa kantaa yli rajojen. Millaisiksi sitten piirtyvät Euroopan unionin yhteistyön rajat jatkossa talouskriisin voimakkaimpien puhurien laannuttua? Tämä tutkielma osoitti selväksi, että ennustetta ei pidä ensihätään hakea sanomalehdistä. Nähtäväksi siis jää, astuuko talouskriisistä kuivalle maalle yhtenäisyyden rippeensä säilyttänyt tai entisestään pirstaleisempi Eurooppa.

8 YHTEENVETO

Tutkimuksen tarkoituksena oli vertailuasetelman avulla selvittää, kuinka Suomen, Ranskan ja Iso-Britannian sanomalehdet kehystävät Euroopan talouskriisiä jäsenvaltioiden eri mediakulttuurien ja EU-politiikan näkökulmasta. Tutkimusongelmaa tarkasteltiin kahden tutkimuskysymyksen avulla. Ensimmäinen tutkimuksessa vertailtiin sanomalehtien talouskriisin kehystämistä poliittisessa, taloudellisessa ja kulttuuris-moraalisessa pääkehyksessä. Toiseksi vertailtiin sanomalehtien talouskriisikehyyksiä vastakkainasetteluin keinoin kansallisessa ja eurooppalaisessa pääkehyksessä. Tulosten valossa pohdittiin talouskriisikehysten mahdollista lähentymistä sekä kansallisen julkisuuskäytäntöjen eurooppalaistumista.

Tutkimuksen ensimmäisessä teoriaosiossa luotiin katsaus Euroopan talouskriisin ulottuvuuksiin ja kriisin valossa Euroopan unionin rakenteellisiin heikkouksiin sekä tarkasteltavien maiden EU-politiikan ominaispiirteisiin. Luvussa tarkasteltiin näkökulmia eurooppalaisen julkisuuteen ja tämän kehittymiseen Jürgen Habermasin julkisuusteorian pohjalta EU:n demokratiavajeen ja legitimitettiongelman valossa. Tähän mennessä vertailevat julkisuustutkimukset ovat osoittaneet yhtenäisen eurooppalaisen julkisuuden kaukaiseksi ihanteeksi ja jopa utopiaksi. Aikaisempien tulosten perusteella jäsenvaltioiden EU-julkisuutta vertailevassa tutkimuksessa osoittautuu mielekkäämmäksi tutkia EU-julkisuutta kansallisten julkisuuskäytänteiden eurooppalaistumisen näkökulmasta.

Toisessa teorialuvussa tarkasteltiin median asemaa yhteiskunnassa yleisten mediateorioiden valossa, jonka jälkeen media-alan muutoksia tarkasteltiin uuden median, kaupallistumisen ja mediakonvergenssin valossa. Lopulta luvussa palattiin median perinteiseen rooliin kansallista kulttuuriperinnettä ja identiteettiä vaalivana instituutiona, jonka kansallisia eroja heijastettiin Hallinin ja Mancinin mediakulttuurien luokitukseen. Lähtökohtaisesti mediakulttuurit oletetaan etenkin EU-uutisoinnissa heijastavan maiden tyyppisiä, historiassa kehittyneitä poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia piirteitä

Tutkimusmenetelmään keskittyvässä luvussa tutkimuksen eteneminen ja aineisto kuvattiin perusteellisesti luotettavuuden osoittamiseksi. Tutkimusaineisto kerättiin kuu-kauden pituiselta otosaikavälillä tutkimusmaiden sanomalehdistä – *Helsingin Sanomista*, *Le Mondesta* ja *The Timesista*. Sanomalehtien artikkeleista kerättiin tutkimuksen analyysiyksiköksi määritetyt väitteet, jotka luokiteltiin tutkimuskysymysten määrittelemiin ja analyysia ohjaaviin pääkehyyksiin: i) poliittinen, taloudellinen ja kulttuuris-moraalinen, sekä ii) kansallinen ja eurooppalainen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista kehysanalyysia. Tulosten raportointivaiheessa aineiston analyysia tukivat sanomalehtien artikkelien suorat sitaatit.

Tulokset vahvistavat viitekehyyksessä ennakoituja eroja sanomalehtien tavassa kehystää talouskriisiä. Tarkasteltavien maiden mediakulttuurien ja harjoitetun EU-politiikan

ominaispiirteet jäsenyivät sanomalehdissä edelleen vahvoina myös ajankohtaisen talouskriisin kontekstissa. Talouskriisin vaikutuksesta kansallisen julkisuuskäytänteiden eurooppalaistumiseen ei tulosten valossa voitu vetää johtopäätöksiä. Sanomalehdet liittivät talouskriisin vaikutukset laajemmin keskusteluun Euroopan unionin ja euroalueen tulevaisuudesta, mutta näkökulma jäi lopulta pintapuoliseksi. Kaiken kaikkiaan tulokset osoittivat sanomalehtien talouskriisiä käsittelevien kehysten politisoituneen luonteen. Tulosten perusteella voidaan olettaa, että vaihtoehtoinen talouspoliittinen ja kansalaisnäkökulmaa korostava keskustelu on tutkimusjankohdan jälkeen vasta kehittymässä julkisella agendalla. Kansallisten erojen painottuminen sanomalehtien kehyksissä vahvisti, että laadullinen näkökulma EU-politiikan sisällöstä käytävään keskusteluun ja jäsenvaltioiden välillä vallitsevista eroista soveltuu jatkossakin keskeiseksi EU-julkisuuden tutkimuksen painopisteeksi. Tutkielman valossa mielenkiintoiseksi tulevaisuuden kehityssuunnaksi ja samalla jatkotutkimuskohteeksi nostettiin EU:n online-julkisuus ja tämän mahdollisuudet laajentaa ja tehdä avoimemmaksi nykyistä kansallisesti pirstaleista EU-keskustelua.

9 LIITTEET

Liite 1: Sanomalehtien pääkirjoitukset

Helsingin Sanomat

<u>Pvm.</u>	<u>Otsikko</u>	<u>Artikkelityyppi</u>
2011-07-22	<i>Rahaliitolla on edessään iso periaatteellinen valinta</i>	Pääkirjoitus
2011-07-22	<i>Riittääkö enää muu kuin liittovaltio</i>	Kommentti
2011-07-23	<i>Mitä tulikaan päätetyksi?</i>	Kommentti
2011-07-25	<i>Moraalikato syö ihmisten luottamusta</i>	Pääkirjoitus
2011-07-26	<i>Vakuudet jäänevät symboliikaksi</i>	Pääkirjoitus
2011-07-27	<i>Berlusconin hallitsema Italia ajelehtii</i>	Pääkirjoitus
2011-07-28	<i>Rikollisuutta, rasismia, epätoivoa, maastamuuttoa</i>	Analyysi
2011-07-30	<i>Talousuudistusten lykkäämisen hinta on kova</i>	Kommentti
2011-07-31	<i>Seipästä puhuttiin, EU teki aidan</i>	Pääkirjoitus
2011-08-03	<i>Kylkiäisenä tuli lisää yhteisvastuuta</i>	Pääkirjoitus
2011-08-03	<i>Suomen ajamat vakuudet ovat vain sisäpoliittista liturgiaa</i>	Analyysi
2011-08-04	<i>Pelko pahentaa kriisiä Espanjassa</i>	Pääkirjoitus
2011-08-04	<i>Euroalueen johdon armonaika loppuu</i>	Analyysi
2011-08-06	<i>Liian myöhään ja liian hitaasti</i>	Pääkirjoitus
2011-08-06	<i>Kriisi vaatii euromailta repäiseviä ratkaisuja</i>	Analyysi
2011-08-07	<i>Kohti tuntematonta</i>	Kommentti
2011-08-08	<i>Luokittajat joutuvat kovaan puntariin</i>	Kommentti
2011-08-09	<i>Keskuspankit rientävät hallitusten tueksi</i>	Pääkirjoitus
2011-08-09	<i>Euromaat saavat lisääaikaa tehdä päätöksiä</i>	Analyysi
2011-08-10	<i>Aika on rahaa</i>	Kommentti
2011-08-11	<i>Poltetut lomat</i>	Kommentti
2011-08-12	<i>Ranska sai osansa markkinapyörityksestä</i>	Pääkirjoitus
2011-08-17	<i>Suomi antaa, jos saa samalla ottaa</i>	Pääkirjoitus
2011-08-17	<i>Euro luisuu poliitikkojen käsistä</i>	Kommentti
2011-08-17	<i>EKP:n apu Italialle ja Espanjalle tehosi</i>	Analyysi
2011-08-18	<i>Euroalue muuttuu, Suomi katselee muualle</i>	Pääkirjoitus
2011-08-18	<i>Euron valuvikoja korjataan nyt pakon edessä</i>	Analyysi
2011-08-20	<i>Vakuudet ovat vastuutonta pelleilyä</i>	Kommentti
2011-08-21	<i>Jokamiehen vakuudet</i>	Kommentti

Le Monde

<u>Pvm.</u>	<u>Otsikko</u>	<u>Artikkelityppi</u>
2011-07-22	<i>Chypre pourrait être le prochain pays à demander un plan de sauvetage</i>	Kommentti
2011-07-22	<i>Les moyens de pression des gouvernements sur les créanciers privés sont limités</i>	Analyysi
2011-07-23	<i>Un pari risqué ou le début de la sagesse ?</i>	Pääkirjoitus
2011-07-24	<i>Pour les banques et les assureurs, les pertes sont modestes</i>	Kommentti
2011-07-24	<i>Avec le nouveau plan d'aide, l'Europe est acheté du temps pour régler ses problèmes</i>	Analyysi
2011-07-26	<i>Négociations au forceps au sommet de Bruxelles</i>	Kommentti
2011-08-02	<i>L'Allemagne, exaspérante première de la classe</i>	Pääkirjoitus
2011-08-04	<i>Il faudra une génération à Athènes pour redresser la barre</i>	Kommentti
2011-08-05	<i>Le problème italien? Silvio Berlusconi</i>	Pääkirjoitus
2011-08-05	<i>Bruxelles presse les Européens d'appliquer leurs décisions</i>	Kommentti
2011-08-06	<i>Achats de dette, rigueur, Eurobonds: les pistes enrayer la contagion en Europe</i>	Kommentti
2011-08-09	<i>Grèce : la dette, la souveraineté et le poète d'Alexandrie</i>	Analyysi
2011-08-09	<i>Comment M. Sarkozy et Mme Merkel ont convaincu la BCE de voler au secours de Rome et Madrid</i>	Kommentti
2011-08-10	<i>La crise, l'arbitre et les mauvais perdants</i>	Pääkirjoitus
2011-08-13	<i>Sarkozy-Merkel, ou le directoire autoproclamé</i>	Pääkirjoitus
2011-08-16	<i>Un outil mettant fin aux divergences de taux d'emprunt</i>	Kommentti
2011-08-18	<i>Les limites du volontarisme</i>	Pääkirjoitus
2011-08-18	<i>Le couple franco-allemand veut un taux d'impôt commun sur les sociétés dès 2013</i>	Kommentti
2011-08-18	<i>La Parti socialiste dénonce un « sommet d'impuissance »</i>	Kommentti
2011-08-21	<i>Les banques à l'heure de la défiance</i>	Pääkirjoitus

The Times

<u>Pvm.</u>	<u>Otsikko</u>	<u>Artikkelityyppi</u>
2011-07-22	<i>Decision Time</i>	Pääkirjoitus
2011-07-22	<i>The euphoria was palpable, but was it fully justified?</i>	Kommentti
2011-07-22	<i>Playing with fire, Cameron stirs up the Tory sceptics</i>	Analyysi
2011-07-23	<i>Eurozone problems won't go quietly</i>	Kommentti
2011-07-23	<i>How much time will euro rescue buy?</i>	Kommentti
2011-07-26	<i>How the euroquake is rocking Westminster</i>	Kommentti
2011-08-03	<i>Italy's Bonds</i>	Pääkirjoitus
2011-08-05	<i>Currency Block</i>	Pääkirjoitus
2011-08-05	<i>Six words that started the rout</i>	Kommentti
2011-08-06	<i>A Precarious Balance</i>	Pääkirjoitus
2011-08-06	<i>Strong leadership needed to avert another calamity</i>	Kommentti
2011-08-09	<i>Credibility Gap</i>	Pääkirjoitus
2011-08-09	<i>Britain rated vulnerable as the crisis edges closer</i>	Kommentti
2011-08-11	<i>Where will they find the money?</i>	Analyysi
2011-08-12	<i>Cuts and Confidence</i>	Pääkirjoitus
2011-08-16	<i>Sarko's euro recipe comes with Gallic sauce</i>	Kommentti
2011-08-17	<i>Euro Woes</i>	Pääkirjoitus
2011-08-17	<i>Commendable show of unity – but where's the new beef.</i>	Kommentti

LÄHTEET

- Baisnée, Olivier (2007) The European public sphere does not exist (at least it's worth wondering...). *European Journal of Communication*, Vol. 22, 493–503.
- Baisnée, Olivier (2005) The French press and the European Union. The challenge of Community news. In: *French relations with the European Union*, eds. Helen Drake, 124–145. Routledge, Lontoo.
- Barnett, Steven (2002) Will crisis in journalism provoke a crisis in democracy? *The Political Quarterly*, Vol. 73(4), 400–408.
- Bild (2012) Interwiev mit EZB-Chef Mario Draghi zur Euro-Krise. "Deutschland ist ein Vorbild". 22.3.2012. <http://www.bild.de/politik/ausland/mario-draghi/deutschland-ist-ein-vorbild-23270668.bild.html>, haettu 25.5.2013
- Bourdieu, Pierre (2005) The Political field, the social science field, and the journalistic field. In: *Bourdieu and the Journalistic Field*, eds. Rodney Benson – Eric Neveu, 29–47. Polity Press, Cambridge.
- Brüggemann, Michael – Kleinen von Königslöw, Katharina (2009) 'Let's talk about Europe': Why Europeanization shows a different face in different newspapers. In: *European Journal of Communication* Vol. 24(27), 26–48.
- Calhoun, Craig (2008) What is the future of the newspaper? <http://mediaresearchhub.ssrc.org/news/featured-story-what-is-the-future-of-the-newspaper/>, haettu 31.1.2012
- Calhoun, Craig (2001) Intressit, identiteetit ja ylikansallinen solidaarisuus. Julkisuuden rooli Euroopan yhdentymisessä. *Tiede & edistys* Vol. 26(1), 1–18.
- Calhoun, Craig (1992) Introduction. Habermas and the Public Sphere. In: *Habermas and the Public Sphere*, eds. Craig Calhoun, 1–48. The MIT Press, Cambridge.
- Cecchetti, Stephen G. – Mohanty, M. S. – Zampolli, Fabrizio (2010) The future of public debt: prospects and implications. BIS working papers, No 300, March 2010.
- Cram, Laura (2001) Imagining the Union: the case of banal Europeanism? In: *Whose Europe: interlocking dimension of European integration*, eds. H. Wallace, 233–246. Palgrave Macmillan, London.
- Deacon, David – Pickering, Michael – Golding, Peter – Murdoch, Graham (2007) Researching communications. A practical guide to methods in media and cultural analysis. Second edition. Hodder Arnold, London.
- De Grauwe, Paul – Je, Yuemei (2013) Panic-driven austerity in the Eurozone and its implications, VoxEU, 21 February 2013. <http://www.voxeu.org/article/panic-driven-austerity-eurozone-and-its-implications>, haettu 20.5.2013

- De Grauwe, Paul (2012) A fragile Eurozone in search of a better governance. *The Economic and Social Review*, Vol. 43(1), 1–30.
- De Vreese, Claes H. (2005) News framing: theory and typology. *Information Design Journal + Document Design* Vol. 13(1), 51–62.
- Diez-Medrano, Juan (2003) *Framing Europe. Attitudes to European integration in Germany, Spain, and the United Kingdom*. Princeton University Press, New Jersey.
- Drake, Helen (2005) Perspectives on French relations with the European Union. In: *French relations with the European Union*, eds. Helen Drake, 1–20. Routledge, Lontoo.
- Entman, Robert M. (1993) Framing: toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, Vol. 43(4), 51–58.
- Eriksen, Erik Oddvar (2007) Conceptualizing European public spheres. In: *The European Union and the public sphere. A communicative space in the making?*, eds. John Erik Fossum – Philip Schlesinger, 23–43. Routledge, London.
- Eriksen, Erik Oddvar (2005) An emerging European public sphere. *European Journal of Social Theory*, Vol. 8(3), 341–363.
- Eurobarometri (2011) Standard Eurobarometer 76. Media use in the European Union. Autumn 2011. Tekstissä viitataan EB 2011.
- European Commission (2013) Business and consumer survey results. April 2013: Economic sentiment declines markedly in both the euroarea and the EU. April 2013. http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/2013/esi_2013_04_en.pdf, haettu 21.5.2013
- European Commission (2006) White paper on a European communication policy. Brussels 1.2.2006, COM (2006) 35 final. Tekstissä viitataan COM 2006.
- Euroopan komissio (2012) Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Kohti tiivistä ja aitoa talous- ja rahaliittoa: merkittävien talouspolitiikan uudistussuunnitelmien ennalta yhteensovittaminen. Bryssel 28.11.2012. COM (2012) 777 final.
- Eurooppa-neuvosto (2012) Sopimus talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta. Verkko-osoitteessa <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/treaty-on-stability,-coordination-and-governance-signed?lang=fi> [viitattu 17.5.2013]
- Euroopan unionin virallinen lehti (2010) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot. 2010/C 83/99. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:FULL:FI:PDF>, haettu 20.5.2013. Tekstissä viitataan EUVL 2010.

- Fossum, John Erik – Schlesinger, Philip (2007) The European Union and the public sphere. A communicative space in the making? In *The European Union and the public sphere. A communicative space in the making?*, eds. John Erik Fossum – Philip Schlesinger, 1–19. Routledge, London.
- Fraser, Nancy (1992) Rethinking the public sphere. In: *Habermas and the public sphere*, eds. Craig Calhoun, 109–142. The MIT Press, Cambridge.
- Gamson, William A. – Modigliani, Ander (1989) Media discourse and public opinion on nuclear power: a constructionist approach. *American Journal of Sociology* Vol. 95(1), 1–37.
- Goffman, Erving (1986) *Frame analysis. An essay on the organization of experience*. Northeastern University Press, Boston.
- Gokhale, Jegadeesh (2009) Measuring the unfunded obligations of European countries. National Center for Policy Analysis, Policy Report No. 319, January 2009.
- Habermas, Jürgen (1989) *The structural transformation of the public sphere*. Polity Press, Cambridge.
- Habermas, Jürgen (1992) Further reflections on the public sphere. In: *Habermas and the Public Sphere*, eds. Craig Calhoun, 421–461. The MIT Press, Cambridge.
- Habermas, Jürgen (2001) Why Europe needs a constitution. *New Left Review* Vol. 11, 5–26.
- Hallin, Daniel C. – Mancini, Paolo (2004) *Comparing media systems. Three models of media and politics*. Cambridge University Press, Cambridge, NY.
- Heikkilä, Heikki – Kunelius, Risto (2006) Journalists imagining the European public sphere. Professional discourses about the EU news practices in ten countries. *Javnost - the Public*, Vol. 13(4), 63–80.
- Helle, Merja (2009) Journalistisen työn muutos. Teoksessa *Journalismi murroksessa*, toim. Esa Väliverronen, 91–111. Gaudeamus, Helsinki.
- Helsingin Sanomat (2013) De Grauwe ennustaa eurolle loppua. 7.4.2013, B6–B7.
- Herkman, Juha (2011) *Politiikka ja mediajulkisuus*. Vastapaino, Tampere.
- Kandyla, Anna A. – de Vreese, Claes H. (2011) News media representations of a Common EU Foreign and Security Policy. A cross-national content analysis of CFSP coverage in national quality newspapers. *Comparative European Politics*, Vol. 9(1), 52–75.
- Karppinen, Kari (2009) Pelastaako viestintä eurooppalaisen demokratian? Teoksessa: *Euroopasta ei mitään uutta? Kansalaiset Euroopan unionia etsimässä*, toim. Hanna Kuusela – Otto Bruun, 202–216. Gaudeamus, Helsinki.
- Karvonen, Erkki (2000) Tulkintakehys (*frame*) ja kehystäminen. *Tiedotustutkimus* 2/2002, 78–84.

- Koopmans, Ruud – Erbe, Jessica (2004) Towards a European public sphere? Vertical and horizontal dimensions of Europeanised Political Communication. *Innovation*, Vol. 17(2), 97–118.
- Koopmans, Ruud – Statham, Paul (1999) Political claims analysis: integrating protest event and political discourse approaches. *Mobilisation: an International Journal*, Vol. 4(2), 203–221.
- Korkman, Sixten (2012) *Talous ja utopia*. Docendo Oy, Jyväskylä.
- Krugman, Paul (2013) Paul de Grawe and the Rehn of Terror. The Conscience of Liberal, Paul Krugmanin blogi, 22.2.2013. <http://krugman.blogs.nytimes.com/2013/02/22/paul-de-grauwe-and-the-rehn-of-terror/>, haettu 27.5.2013
- Krugman, Paul (2009) *Lama. Talouskriisin syyt, seuraukset ja korjauskeinot*. (alkuteos The return of depression economics and the crises of 2008 2009, käänös Jyri Raivio) Helsingin Sanomat, Helsinki.
- Kunelius, Risto (2008) Journalism and the EU. *Journalism*, Vol. 9(4): 371–376.
- Kuusela, Hanna – Bruun Otto (2009a) Esipuhe: Uusi tulevaisuus unionille. Teoksessa: *Euroopasta ei mitään uutta? Kansalaiset Euroopan unionia etsimässä*, toim. Hanna Kuusela – Otto Bruun, 5–12. Gaudeamus, Helsinki.
- Kuusela, Hanna – Bruun Otto (2009b) Johdanto: Euroopan unioni oikeutustaan etsimässä. Teoksessa: *Euroopasta ei mitään uutta? Kansalaiset Euroopan unionia etsimässä*, toim. Hanna Kuusela – Otto Bruun, 15–26. Gaudeamus, Helsinki.
- Lane, Philip R. (2012) The European sovereign debt crisis. *Journal of Economic Perspectives*, Vol 26(3), 49–68.
- Le, Elisabeth (2010) *Editorials and the Power of Media. Interweaving of Socio-Cultural Identities*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Matthes, Jörg (2009) What`s in a frame? A content analysis of media framing studies in the world`s leading communication journals, 1990–2005. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, Vol. 86(2), 349–367.
- McQuail, Denis (2010) The Media in Europe today: introduction. In: *Media in Europe today*, eds. Josef Trappel – Werner A. Meier – Leen d`Haenens – Jeanette Steemers – Barbara Thomass, 11–22. Intellect Bristol, UK.
- McQuail, Denis (1994) *Mass communication theory*. An introduction. Sage, London.
- Meyer, Christoph O. (2005) The Europeanization of media discourse: a study of quality press coverage of economic policy co-ordination since Amsterdam. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 43(1), 121–148.
- Moravcsik, Andrew (2002) In defence of the “democratic deficit”: reassessing legitimacy in the European Union. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 40(4), 603–624.

- Moreau Defarges, Philippe (2005) *Les institutions européennes*. 7th edition. Armand Colin, Paris.
- Mörttinen, Matti (2000) Media tiedonvälittäjänä, opettajana ja pelinappulana. Teoksessa: *EU ja Suomi. Unionijäsenyyden vaikutukset suomalaiseen yhteiskuntaan*, toim. Tapio Raunio – Matti Wiberg, 95–113. Edita, Helsinki.
- Mörä, Tuomo (2008) Julkisuuden ihanteet ja journalismin arki. Brysselin kirjeenvaihtajat EU-koneiston ja kansalaisten välissä. Teoksessa: *Onko Eurooppa olemassa? Näkökulmia eurooppalaiseen julkisuuteen ja demokratiaan*, toim. Hannu Nieminen – Kari Karppinen – Tuomo Mörä, 91–114. Gaudeamus, Helsinki.
- Pfetsch, Barbara – Adam, Silke – Eschner, Barbara (2008) The contribution of the press to Europeanization of public debates: A comparative study of issue salience and conflict lines of European integration. *Journalism*, Vol. 9(4), 465–492.
- Pfetsch, Barbara (2007) National Media in Europeanized Public Sphere: The Openness and Support of the Press for European Integration. In: *A European Public Sphere. How much of it do we have and how much of it do we need?*, eds. Claes de Vreese – Hermann Schmitt, 401–425. Connex Report Series Vol. 2.
- Pfetsch, Barbara – Adam, Silke – Berkel, Barbara (2005) Agenda Setters, Shapers of Conflicts and Networkers of Cross Border Communication – Comparing the National Press in Emerging European Public Sphere. Working paper in the Workshop "A European Public Sphere: How much of it do we have and how much do we need?" Dec. 9 – 10, 2005, University of Amsterdam. (Tai Paper for presentation at the --- Conference, December 9-10, 2005, Amsterdam.
- Raunio, Tapio – Saari, Juho (2006) Johdanto: kymmenen vuotta Euroopan unionissa. Teoksessa: *Eurooppalaistuminen. Suomen sopeutuminen Euroopan integraatioon*, toim. Tapio Raunio ja Juho Saari, 9–40. Gaudeamus, Helsinki.
- Savela, Olli (2013) Euromaat eivät ole toipuneet talouskriisistä. Tilastokeskus, Hyvinvointikatsaus 1/2013, 18–23.
- Schlesinger, Philip (2007): A fragile cosmopolitanism: on the unresolved ambiguities of the European public sphere. In: *The European Union and the public sphere. A communicative space in the making?*, eds. John Erik Fossum – Philip Schlesinger, 65–83. Routledge, London.
- Shambaugh, Jay C. (2012) The Euro's Three Crisis. Brookings Papers on Economic Activity Spring 2012, March 12th.
- Siebert, Fred S. – Peterson, Theodore – Schramm, Wilbur (1956) *Four Theories of the Press*. University of Illinois Press.
- Silverman, David (2010) *Doing qualitative research*. Third edition. Sage, London.

- Stamselberg, Nadja (2009) Eurooppalainen identiteetti: todellinen rakennelma vai rakennettua todellisuutta? Teoksessa: *Euroopasta ei mitään uutta? Kansalaiset Euroopan unionia etsimässä*, toim. Hanna Kuusela – Otto Bruun, 129–141. Gaudeamus, Helsinki.
- Statham Paul – Trenz, Hans-Jörg (2012) *The politicization of Europe. Contesting the Constitution in the mass media*. Routledge, London.
- Statham, Paul – Gray, Emily (2005) The public sphere and debates about Europe in Britain. Internalized and conflict driven? *Innovation*, Vol. 18(1), 61–81.
- The Telegraph (2013) David Cameron's EU speech in full. 23.1.2013 <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/9820230/David-Camersons-EU-speech-in-full.html>, haettu 20.5.2012
- Torreblanca, Jose Ignacio – Leonard, Mark (2013) The remarkable rise of continental Euroscepticism. *European Council of Foreign Relations*, 25.4.2013. http://ecfr.eu/content/entry/commentary_the_remarkable_rise_of_contenental_euroscepticism129, haettu 25.5.2013
- Trenz, Hans-Jörg (2007) 'Quo vadis Europe?' Quality newspapers struggling for European unity. In: *The European Union and the Public Sphere. A communicative space in the making?*, eds. John Erik Fossum – Philip Schlesinger, 89–109. Routledge, London.
- Trenz, Hans-Jörg (2004) Media coverage on European governance: exploring the European public sphere in national quality newspapers. *European Journal of Communication*, Vol. 19, 291–319.
- Trenz, Hans-Jörg – Conrad, Maximilian – Rosén, Grui (2009) Impartial mediator or critical watchdog? The role of political journalism in EU constitution-making. *Comparative European Politics*, Vol. 7(3), 342–363.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki.
- Velculescu, Delia (2010) Some uncomfortable Arithmetic regardind Europe`s public finances. IMF Working Paper, WP/10/177, 1 July.
- Vihriälä, Vesa (2012) Federalismi vai markkinakuria? Talouskriisi, yhteisvastuu ja talouspoliittinen koordinaatio euroalueella. FIIA Briefing Paper 102, huhtikuu 2012. Euroopan unioni -tutkimusohjelma, Ulkopoliittinen instituutti.
- Väliverronen, Esa (2009) Journalismi kriisissä? Teoksessa: *Journalismi murroksessa*, toim. Esa Väliverroinen, 13–31. Gaudeamus, Helsinki.
- Väliverronen, Esa – Kunelius, Risto (2009) Poliitiikan journalismi medioitumiesn aikakaudella. Teoksessa: *Journalismi murroksessa*, toim. Esa Väliverronen, 225–247. Gaudeamus, Helsinki.
- Walby, Sylvia (2010) A social science research agenda on the financial crisis. *21st Century Society*, Vol. 5(1), 19–32.